

Intinde cartierul „de amuzamente” — „Asakusa” — cu nenumăratele sale teatre de strip-tease, cabarete și bururi.

Unul din marii ziariști de la *Japan Times*, K. Sheba, mi-a povestit că astăzi, mulți japonezi nu știu nici ei să deosebească ce e propriu și ce e străin în viața lor de fiecare zi. Deschizând aparatul de radio, auzi pe unul din posturile locale ritmul îndrăcit al unui „rock and roll”, „twist” sau „climb”, iar pe celălalt, un melodios cîntec tradițional japonez, cu acompaniament de samisen (un instrument vechi japonez). În casa oricărui tokiot, jumătate din membrii familiei umblă în kimono, iar ceilalți în haine europene — sau occidentale, cum li se spune în Japonia. Una din camere este de obicei mobilată, în timp ce alta nu are pe jos decît tradiționala rogojină tatami și câteva perne mici pe care vizitatorul, după ce și-a scos pantofii, e invitat să soarbă o ceașcă de ceai verde și amar. La masă, lucrurile se complică și mai mult. Dacă micul dejun se rezumă, în general, la orez și supă, la prînz folosirea betelor tradiționale pentru beafsteak sau cotel devine mai anevoioasă; de aceea, tot mai adesea se pun la masă atît bețe, cît și furculițe și cuțite.

O vizită într-o casă japoneză ridică probleme complicate de etichetă. Dacă gazda se află în camera mobilată, ea se scoală pentru a-și primi musafirul; dar dacă se află în cea japoneză, trebuie să rămînă așezată —, ar fi o lipsă de politețe să se ridice.

Multe lucruri, care nouă ni se par ciudate, sînt considerate în Japonia pe deplin firești. În concepția europeană, baia, de pildă, are o menire sanitaro-igienică. În Japonia, ea este mai ales un loc de destindere. Băile comunale sînt ținute la mare cinste: în ele oamenii se întîlnesc, stau de vorbă, fac afaceri și chiar politică. Și nu poți avea, după concepția japoneză, plăcerea reală a unei băi fierbinți, de peste 400 C, dacă nu admiți ideea că baia poate fi făcută în prezența unor persoane de sex opus, lucru pe larg practicat, mai ales în băile termale comune din stațiunile climaterice. Dacă folosești o pilă japoneză, tragi — în loc să împingi. Curelele japoneze se leagă în spate, nu în față. Buzunarele sînt pe mîneacă, nu la pantaloni. Dulciurile se servesc la începutul mesei, nu la sfîrșitul ei. Discursurile la mesele oficiale sînt ținute înainte de a se servi masa, nu în timpul sau la sfîrșitul ei. Grădinile se află în spatele caselor, nu în fața lor. În general, se fac atîtea lucruri într-un mod cu totul diferit de al nostru, încît n-am mai fost de loc surprins văzînd că japonezii zîmbesc atunci cînd sînt triști și plîng atunci cînd sînt veseli.

Cele două fețe ale aceleiași realități

Străbătînd Japonia, nu poți să nu rămîi impresionat de unele înfăptuiri economice. Fabriici noi și uzine, înzestrate cu utilaj modern, au înlocuit multe din atelierile meșteșugărești de altădată. Între țările capitaliste, Japonia se situează azi pe pri-

mul loc în ceea ce privește producția de vase maritime, pe locul doi — în producția de fibre sintetice și mase plastice, pe locul trei — în producția de oțel, ciment și chimicale. Succese deosebite au fost obținute în industria electrotehnică, electronică și optică. Televizoarele și radiourile cu tranzistori, aparatele de fotografiat și mașinile de cusut, aparatul electronic de automatizare pentru industrie și aparatele electrice de uz casnic, produse în milioane de exemplare anual, se revarsă departe, dincolo de granițele Japoniei, inundînd nu numai piețele afro-asiatice, ci și pe cele vest-europene și americane, spre îngrijorarea crescîndă a marilor ei concurenți capitaliști.

Rezultatele acestea sînt cu atît mai interesante, cu cît Japonia importă peste 90% din principalele materii prime, constituînd astfel un exemplu tipic de țară industrială exportatoare de manoperă.

Situația aceasta își are explicația ei. În timpul războiului, industria japoneză a suferit pagube imense, cauzate de bombardamentele aeriene americane. În anii postbelici, marii industriași japonezi, căroră nu li se pot tăgădui aptitudinile organizatorice, spiritul de inițiativă și o vastă experiență, au reușit să modernizeze numeroase ramuri ale industriei, înzestrîndu-le cu utilaj modern și introducînd o tehnologie înaintată. Ei au folosit pe larg subvențiile de stat, împrumuturile și creditele obținute din străinătate, atrăgînd capitalul străin, ademenit de nivelul scăzut al salariilor muncitorilor japonezi. În ultimii ani, și mai ales din 1960, o parte importantă a capitalului străin a intrat în Japonia prin cumpărarea de acțiuni ale societăților japoneze, majoritatea prin tranzații de bursă. Dacă în 1950 acțiunile japoneze deținute de străinătate nu se cifrau decît la 3 000 000 dolari, ele au atins cifra de aproximativ 120 000 000 dolari în 1961, ritmul de creștere al vînzărilor accentuîndu-se din august 1962, datorită reducerii la 6 luni a termenului de repatriere a capitalurilor investite în acțiuni și acordării permisiunii de a se cumpăra acțiuni în „yeni liberi”, ceea ce nu mai necesită o autorizație din partea ministerului de finanțe din Tokio.

Da! faimosul „boom postbelic” din economia japoneză are o bază instabilă, supusă unor fluctuații dese și intense, asemenea cutremurelor care zguduie tot timpul insulele țării. Japonia a înregistrat un însemnat progres economic; dar acesta nu este de loc un miracol, ci o manifestare a legii dezvoltării inegale a capitalismului. Călătorul care străbate, de la nord la sud, cele patru mari insule japoneze nu poate să nu rămînă impresionat de noile construcții și șantiere; dar, în același timp, nu-i trebuie un spirit deosebit de observație pentru a zări, în spatele acestei re-lități, o altă, tot atît de evidentă. Despre ea vorbesc, de altfel, și statisticile oficiale. Japonia, această țară industrială puternic dezvoltată, se află — în ceea ce privește venitul pe cap de locuitor — pe locul al 23-lea în lume.

La Tokio, ca de altfel în toată Japonia, există numeroși salariați al căror venit lunar nu trece de 14 000-15 000 yeni, în timp ce minimul de existență al unei

familii compuse din trei persoane este — potrivit datelor oficiale recunoscute de guvern — de 25 000-30 000 yeni lunar. Într-o convorbire cu conducători ai Consiliului General al Sindicatelor din Japonia (S.O.H.I.O.), mi s-a spus că venitul muncitorului japonez este de cîteva ori mai mic decît al muncitorilor din alte țări capitaliste industriale.

În frumoasa și moderna uzină de aparate de radio și televizoare tranzistorizate „Sony” din Tokio — pe care am vizitat-o admirînd înalta ei tehnicitate — lucrează o mulțime de femei. Acestea ne-au spus că salariile lor reprezintă doar 40% din salariul bărbaților care lucrează în aceeași ramură cu ele și efectuează aceeași muncă. Multe din ele nu cîștigau decît 8 000 de yeni pe lună. Subalimentația, bolile de ochi (aproape fiecare al doilea japonez poartă ochelari), oboseala cronică, vîrsta medie relativ redusă, constituie realități evidente.

De aceea, clasa muncitoare din Japonia luptă cu deosebită dirzenie pentru apărarea intereselor ei. În primăvara acestui an, sindicatele au organizat o serie de acțiuni de masă împotriva încercărilor patronilor de a știrbi drepturile muncitorilor. Primii care au luat atitudine au fost minerii. Li s-au alăturat sute de mii de muncitori din industria grea, de la șantierele navale și de la oțelării, muncitoare textile și studenți, funcționari și intelectuali.

Asistînd la manifestațiile lor, care nu conțineau ziua și noaptea, privind coloanele nesfîrșite de oameni ai muncii, ascultînd vuietul și cîntecele mulțimii, am simțit că dincolo de „Ginza”, dincolo de luminile strălucitoare ale reclamelor, sub fațada de aparență a belșugului, se află ulicioarele întortocheate și înguste în care trăiesc oameni dornici de o viață mai bună.

În capitala industrială a Japoniei

Expresul „Kodama”, — de la Tokio la Osaka — ne poartă cu o viteză amețitoare de-a lungul coastei însoțite a Oceanului Pacific. După ce străbatem Yokohama, unul din cele mai mari porturi din lume, — care astăzi se confundă, practic, cu Tokio, deoarece nu sînt despărțite decît din punct de vedere administrativ — trecem prin Atami, o pitorească stațiune balneară, în care muntele și marea, izvoarele termale și vegetația tropicală se contopesc într-un tot armonios, de un colorit indescritibil. Urmează, apoi, minunatele plantații de ceai, orezării de un verde aprins, grădini de portocali și lămîi. Peste tot, harnicul popor japonez smulge unei naturi prea puțin darnice (numai 16% din pămîntul Japoniei este cultivabil) roade îmbelșugate și variate. La poalele muntelui Fuji-Yama, care se înalță, ca un uriaș, deasupra cîmpiei și oceanului, mă gîndesc că acest simbol al măreției Japoniei se confundă astăzi cu hărnicia poporului care a transformat pămîntul arid al bătrînului

vulcan în terase înfloritoare de livezi și sere legumicole.

De la fereastra vagonului zărim în ocean, pe măsură ce ne apropiem de Nagoky, culturile de perle, renumite pentru mărimea, frumusețea și culoarea lor, pe care tinere scafandre japoneze le culeg, cu riscul vieții, de pe fundul apei.

Trecem de Nagoky. În depărtare se zăresc, ca o pădure deasă de plop, coșurile zvelte ale marilor uzine din jurul Osakei.

Sub raport urbanistic și arhitectonic, orașul acesta nu se deosebește prea mult de Tokio. Atrag atenția, îndeosebi, marile lucrări de îndiguire ce se execută pentru „recuperarea” pământului din ocean. „Setea de pământ” e uriașă aici: pentru noile uzine, șosele și drumuri, Japonia cheltuiește sume imense în lupta cu stihia naturii. Osaka nu este numai orașul celor 808 poduri — „Veneția Japoniei” cum o denumesc localnicii — ci și centrul industrial și comercial al țării. Având o populație de peste 4 000 000 de locuitori, el este, ca mărime, al doilea oraș al țării. Secole de-a rândul, Sakai, portul Osakei, a fost centrul unui comerț înfloritor cu toate țărilor, dar mai ales cu China. Oraș liber pînă la sfîrșitul secolului al XVI-lea, Osaka se afla în afara sferei de influență a marilor șoguni (lorzi feudali), fiind în stăpînirea negustorilor localnici. În a doua jumătate a secolului trecut, cînd în Japonia au început să pătrundă metodele de industrializare ale apusului, Osaka a fost primul oraș japonez care și-a format o industrie proprie. Scurt timp după aceea, orașul în plină dezvoltare a devenit cunoscut sub numele de „Manchester al Orientului”, denumire pe care o merită din plin, dacă ne gîndim că e centrul provinciei Kansai, una din cele mai mari regiuni comerciale și industriale ale Japoniei.

Actuala dezvoltare a producției industriale japoneze, după cum mi-au relatat oameni de afaceri din Osaka, are nevoie de o lărgire specială a piețelor de desfacere. Ei se refereau nu numai la piața internă, ci și la piețele externe, unde se manifestă serioase contradicții de interese între Japonia și statele capitaliste dezvoltate din punct de vedere industrial.

În această situație, cercurile cele mai clarvăzătoare din Japonia cer să se caute, cu îndrăzneală, noi piețe, noi căi de dezvoltare a comerțului exterior.

Deși încă nu prea mare, ca pondere absolută, comerțul Japoniei cu țările socialiste s-a dezvoltat continuu în ultimii doi ani, atingînd în prezent cca. 400 000 000 dolari anual. Un interes deosebit l-a trezit în Japonia posibilitatea lărgirii relațiilor comerciale cu țara noastră. În ultimii 3 ani, volumul schimburilor comerciale dintre R.P.R. și Japonia a crescut neîncetat, ca urmare a unei mai bune cunoașteri reciproce, a prospectării piețelor, a expozițiilor de mărfuri românești în cadrul târgurilor internaționale de la Osaka și Tokio, a vizitei în Japonia a delegației guvernamentale economice romine condusă de vicepreședintele Consiliului de miniștri, Alexandru Bîrlădeanu. Mereu mai numeroase sînt delegațiile economice japoneze care ne vizitează țara. Așa cum spunea în octombrie a.c., la București, dl. Oshima, directorul general al asociației industriilor chimice din Japonia, „înaltul nivel actual al industriei chimice din R.P.R. oferă mari posibilități de colaborare, în acest domeniu, între țările noastre”. La Osaka am auzit mulți oameni de afaceri pronunțîndu-se în acest spirit.

Kioto — Roma Japoniei

Timp de peste o mie de ani, începînd din secolul al VI-lea — cînd în Japonia a început mișcarea pentru realizarea unui stat unificat — „inima” ei culturală se afla într-o mică regiune din jurul orașului Kioto, nu departe de Osaka. Vechea cultură, artele tradiționale ale Japoniei își au, toate, originea aici; iar dacă cineva dorește să le înțeleagă, trebuie să viziteze muzeele și galeriile de artă, templele și grădinile acestui oraș pitoresc, pierdut — ca o comoară antică — între munți și dealuri acoperite de păduri dese de brazi și pini. Deși muzeul național din Tokio posedă o colecție mult mai largă de obiecte de artă decît orice alt muzeu din Japonia, uriașa capitală nu se poate compara, în această privință, cu bătrînul Kioto. În anul 1868, cînd împăratul Japoniei a părăsit izolarea sacră a curții sale din Kioto, l-a izgonit pe Sogunul atotputernic și s-a mutat în palatul din Edo, a început pentru Țara Soarelui Răsare a doua mare

etapă istorică, după aceea a pătrunderii culturii chineze în insule: Edo, sub numele de Tokio (Tokio înseamnă „capitala de răsărit”), a devenit centrul unei noi orînduirii sociale și a unei noi civilizații. Cu toate acestea, vechea capitală, Kioto, s-a păstrat neatinsă, cu templele ei budiste și șintoiste, cu palatele și grădinile, universitățile și teatrele, meșteșugurile și artele ei de o milenară tradiție.

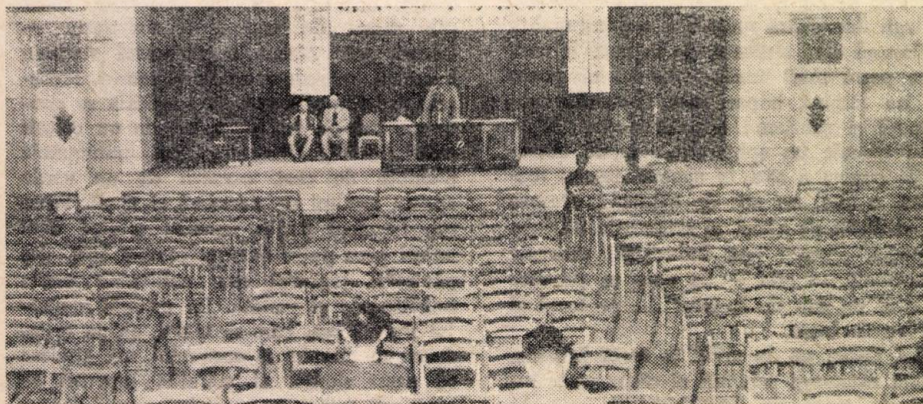
Străvechiul palat „Katsura” uimește prin simplitatea lui plină de noblete, încadrat armonios într-o grădină tipic japoneză: parcă pentru a opri timpul în loc, Kobori Enshu, un celebru artist din perioada șogunatului Tokugawa, l-a conceput neîmprejmuit de copaci, pentru ca frunzele căzătoare ale acestora să nu sugereze schimbarea anotimpurilor și, poate, și a... timpurilor! O impresie deosebită mi-a produs templul „celor 1000 de buda” — „Sanju-Sangen-Do”. Aici, aliniate în rânduri de cite o sută, se află 1 000 de statui aurite ale zeiței Kannon Bodhisatva, fiecare avînd un alt chip. Legenda spune că, între acestea, oricine poate găsi un chip care să semene cu al său. Mie mi-au lăsat mai curînd impresia că autorul, care le-a creat atît de diferite și totuși atît de asemănătoare, a vrut să sugereze forța și puterea maselor, a poporului. În mijloc, o statuie de cca 2,5 metri, Mahayana — întrupare feminină a budismului, destul de răsîndit în Japonia — te privește cu ochi blînzi și plini de expresivitate. Marele artist Tankei — perioada Kamakura, sec. al XII-lea — a reușit la vîrstă de 82 de ani, să imprime chipului zeiței trăsături de o mare gingășie și blîndete dar, în același timp, de supunere și inferioritate caracteristice femeii din Japonia.

La muzeul din Kioto există o minunată colecție de scripturi budiste, precum și peste 100 de oglinzi, făcute în timpul dinastiei Han (200 de ani î.e.n.). E drept, scripturile prezintă mai puțin interes pentru vizitatorii din țările ce nu folosesc hieroglife chineze: în schimb oglinzile reflectă încreaga măiestrie a meșterilor și artiștilor acestui oraș. Nu mai puțin dibaci sînt urmașii lor de azi, vestiți pentru porțelanurile fine, goblenurile minunate, țesăturile de mătase, păpușile expresive, sculpturile de fildeș, bibelourile de lemn și atîtea alte comori ale artei populare, care au dus faima Kioto-ului departe, dincolo de hotarele Japoniei.

În acest oraș există peste 1 400 de temple budiste și 400 de temple șintoiste, în care se păstrează mii de obiecte de artă, comori naționale ale poporului japonez. Ar fi necesară o viață întreagă pentru a le vizita pe toate și, probabil, și mai mult timp pentru a le descrie. Dar chiar un răgaz mai scurt e suficient pentru a-ți lăsa o impresie de neșters din acest oraș-muzeu — leagăn al culturii și civilizației japoneze.

Vizitînd Kioto, cunoști Japonia în toată mărimea ei milenară, tradițiile și arta unui popor străvechi și talentat, și înțelegi încă o dată marea contribuție pe care acest popor poate s-o aducă la stabilirea păcii și prieteniei între toate popoarele lumii.

Ing. Radu COMȘA

Sala Kyobashi: „succes de public” la un miting al unei organizații fasciste.

CONFLICTUL LINGVISTIC DIN BELGIA

„Drapele negre arborate pe fațada caselor”. Lupta în jurul frontierei lingvistice”, „Împas în raporturile dintre valoni și flamanzi” și alte titluri de acest fel, apărute în primele pagini ale ziarelor belgiene, sînt mărturiile unor recente și violente manifestări ale vechilor contradicții dintre cele două grupări naționale care formează populația Belgiei.

Istoria conflictului între valoni și flamanzi este veche, mai veche chiar decît cea a statului în care conviețuiesc.

Stabilirea pe teritoriul Belgiei a celor două grupuri lingvistice — unul de origine franceză, celălalt de origine germană — este de dată foarte veche. Nu mult timp după anii 57—51 î.e.n., cînd centurile romane, sub conducerea lui Caius Iulius Cezar, au ocupat provincia pe care documentele vremii o numeau „Belgica”, locuită de o populație celtică, — s-au infiltrat aici, întîi lent iar pe urmă în masă, triburi de origine germanică, stabilindu-se în regiunea Flandra.

A doua migrațiune s-a produs mai tîrziu, după 358 î.e.n., an în care împăratul Iulian a permis francilor să se stabilească în Toxandrie, regiune care corespunde Compiègne-ului de azi. În secolul al V-lea, francii și-au extins granițele teritoriului lor. Populația germanică din vecinătate dăduse celtilor romanizați numele de Walla, termen ce stă la originea actualului nume al valonilor. Între cele două grupări de triburi s-a format o linie aproximativă de demarcație.

Cu timpul, fiind mai numeroși și stăpînind pămînturi mai roditoare, flamanzii au cîștigat o anumită preponderanță și, astfel, chiar în regiunile unde se vorbea o limbă de origine latină, instituțiile au căpătat un caracter germanic.

În 1830, cînd s-a proclamat independența Belgiei, țara avea, așa cum are și azi un caracter binațional. Acum, valonii constituie cam o treime, iar flamanzii o jumătate din populația țării. Fiecare din aceste două grupuri are un centru cultural și social: valonii la Liège iar flamanzii la Gand.

De fapt în noul stat independent, elementele și forțele care constituiau premisele unirii și înțelegerii celor două grupări naționale erau mai numeroase și mai puternice decît cele care ar fi putut pleda în favoarea despărțirii și izolării lor. Cele două regiuni aveau economii

complementare; existau de asemenea interese comune din punctul de vedere al apărării și asigurării securității statului.

În mod firesc, aceste condiții obiective ar fi trebuit să contrabalanseze dușmănia dintre vechile triburi, generată atît de tendința de extindere a teritoriului lor, precum și de deosebiri de religie (valonii sînt protestanți, iar flamanzii — catolici). Lucrurile s-au petrecut însă altfel. Industria belgiană s-a dezvoltat în Valonia și doar foarte puțin în Flandra. Este adevărat că această regiune oferea condiții mai prielnice — unele din cele mai bogate zăcăminte carbonifere din Europa — dar condițiile naturale nu explică, ele singure, rămînerea în urmă, din toate punctele de vedere, a Flandrei. La aceasta a contribuit și politica economică, dictată de interesele marilor monopoli: Flandra a devenit o simplă anexă agricolă înapoiată, săracă, un rezervor de mină de lucru ieftină.

Pe lîngă aceste două regiuni, s-a dezvoltat și o a treia — cea a capitalei țării — care, datorită faptului că, alături de flamanzi și valoni, cuprinde și numeroși locuitori de alte naționalități, are o situație deosebită.

Valonii au început să ocupe în țară un loc predominant. Cu timpul, limba franceză a devenit limbă oficială, iar flamanda a ajuns să fie desconsiderată, mai ales din cauza asemănării sale cu limba foștilor stăpînitori olandezi.

Totuși, flamanzii constituiau majoritatea populației și, în baza reprezentării proportionale, dețineau cele mai multe locuri în forurile conducătoare. Mișcarea flamandă, care — la început — urmărea un obiectiv just și anume cîștigarea egalității, a căzut cu timpul sub influența bisericii catolice, luîndu-și denumirea de Uniunea catolică. Dar existența unui proletariat puternic, în mine și în marile uzine metalurgice și constructoare de mașini, a imprimat mișcării sociale valone un caracter progresist.

La izbucnirea celui de al doilea război mondial, situația era destul de încordată. În timpul războiului însă, toate forțele patriotice s-au unit în lupta împotriva cîmpitorilor. Centrul rezistenței a fost la Liège. Și chiar dacă unii dintre fruntașii naționaliști flamanzi au colaborat cu autoritățile trupelor cîmpitoare, acest lucru nu înseamnă că flamanzii au participat la lupta împotriva fascismului.

După război, cercurile monopoliste belgiene nu s-au declarat mulțumite de situația din Valonia, iar în economia țării a început să se observe o scurgere a capitalurilor spre Flandra. Nici în mine, nici în industrie, nu se mai fac investiții; lipsa oricăror măsuri de modernizare condamnă la stagnare industria carboniferă, ale cărei produse devin mai scumpe decît carbunele de import și, mai ales, „decît combustibilul lichid”. În Valonia se observă întărirea aripii stingi a partidului socialist care, împreună cu comuniștii, cere naționalizarea industriei sau, cel puțin, crearea unor societăți de stat care să dirijeze producția și dezvoltarea industriei prin controlarea investițiilor.

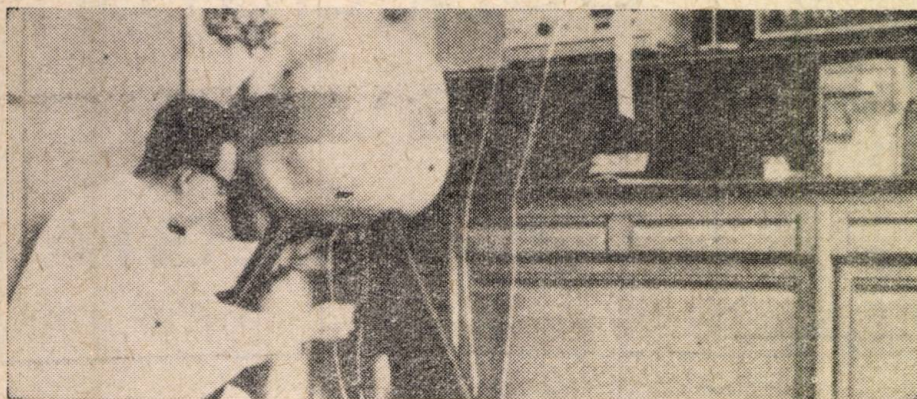
În timp ce vechea bază industrială stagnează, investițiile de capital în Flandra au crescut. Această politică, deosebit de dăunătoare Valoniei, a fost motivată prin avantajele pe care le-ar asigura apropierea dintre noile întreprinderi și porturi. Dar, după cum atrage atenția presa belgiană, pe lîngă acest avantaj, care este departe de a fi determinant, scurgerea capitalului spre Flandra mai are și alte cauze: rămînerea în urmă a Flandrei din punct de vedere economic și social — ceea ce înseamnă salarii mai reduse, inexistența unei mișcări muncitorești puternice și influența bisericii catolice. În noua situație creată, s-a născut mișcarea separatistă valonă.

La 14 octombrie 1962, o sută de mii de manifestanți sosiți din Flandra au străbătut străzile capitalei sub conducerea și la chemarea Comitetului flamand de acțiune. S-a cerut stabilirea unor frontiere lingvistice, iar Camera a votat o hotărîre în acest sens. Multe consilii municipale au demisionat în bloc ca protest împotriva hotărîrilor care treceau o localitate sau alta de o parte sau de cealaltă a „frontierei lingvistice”. Pe fațadele caselor s-au arborat amintitele drapele negre, au izbucnit ciocniri de mai mică sau mai mare amploare. Colegiul executiv al mișcării valonilor a cerut să se facă un referendum pe tema federalizării.

După cum relatează presa belgiană, organizațiile progresiste propun ca rezolvarea conflictului lingvistic să fie făcută pe cale democratică, în conformitate cu interesele reale ale celor două naționalități.

G. CĂLIMAN

A.I.E.A. — ATOMUL

IN SLUJBA PĂCII

Vorbind în fața Adunării Generale O.N.U., cu prilejul prezentării programului A.I.E.A. (Agenția Internațională pentru Energia Atomică) S. EKLUND, președintele Agenției, a reafirmat interdependența dintre măsurile de dezarmare și folosirea intensă a energiei atomice în scopuri pașnice. Tratatul de la Moscova, a spus Eklund, sporește posibilitatea de folosire a energiei atomice în scopuri pașnice. Agenția a calculat că materialele fisionabile, devenite disponibile în urma unei dezarmări generale și totale, ar permite construirea a 3 000 de reactori de energie. Capacitatea lor ar fi egală cu actuala capacitate a tuturor uzinelor de energie clasică din lume.

Astfel, de la înalta tribună a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite, au fost expuse, o dată mai mult, țelurile care călăuzesc activitatea A.I.E.A. — de a obține colaborarea statelor în domeniul folosirii energiei atomice în scopuri pașnice și pentru ridicarea bunăstării tuturor popoarelor lumii. „Agenția — se arată în statut — se va strădui să sporească, în cel mai scurt timp, contribuția energiei atomice la pacea, sănătatea și prosperitatea lumii întregi”. În scopurile Agenției intră contribuția la desfășurarea lucrărilor de cercetări științifice în domeniul energiei atomice, aplicarea lor în practică, organizarea unor vizite, între oameni de știință și între specialiști, precum și a schimburilor de informații științifice și tehnice în acest domeniu.

Deși au trecut numai zece ani de când s-a propus crearea unei organizații pentru folosirea atomului în slujba păcii, A.I.E.A. a contribuit substanțial la efortul utilizării energiei atomice nu în scopul distrugerii, ci al creației.

Acțiunile care aveau ca scop înființarea acestei Agenții au durat destul de mult. În perioada 1953-1956, în cadrul a diferite reuniuni internaționale, nu s-a făcut altceva decât să se pregătească practic statutul și să se pună bazele Agenției Internaționale Abia în octombrie 1956, în cadrul conferinței care a avut loc la sediul O.N.U., la New York, a fost aprobat statutul Agenției Internaționale pentru Energia Atomică. Un an mai târziu, s-a desfășurat prima conferință generală a A.I.E.A., la Viena, iar de atunci, în fiecare an, capitala Austriei găzduiește oameni de știință, experți, precum și un mare contin-

gent de ziariști, care urmăresc lucrările sesiunii anuale a Agenției Internaționale.

Despre organizarea și structura A.I.E.A. s-ar putea vorbi mult. Poate că este important de semnalat, printre altele, însemnătatea pe care o are consiliul guvernatorilor, organul de conducere al Agenției. Acesta este alcătuit, în general, pe baza unui compromis între două principii — o repartitie geografică echitabilă și o reprezentare în consiliu a celor mai avansate state în domeniul energiei atomice. Trebuie de asemenea menționat faptul că țara noastră — țară fondatoare a A.I.E.A. — face parte acum, pentru a doua oară, din consiliul guvernatorilor.

Două etape ale clădirii din Viena a A.I.E.A. sînt ocupate cu documente și arhivă. Acest simplu fapt oglindește efortul depus de oamenii de știință în direcția utilizării atomului în scopuri pașnice. Numai la o singură conferință (cea din 1958, de la Geneva) au fost prezentate 2 535 de rezumate și 2 135 de lucrări științifice în extenso. Tomuri întregi de recomandări au fost făcute de către savanți din toată lumea. Seara, după închiderea ședințelor, savanții cu renume mondial împărtășeau numerosului public, venit să-i asculte, perspectivele deosebite ce se deschid omenirii în urma aplicării largi a energiei atomice în scopuri pașnice.

Unul din țelurile importante ale activității A.I.E.A. este sprijinul ce trebuie acordat țărilor slab dezvoltate din punct de vedere economic sau al tehnicii nucleare. Această problemă prezintă un interes general, întrucât ea reflectă tocmai misiunea nobilă a ridicării nivelului de trai al popoarelor din aceste țări.

Declarațiile făcute de Eklund la O.N.U. n-au făcut decât să sintetizeze intervențiile, preocupările, opiniile delegaților prezenți la ultima conferință a A.I.E.A., care a avut loc luna trecută la Viena. Pe ordinea ei de zi erau înscrise o serie de probleme deosebit de importante: stabilirea unui program de activitate pentru următorii doi ani, adoptarea unui plan de perspectivă, pînă în 1970, stabilirea bugetului, finanțarea activității Agenției, dezvoltarea producției de energie electrică de origine nucleară și folosirea reactorilor în cazuri multiple.

Conferința s-a desfășurat în atmosfera internațională survenită ca urmare a în-

cheierii Tratatului de la Moscova. Rînd pe rînd, vorbitorii care s-au perindat la tribună au salutat acest tratat, subliniind că destinderea politică influențează asupra scopurilor conferinței și ale Agenției în genere. Chiar atunci cînd nu se aflau în sala de conferințe, delegații urmăreau cu atenție, prin radio, mersul lucrărilor. Prin sălile unde pe timpuri se plimbau curtenii Mariei Tereza sau ai lui Franz Josef, savanți din cei mai renumiți scruta astăzi perspectivele înlăturării efectelor nocive ale folosirii atomului în slujba războiului, perspectivele punerii acestei energii uriașe în slujba creației umane, a progresului civilizației noastre.

Lucrările conferinței au consemnat succesele repurtate de A.I.E.A. în anul care a trecut. Au fost calificate cadre de specialiști, au fost organizate sesiuni științifice, au fost pregătite schimburi de cunoștințe tehnico-științifice. În anul care s-a scurs, Agenția a terminat elaborarea programului de lungă durată, a amenajat un institut de fizică teoretică, a realizat, — în cadrul secretariatului — un ajutor tehnic și a dezvoltat sistemul de securitate.

Delegația romînă, condusă de acad. prof. Horia Hulubei, directorul Institutului de Fizică Atomică din București, a făcut o serie de propuneri pentru îmbunătățirea programului de lungă durată. Prof. Horia Hulubei a fost ales vicepreședinte al consiliului guvernatorilor al A.I.E.A., iar prof. Ion Ursu — membru al delegației romîne — vicepreședinte al Comisiei Program, Buget și Tehnică. Aceasta dovedește desigur prețuirea pe care o acordă acest for internațional dezvoltării științei în țara noastră. Între A.I.E.A. și unele institute de cercetări științifice din România au fost încheiate șase contracte pentru lucrări de colaborare ce urmează să fie realizate la institutele noastre de cercetări.

Bilanțul practic al conferinței de la Viena este sintetizat în rezoluțiile adoptate: cea sovieto-anglo-americană, care exprimă satisfacția față de încheierea Tratatului de la Moscova, și cea privind programul de lucru pentru perioada 1965—1970. A fost adoptată, de asemenea, o rezoluție care prevede programarea lucrărilor, pentru o perioadă de doi ani, în cadrul bugetelor anuale, precum și o rezoluție care are la bază propunerile țărilor socialiste referitoare la ajutorul care urmează să fie acordat țărilor în curs de dezvoltare.

Adresîndu-ne șefului delegației R.P.R. la cea de-a șaptea Conferință a A.I.E.A., spre a-i cere părerea cu privire la perspectivele Agenției, academicianul Horia Hulubei ne-a declarat: „Deși mai există greutăți, se desemnează încă de pe acum o tendință spre destindere, care ne dă speranțe că activitatea Agenției va avea, în viitor, un rol și mai pozitiv decît pînă acum”.

„Sălile Hofburgului nu mai cunosc animația acelor zile de octombrie. Dar activitatea nu s-a încheiat. Ea pulsează în laboratoare, în cabinetele de cercetări și în birourile savanților. Nobilul țel urmărit de oamenii de știință merită recunoștința și sprijinul întregii opinii publice: este vorba de progresul unuia dintre cele mai importante domenii ale creației umane.

Ștefan DEJU

Viena, noiembrie 1963

POLIOT 1

În cei șase ani care au trecut de la lansarea primului sputnic — denumit în limbaj astronomic satelitul „Alfa-1957” — și pînă în prezent, agenda cercurilor cosmonautice a consemnat rezolvarea multor probleme tehnico-științifice de importanță decisivă pentru înfăptuirea zborului omului spre alte planete. Aparatele de la bordul sateliților artificiali au pătruns în tainele spațiului cosmic, stațiile automate au trasat primele itinerarii interplanetare, cosmonauții sovietici și, apoi, cei americani au înconjurat de multe ori planeta, parcurgînd primele milioane de kilometri în spațiul cosmic periterestru.

Vehiculele cosmice lansate în ultimii ani au stîrnit admirația întregii omeniri prin complexitatea construcției lor, prin performanțele lor de-a dreptul uluitoare: viteza de zbor — aproape 30 000 km pe oră, plafonul — peste 250 km, autonomia de zbor — multe zile și nopți în șir. Cu toate aceste calități, navele cosmice actuale sînt încă departe de a corespunde întru totul cerințelor legate de utilizarea realizărilor cosmonautice în cele mai variate domenii ale activității umane „terestre” (telecomunicații, navigație, meteorologie etc.), cit și cerințelor impuse de îndeplinirea obiectivului cosmonautic cel mai apropiat — zborul omului spre Lună și, apoi, spre planetele sistemului solar.

Principalul neajuns al acestor vehicule cosmice constă în aceea că, după lansare, sînt silite să parcurgă o orbită fixă în spațiu, a cărei formă și poziție sînt definite de direcția de zbor, de altitudinea și de viteza navei în clipa opririi motoarelor rachetei purtătoare.

În această situație, aterizarea navei într-un loc dat se putea efectua numai la un anumit moment, startul spre Lună trebuia să fie efectuat numai în anumite zile — în funcție de poziția geografică a bazei de lansare —, iar pentru realizarea unui satelit ecuatorial, baza de lansare trebuia să fie situată în imediata apropiere a Ecuatorului etc.

Aceste dificultăți, și încă multe altele, pot fi înlăturate prin realizarea manevrelor de transfer orbital. Ce înseamnă aceasta? În desenul alăturat, se arată — în principiu — evoluția prealabilă a unei nave care efectuează o astfel de manevră: la un moment bine stabilit, intră în funcțiune un sistem de propulsie care deplasează nava într-o anumită direcție; după oprirea motoarelor, nava cosmică își continuă mișcarea pe o orbită diferită, în general, ca formă și poziție, de orbita inițială. Așadar, prin efectuarea acestei manevre se poate schimba fie înălțimea de zbor, fie planul mișcării, fie simultan toate elementele ce caracterizează o orbită cosmică.

La lansările anterioare de sateliți și stații interplanetare, au fost încercate unele variante simplificate ale manevrei de schimbare a elementelor orbitei. Astfel, transformarea orbitei eliptice într-o orbită hiperbolică a fost efectuată de

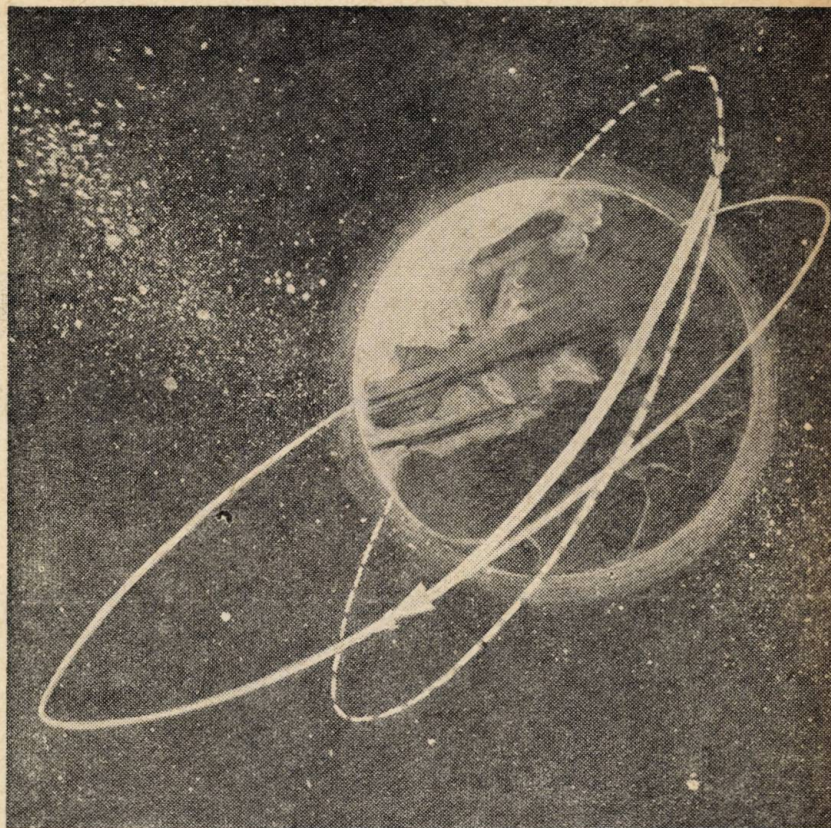
specialiștii sovietici, cu ocazia lansării stațiilor interplanetare spre Marte și Venus, de la bordul unui satelit artificial, iar specialiștii americani au obținut transformarea orbitei eliptice într-o orbită circulară, cu ocazia lansării satelitului de telecomunicații „Syncom”.

Recenta realizare sovietică — lansarea navei cosmice „Poliot-1” — inaugurează seria unor ample experiențe destinate perfecționării sistemelor de transfer orbital. Noul aparat sovietic a efectuat de cîteva ori manevre laterale, a schimbat planul orbitei și înălțimea de zbor. Importanța acestui eveniment constă în faptul că deschide perspectiva realizării, în viitorul apropiat, a unor noi obiective cosmonautice de mare interes științific și utilitar.

Sînt bine cunoscute destinațiile viitoarelor stații cosmice staționare în domeniul telecomunicațiilor, navigației maritime și aeriene, cercetărilor meteorologice, geofizice, astrofizice etc. Pînă în prezent, lansarea unei asemenea stații era posibilă numai din regiuni foarte apropiate de Ecuator. Prin aplicarea manevrei de schimbare a planului orbitei, lansarea stațiilor cosmice staționare poate fi efectuată din orice loc de pe glob.

Schimbarea poziției planului orbitei face, de asemenea, posibilă aterizarea navei cosmice în locul dorit, în orice moment, eliminîndu-se inconvenientul așteptării pe orbită, uneori destul de îndelungate, a momentului în care se poate declanșa aterizarea. Aplicarea acestei manevre devine indispensabilă pentru decolarea sau aterizarea navelor care urmează să inaugureze, în viitorul apropiat, primele călătorii ale omului spre Lună și, apoi, spre planetele Marte și Venus.

În sfîrșit, recenta realizare sovietică va contribui la perfecționarea tehnicii corecției elementelor orbitei sateliților artificiali, de care depinde în mare măsură posibilitatea realizării manevrei de

--- ORBITA ÎNIIALĂ
— ORBITA FINALĂ
— TRAIECTORIA DE TRANSFER

întîlnire în Cosmos, precum și a altor obiective cosmonautice.

Pentru a ne da seama de importanța înfăptuirii întîlnirii în Cosmos, să ne gîndim numai la problema zborului omului spre Lună. Nava cosmică plasată pe traiectoria Pămînt-Lună trebuie să dispună de combustibilul necesar aselenizării, decolării de pe Lună și revenirii la suprafața Pămîntului. Calculurile au arătat că pentru plasarea pe orbită a unei asemenea nave ar fi necesară o rachetă purtătoare care să cîntărească la lansare multe mii de tone! Problema se simplifică foarte mult dacă se utilizează manevra de întîlnire; nava cosmică și rezervoarele cu combustibil sînt plasate separat pe o orbită de satelit, iar prin manevra de întîlnire sînt cuplate rezervoarele necesare etapei respective de zbor — mai întîi, rezervoarele cu combustibilul necesar aselenizării și decolării de pe Lună și, apoi, rezervoarele cu combustibilul necesar reîntoarcerii pe Pămînt.

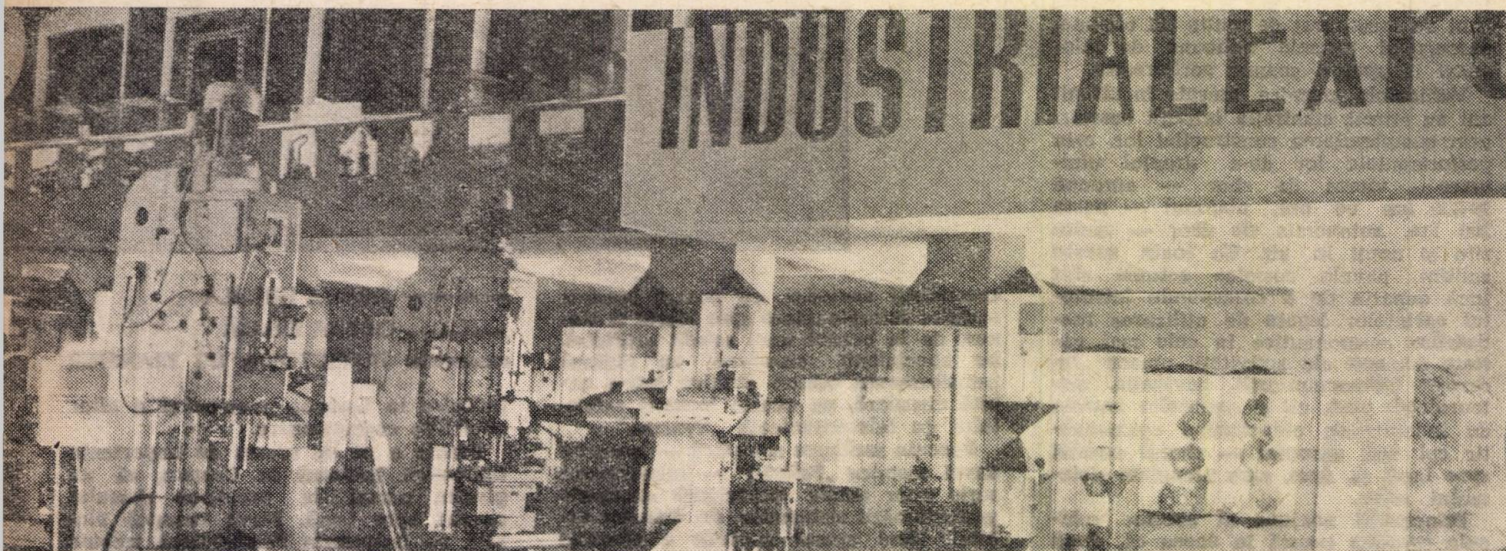
„Este un remarcabil pas înainte faptul că orbita unui satelit a suferit o schimbare considerabilă”, a declarat cunoscutul om de știință englez Bernard Lovell, directorul Observatorului Jodrell Bank. „Noua lansare sovietică, declară Robert Siemens, directorul adjunct al Administrației naționale pentru problemele aeronauticii și cercetarea spațiului cosmic (N.A.S.A.), demonstrează înaltele posibilități tehnice ale Uniunii Sovietice”.

Totodată s-a subliniat că recenta experiență creează noi premise pentru colaborarea internațională în vederea realizării unor uriașe construcții cosmice, de mare importanță practică pentru întreaga omenire.

Cont. univ. Mihai M. NIȚĂ

ROMÂNIA ÎN COMERȚUL INTERNĂȚIONAL

de Mihail PETRI
adjunct al ministrului Comerțului Exterior

Comerțul exterior al țării noastre, parte integrantă a economiei socialiste, s-a dezvoltat, ca și întreaga economie, în mod planificat și a contribuit la înfăptuirea procesului reproducției socialiste lărgite și la creșterea ritmului de dezvoltare a economiei naționale.

La baza întregii activități de comerț exterior au stat și stau indicațiile Partidului, ale Guvernului nostru democratic-popular, care au asigurat obținerea rezultatelor pozitive în domeniul schimburilor economice externe. În cadrul schimburilor comerciale ale R. P. Române, comerțul se dezvoltă pe baza principiilor respectării suveranității naționale, a egalității în drepturi și avantajelor reciproce.

Volumul schimburilor comerciale ale R. P. Române a crescut în 1962 de peste 6,5 ori față de volumul realizat în 1948. În ultimii ani (1960—1962), volumul comerțului nostru exterior a crescut într-un ritm superior celui înregistrat de venitul național, ceea ce indică o participare tot mai intensă a țării noastre la schimburile economice internaționale.

Schimbările adânci petrecute în structura economiei naționale, ca urmare a

procesului de industrializare susținută, au determinat îmbunătățirea simțitoare și continuă a structurii importului și exportului de mărfuri. Valorificarea superioară a resurselor țării — trăsătură caracteristică în dezvoltarea industriei și agriculturii noastre socialiste — se regăsește în structura importului ca și a exportului.

În această perioadă a crescut volumul și s-a schimbat structura importului în sensul creșterii considerabile a importului de materii prime, semifabricate și materiale. În cantități mari se importă diverse materii prime și materiale necesare industriei, ca : minereu de fier, metale neferoase, cărbune cocsificabil, cocs, produse laminate, fero-aliaje, bumbac, celofibră, cauciuc. De asemenea crește importul de mașini, utilaje și instalații industriale, în special de instalații complete.

În anul 1962, ponderea importului de mașini și echipament și instalații industriale complete de un înalt nivel tehnic a reprezentat circa 43% din totalul importului nostru, față de 24,5% în 1948. Împreună cu utilajele fabricate de industria noastră, instalațiile moderne procu-

rate prin import au contribuit la ridicarea nivelului tehnic al întregii noastre economii naționale, la introducerea unor procedee tehnologice înaintate și, prin acestea, la accelerarea creșterii productivității muncii. În condițiile creșterii nivelului de trai și în vederea satisfacerii mai depline a nevoilor populației cu bunuri de folosință îndelungată, deși producția noastră proprie înregistrează creșteri rapide, au fost sporite de câteva ori importurile de aparate de radio, televizoare etc.

La export, în afară de creșterea absolută a volumului se înregistrează în ritm susținut însemnate modificări de structură, atit prin ridicarea indicatorilor calitativi, cit și prin lărgirea sortimentelor valoroase.

Produsele agro-alimentare — care altădată se rezumau aproape exclusiv la un export de cereale și vite vii — și-au lărgit nomenclatorul și îmbunătățit ponderea prin exportul de legume, fructe, vin, produse de fermă etc., precum și prin produsele finite ale industriei alimentare disponibile la export.

Valoarea unei tone de produse petroliere exportate este actualmente

cu circa 30% mai mare decât în 1959, — datorită sporirii exportului de produse finite, în urma succeselor în domeniul prelucrării șteiului. Tot astfel, același metru cub de masă lemnoasă care a crescut în valoare prin producția sporită de furnir, placaj, PAL, mobilă, se valorifică și prin sporirea ponderei acestor produse la export. Dacă în anul 1949, semi-fabricatele și produsele finite din lemn au reprezentat numai 7% din exportul total de produse lemnoase, ele reprezintă actualmente circa 40%.

Succese însemnate au fost obținute la export și în sectorul construcțiilor de mașini. Aceste exporturi, aproape inexistente înainte de război, reprezentau în anul 1948 numai 0,8% din exportul total; în anul 1958, ponderea lor s-a urcat la 13%, iar în ultimii ani a ajuns să reprezinte mai mult de o șesime din volumul total al exportului țării noastre.

R.P. Română s-a situat pe un loc de frunte în ceea ce privește producția și exportul mondial de utilaj petrolier de foraj. Instalații de foraj de proveniență românească lucrează pe cimpurile petrolifere din R.P. Polonă, R.D. Germană, R.P. Bulgaria, R.P. Chineză, India etc.

Industria mașinilor-unelte, ramură de bază a producției industriale, creată în anii construcției socialismului, furnizează la export numeroase tipuri de strunguri, freze, mașini de găurit, prese, ferăstraie mecanice etc.

Producția de tractoare participă cu o cotă însemnată în exportul nostru. R.P. Română a exportat, de pildă, în ultimii trei ani, peste 16 000 de tractoare în numeroase țări.

*

Extinderea participării țării noastre la schimburile internaționale, în afară de creșterea volumului și îmbunătățirea structurii se caracterizează prin lărgirea continuă a relațiilor comerciale.

În 1962, R.P. Română avea legături comerciale cu peste 80 de țări, față de 29 de țări în 1950.

Schimburile comerciale reprezintă una din formele principale ale colaborării dintre țările socialiste. Între anii 1948—1962, volumul comerțului exterior al țării noastre cu țările socialiste a crescut de 6 ori. Volumul valoric absolut al comerțului țării noastre cu statele socialiste a crescut an de an, reprezentând o pondere de circa 2/3 din totalul schimburilor noastre cu străinătatea. Trebuie subliniată în mod special, în cadrul extinderii relațiilor de schimb cu celelalte țări socialiste, creșterea livrărilor reciproce de mașini și unelte, ca o expresie a dezvoltării bazei industriale în fiecare țară socialistă și a întăririi colaborării economice dintre ele.

În feul acesta se adâncește diviziunea internațională socialistă a muncii.

Condițiile pentru o extindere sistematică și în viitor a relațiilor de schimb dintre țările socialiste membre ale C.A.E.R. se realizează prin coordonarea

planurilor economice de perspectivă, metoda principală a activității C.A.E.R.

Această coordonare a planurilor contribuie la dezvoltarea economiei naționale a fiecărei țări în parte și la întărirea sistemului mondial socialist în ansamblul său.

Un loc de seamă în cadrul comerțului nostru exterior îl ocupă relațiile comerciale cu U.R.S.S. În cadrul legăturilor reciproc avantajoase, țara noastră schimbă cu Uniunea Sovietică un important volum de mărfuri și în primul rind mijloace de producție.

Comerțul exterior cu Uniunea Sovietică este în creștere în ce privește valoarea absolută. Totalul schimburilor noastre cu U.R.S.S. a sporit de la 2.934,8 milioane de lei în 1958 la 4.285,1 milioane în 1962.

În ansamblu, relațiile comerciale externe ale țării noastre cu țările socialiste au sporit de la 4.432,1 milioane de lei în 1958 la 7.164,8 milioane în 1962.

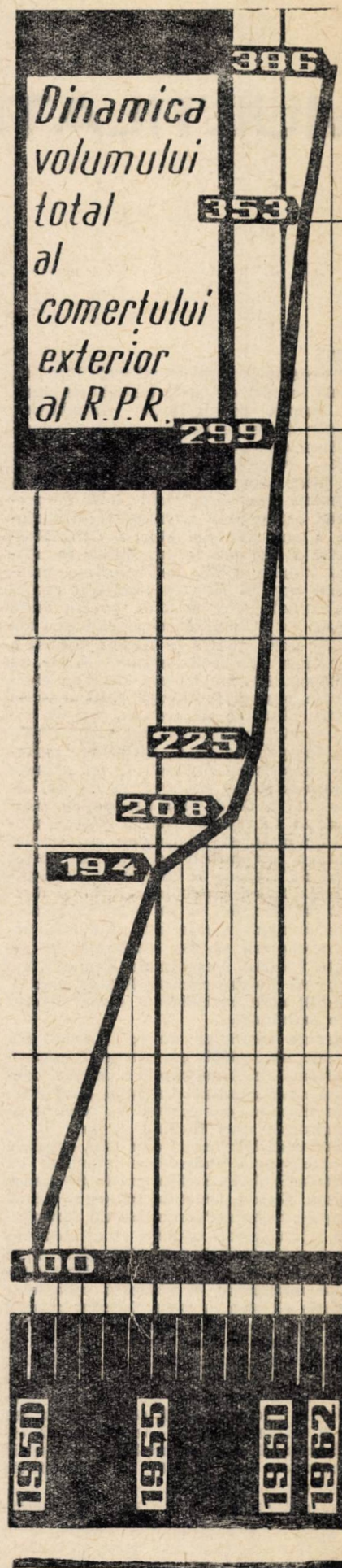
Țara noastră, călăuzindu-se în politica sa externă după principiul leninist al coexistenței pașnice, militează pentru lărgirea relațiilor sale economice și comerciale cu toate țările, indiferent de orinduirea lor politică și social-economică.

Ca urmare a extinderii relațiilor comerciale cu țările capitaliste industriale și cu țările în curs de dezvoltare economică, ponderea schimburilor țării noastre cu sistemul capitalist mondial reprezintă aproximativ o treime din totalul schimburilor. Dezvoltarea economiei noastre a permis lărgirea sortimentelor de mărfuri de export și import și a creat premisele unor relații largi cu numeroase țări capitaliste industriale. Cu unele dintre acestea, ca de exemplu cu Anglia, Austria, Danemarca, Italia și altele, au fost încheiate acorduri bilaterale pe termen lung, care asigură o bază mai stabilă pentru creșterea schimburilor. Au fost de asemenea stabilite pînă în prezent legături economice cu peste 50 de țări în curs de dezvoltare, dintre care, cu unele ca India, Indonezia, R.A.U., Ghana și Brazilia, sînt încheiate acorduri de lungă durată. În ultimii trei ani, volumul schimburilor comerciale cu țările în curs de dezvoltare a sporit de peste două ori.

Dezvoltarea potențialului economiei noastre naționale, prestigiul sporit dobîndit de produsele noastre în numeroase țări din lumea întreagă, politica de pace și colaborare economică internațională dusă de țara noastră asigură dezvoltarea mai departe a comerțului nostru exterior.

În același timp, promovarea pe scară largă de către R. P. Română a colaborării economice internaționale va contribui în continuare la stabilirea unei atmosfere de pace și încredere între toate țările lumii.

În acest sens, o importanță deosebită prezintă Conferința Q.N.U. pentru comerț și dezvoltare, din anul 1961, pe care țara noastră o așteaptă cu interes.

FORȚA MULTILATERALĂ

N.A.T.O.

realități și contradicții

Îdea unor forțe atomice ale N.A.T.O. a fost lansată cu peste trei ani în urmă, pe timpul administrației Eisenhower. Statele Unite au propus atunci să pună la dispoziția Pactului nord-atlantic submarine Polaris. Discuțiile care au avut loc între experții militari și politici occidentali s-au împotmolit însă în problema controlului eventualei întrebuințări a armamentului atomic. Când Macmillan a fost pus în cunoștință, la sfârșitul anului 1962, de hotărîrea americană privind sistarea fabricării rachetei Skybolt, era evident pentru toată lumea că cercurile conducătoare din S.U.A. declanșaseră o acțiune pentru a determina pe aliații lor din N.A.T.O. să participe, într-un fel sau altul, la cheltuielile pentru fabricarea armamentului atomic. Înainte de aceasta, Anglia renunțase la construirea unei rachete proprii, în speranța că achiziționarea rachetelor americane Skybolt îi va permite modernizarea și prelungirea duratei de existență a flotei sale aeriene de bombardiere. La întâlnirea de la Nassau, dintre Kennedy și Macmillan, acesta din urmă a fost nevoit ca, pînă la sfârșit, după ce a eșuat în încercarea de a determina totuși producerea rachetei Skybolt, să accepte ca în locul rachetelor care fuseseră scoase din producție, armata engleză să fie înzestrată cu rachete Polaris. Președintele Kennedy s-a oferit să livreze rachete Polaris, dar în condiții care satisfăceau numai interesele americane.

Esența acordului de la Nassau, din 21 decembrie 1962, se reduce în această problemă, la următoarele: Anglia continuă să-și mențină arsenalul atomic de care dispune, dar trebuie să renunțe la construirea unei rachete proprii și la înzestrarea bombardierelor sale, capabile să transporte încărcături atomice, cu racheta Skybolt, a cărei producție fusese sistată. Statele Unite se obligă să vîndă Angliei rachete Polaris, pentru înzestrarea submarinelor engleze ce urmează să fie construite pînă în 1970. Cele două guverne s-au declarat de acord ca hotărîrea referitoare la vinderea rachetelor Polaris să stea la baza planului privind formarea unor forțe nucleare ale N.A.T.O.

Din acordul anglo-american de la Nassau rezultă că, în cadrul N.A.T.O., ar fi trebuit să ia naștere două categorii de unități înzestrate cu armament atomic; în acord se arată că și într-un caz și în celălalt controlul întrebuințării armamentului nuclear ar fi rămas tot în competența exclusivă a autorităților americane.

— o forță nucleară, denumită *multinațională*, anglo-franco-americană compusă din submarine înzestrate cu rachete Polaris; echipajele ei urmau să fie con-

stituite din oameni de aceeași naționalitate;

— o forță nucleară, denumită *multilaterală*, formată tot din submarine; echipajele mixte ar fi fost constituite din personal aparținînd mai multor state din blocul atlantic.

*

Acordul de la Nassau specifică ce anume se înțelege prin „forțe nucleare multilaterale”. În paragraful 7, se prevede trecerea sub comanda N.A.T.O. a unor submarine americane, iar mai tirziu și a unora englezești, înarmate cu rachete Polaris. Aceste submarine ar fi trebuit să constituie baza forței nucleare a N.A.T.O. Caracterul „multilateral” al forțelor era asigurat prin formarea echipajelor submarinelor din reprezentanții diferitelor state membre ale pactului nord-atlantic; echipajul fiecărui submarin ar fi fost constituit din reprezentanți a cîte trei state, una din părți fiind în mod obligatoriu S.U.A. Cheltuielile necesare pentru construirea acestei flote ar fi fost acoperite astfel: S.U.A. și R.F.G. cite o treime, restul — celelalte state. Deși aliații S.U.A. ar fi achitat două treimi din cheltuieli, flota multilaterală ar fi rămas sub controlul exclusiv al generalilor americani.

Acordului de la Nassau nu i s-a dat însă o interpretare unitară. În timp ce guvernul american a întreprins toate acțiunile ulterioare bazîndu-se pe paragraful amintit, specialiștii englezi s-au prevalat de prevederile articolului 6 și au susținut ideea ca în locul forțelor multilaterale să fie constituite așa-numitele forțe *multinaționale*. Pe această bază, Anglia a continuat să discute aspectele tehnice și politice ale planului. În paragraful amintit se prevede „trecerea sub comanda N.A.T.O. a unei părți din forțele existente”. În lumina interpretării engleze, țările din blocul nord-atlantic ar fi trebuit să furnizeze anumite contingente militare pentru forțele nucleare care urmau a fi constituite. În proiectul englez se vorbea despre reunirea diverselor elemente nucleare de care dispuneau statele din N.A.T.O.: aviația strategică americană, trei submarine atomice americane care se găseau în apele Mediteranei, bombardierele engleze de tip „V”, celelalte mijloace tactice de transportare la obiectiv a armei atomice aparținînd altor state ale Pactului atlantic. Potrivit concepției engleze, această forță — nu *multilaterală*, ci *multinațională* — ar fi fost pusă la dispoziția comandamentului suprem al forțelor armate ale N.A.T.O., iar reprezentanții statelor-membre, care au furnizat trupele și armamentul necesar formării unităților, ar fi trebuit să decidă

asupra obiectivelor care trebuiau să fie vizate. În propunerile engleze se prevedea și o anumită independență în problemele strategiei politice și militare, pentru ca, în anumite condiții, guvernele, care ar fi dorit să-și poată retrage unitățile încadrate în forțele „multinaționale”.

Faptul că tratatul de la Nassau a fost interpretat în mod deosebit, scurt timp după semnare, chiar de către părțile semnatare, denotă că între principalele puteri care fac parte din blocul Atlanticului de nord se manifestă serioase deosebiri de vederi, cu privire la organizarea și funcționarea eventualelor forțe nucleare care ar urma să fie înființate. Rațiunea divergențelor o constituie interesele deosebite care animă fiecare din puterile atlantice.

Propunînd, cu insistență, diferite variante ale planului de creare a unor forțe nucleare ale N.A.T.O., Statele Unite acționează în direcția consolidării poziției lor dominante în cadrul Pactului, paralel cu încercarea de a realiza o oarecare coeziune între aliații lor. Cercurile influente americane doresc de asemenea să speculeze intenția Bonnului de a obține arma nucleară, pentru a încerca să slăbească colaborarea militară ce s-a stabilit între Franța și R. F. Germană în scopul de a determina eșecul planurilor franceze privind integrarea politică vest-europeană și, în sfîrșit, în scopul de a-și întări rolul și influența asupra lumii occidentale. Referindu-se la contradicțiile care se manifestă în cadrul N.A.T.O., în legătură cu alcătuirea forțelor nucleare, deputatul englez F. W. Mulley scria: „Crisa din sinul N.A.T.O. are în întregime un caracter politic, iar discuțiile cu privire la diferitele forme ale forțelor multilaterale nu au ca scop decît menținerea încrederii în sinul alianței. Ele nu au nici o legătură cu forța militară a N.A.T.O. Adevărata problemă principală o constituie obținerea celui mai bun sistem de control în Consiliul N.A.T.O...” („Le Monde diplomatique”, aprilie 1963).

R. F. Germană a susținut, din capul locului, orice proiect privitor la înarmarea atomică. Sprijinirea planurilor americane și înjghebarea alianței militare cu Franța dovedesc năzuința ei de a obține accesul la armamentul atomic, indiferent pe ce cale.

După conferința de la Nassau, Franței i s-a făcut propunerea de a participa la formarea unor unități nucleare ale N.A.T.O. Potrivit propunerii americane, Franța ar fi trebuit să renunțe la crearea unor forțe nucleare proprii și să se declare de acord cu procurarea rachetelor americane Polaris. În aceste condiții, S.U.A. i-ar fi acordat ajutor pentru construirea de submarine

și focoase atomice. Forțele nucleare ale Angliei și Franței, înarmate cu rachete Polaris cumpărate din S.U.A., s-ar fi încadrat în „forțele nucleare multinaționale ale N.A.T.O.” Dar Franța a respins aceste propuneri, arătând că va continua să lucreze în vederea alcătuirii unei forțe atomice proprii.

În fața reculului englez, în fața refuzului Franței de a participa la alcătuirea forțelor nucleare ale N.A.T.O., Statele Unite au propus diferite variante, pentru a-și realiza, sub o formă sau alta, proiectele lor. În lunile ce au urmat încheierii acordurilor de la Nassau, Statele Unite au mai propus un plan care prevedea crearea unei flote submarine Polaris care ar fi fost vindute, împreună cu rachetele respective, Angliei și Franței. Ziarul „New York Times” a explicat pe larg modalitatea de constituire și funcționare a acestei flote. În prima fază, la bordul submarinelor ar urma să se afle exclusiv militari americani; în cea de-a doua, s-ar alcătui echipaje mixte. În faza a treia, submarinele ar fi predate echipajelor mixte, dar numai ofițerii — iar aceștia ar fi trebuit să fie americani — ar fi cunoscut modul de manipulare a sistemului de lansare a rachetelor atomice. În fine, în faza a patra, submarinele ar urma să fie plasate sub controlul N.A.T.O. Kissinger, cunoscutul teoretician militar american, descria în felul următor mecanismul și consecința punerii navelor submarine la dispoziția N.A.T.O.: „Urmarea practică a „transmiterii” rachetelor Polaris la dispoziția N.A.T.O. constă în faptul că amiralul respectiv poate da ordine, în cadrul imputernicirilor sale, comandantului suprem al forțelor N.A.T.O., adică lui însuși, în calitatea sa de comandant suprem al forțelor armate ale

S.U.A. Indiferent de rolul în care acționează acest amiral, președintele continuă să controleze pe deplin forțele noastre armate înzestrate cu rachete Polaris. Vetoul nostru rămâne absolut”.

După cum se vede, în această problemă se emit păreri contradictorii. Pe de o parte, pentru liniștirea opiniei publice, care nu privește favorabil facilitarea accesului vest-german la manipularea armelor atomice, se afirmă că, practic, vetoul american nu va putea fi înlăturat. Această afirmație a fost însă infirmată de presa americană, care a scris că vetoul american va fi totuși desființat, într-o anumită fază.

În vara acestui an, cercurile conducătoare americane au inițiat noi acțiuni pentru traducerea în viață a planurilor lor. Ne referim la tratativele care au avut loc între S.U.A., R. F. Germană, Italia, Grecia și Turcia, în vederea organizării unei flote nucleare a N.A.T.O., formată din 25 nave de suprafață, camuflate sub înfățișarea unor vase comerciale obișnuite. Realizarea acestui proiect, la care Anglia și Franța au refuzat să participe, ar duce la constituirea unor forțe nucleare sub conducerea practică a S.U.A. și a R.F.G., datorită faptului că aceste două state ar acoperi cea mai mare parte a cheltuielilor necesare. Echiparea unei asemenea flote ar necesita 4—5 miliarde dolari. În momentul de față, deși Anglia nu a anunțat că și-ar fi reconsiderat atitudinea sa față de planurile americane, ea a început totuși să participe la lucrările unui organ al N.A.T.O. care studiază aspectele planurilor americane, în vederea formării unei flote de suprafață, înarmată cu rachete Polaris.

Deocamdată, este prematur orice pronostic în legătură cu atitudinea pe

care o vor adopta în viitor părțile participante la discuțiile din cadrul N.A.T.O. Adesea, în trecut, diverse țări și-au schimbat brusc hotărârile. Indiferent însă de modul în care se vor solda tratativele, însăși discutarea acestor proiecte este în contradicție cu năzuințele popoarelor și cu cerințele tuturor statelor din lume. Crearea unor forțe nucleare ale N.A.T.O. ar duce la extinderea ariei de răspindire a armamentului atomic, ar da impuls intensificării cursei înarmărilor. Traducerea în viață a planurilor privind forțele atomice ale blocului nord-atlantic sînt în contradicție cu spiritul acordurilor încheiate în lunile din urmă, între Est și Vest.

În această ordine de idei, în recenta declarație a agenției T.A.S.S., cu privire la proiectul creării forțelor nucleare multilaterale ale N.A.T.O., se sublinia: „în prezent este deosebit de important ca statele să evite orice acțiuni care ar putea complica și îngreuija realizarea unei înțelegeri asupra măsurilor de întărire a păcii, de importanță vitală pentru popoare”.

Opinia publică internațională militează pentru depunerea unor noi eforturi în direcția întăririi păcii. Acțiunile care se întreprind însă în direcția constituirii forțelor nucleare ale N.A.T.O., planurile care se elaborează în continuare, se află în contradicție nu numai cu cererile popoarelor ci și cu declarațiile occidentale privind necesitatea de a se întreprinde noi pași pe calea destinderii situației internaționale, pe calea reducerii încordării și a căutării unor noi soluții pentru reglementarea pașnică a diferitelor probleme internaționale.

Eugen PHOEBUS

CALCULATOARELE ELECTRONICE PREGĂTESC LUMEA DE MÎINE

Folosirea creierelor electronice în diferite domenii nu este încă decît la început. În fond, aparatele de acest tip lucrează în momentul de față pentru a le crea pe cele de mîine. Iată cîteva din noutățile în studiu în momentul de față:

— O bibliotecă electronică nu mai mare decît o mașină automată de distribuit bomboane și în care toate capodoperele literaturii mondiale ar putea fi păstrate reduse la dimensiunile cîte unei mărci poștale.

— Medicii consideră de asemenea că vor putea utiliza în curînd binefacerile complexelor sisteme electronice pentru diagnosticarea a numeroase maladii precum și pentru evoluția bolilor.

De fapt — precizează Louis T. Rader, directorul secției „Univac” de la centrul Sperry Rand din New York — s-a depășit acum stadiul în care aparatele electronice aparțineau utilajului de laborator. Asemenea aparate fac acum parte din viața reală. Nu mai există practic nici un fel de operație sau muncă pe care ele să nu o poată efectua.

Iată cîteva exemple:

— La Universitatea statului California, situată la Los Angeles, două calculatoare I.B.M. lucrînd în combinație, pot efectua în cinci minute 70 de milioane de operații permițînd analiza completă a unei picături de sînge.

Datorită lor s-a putut de asemenea determina cum funcționează memoria omenească, folosindu-se pentru aceasta 225 milioane de operații efectuate în 15 minute. Pentru a ajunge la același rezultat ar fi trebuit ca o echipă de șapte sute de oameni să desfășoare o muncă de ani de zile.

— Într-o uzină din Detroit o mașină planifică producția pe întreaga zi, reglementează temperatura furnalelor înalte, supraveghează producția și randamentul fiecărui muncitor.

— De peste un an de zile, o companie aeriană americană coordonează rezervarea locurilor pe avioane și informațiile privind orarul de zbor pe întreaga regiune estică a Statelor Unite în felul următor: Într-un birou din New York, un funcționar apasă opt butoane pe un tablou de control și în opt zecimi de secundă poate afla dacă mai există vreun loc liber pe bordul cutărui avion de cursă, poate verifica orele de sosire și de zbor etc.

Și în Uniunea Sovietică creierile electronice sînt folosite în cele mai diferite scopuri:

— Unele din aceste aparate îndeplinesc funcția de profesori. La Academia radio-tehnică de artilerie din Harkov s-au pus în funcțiune o întreagă serie de mașini cu rol de preparatori, supraveghetori de studiu, examinatori, și ele sînt folosite cu succes pentru formarea de specialiști radio în armată precum și pentru învățarea limbilor străine.

— În exploatările petrolifere un reactor atomic minuscul este folosit pentru studierea puțurilor de petrol pentru a determina repartizarea petrolului și a apei în mediul terestru.

— În apropiere de Moscova o echipă de savanți și ingineri sovietici supraveghează în momentul de față construcția unei uzine siderurgice automate care va fi o uzină-pilot.

Acest „grup metalurgic telecomandat” va cuprinde 12 ateliere și turnătorii care vor folosi metode inedite de prelucrare a minereurilor.

În sfîrșit, transportul pieselor metalice de la un atelier la altul va fi efectuat pentru prima dată cu ajutorul „culoarelor magnetice” prin care lingourile se vor deplasa fără a atinge peretii

(După „Le Figaro”)

„pronunciamiento”

La interval de numai opt zile (între 25 septembrie și 3 octombrie), în două țări latino-americane — Republica Dominicană și Honduras — în urma unor lovituri de stat, puterea a fost preluată de junte militare. Îndată după înfăptuirea acestor răsturnări și după ce au formulat reproșurile de rigoare la adresa predecesorilor, guvernanții recent instalați s-au remarcat mai ales prin măsurile lor de înăsprire a persecuțiilor antidemocratice. Încă o dată, la San Domingo și la Tegucigalpa, starea excepțională, cu toate consecințele ei nefaste, a devenit elementul dominant al atmosferei politice.

De altfel, asemenea fenomene nu sînt deloc o noutate pentru țările situate la sud de Sierra Madre. De peste un veac, istoria Americii Latine abundă — într-o măsură mai mare, poate, decît istoria oricărei alte regiuni a lumii — în răsturnări politice înfăptuite direct de către comandanți militari. Fenomenul, cunoscut sub denumirea de „pronunciamiento”, apare la intervale variabile și se consumă, de obicei, în perioade de timp de ordinul orelor, după care țara respectivă e încunoștințată că puterea de stat a fost „preluată” de o juntă militară condusă de cutare colonel ori general. Uneori, ceremonia e însoțită și de un duel de artilerie; alteori sînt scoase pe ring doar argumentele mai modeste ale infanteriei.

De cele mai multe ori primele mesaje ale noii autorități militare afirmă că „în scopul salvării patriei” (aici se desfășoară citeva pretexte uzuale), armata — „arbitru și păzitor al intereselor națiunii” — a fost nevoită să-și asume, vremelnice, răspunderea de a pune lucrurile la punct. Se dau apoi asigurări că, în cel mai scurt timp, îndată ce junta își va îndeplini misiunea, vor fi organizate „alegeri libere”, se va crea o autoritate civilă și lucrurile vor merge strună. În realitate, aproape întotdeauna, mîndrele aflate la cîrma țării nu reușesc să-și încheie „misiunea” decît în momentul cînd li se aruncă în față alternativa ireverențioasă: „puterea sau viața”.

Acesta este aspectul, ca să spunem așa public al lucrurilor. Substratul lor este însă destul de complex. Rădăcinile trebuie căutate în istoria republicilor latino-americane, în condițiile specifice ale nașterii și evoluției lor.

După trei secole de dominație colonialistă, avîntul mișcării de eliberare

națională a cuprins, rînd pe rînd, ținuturile colonizate de spanioli și portughezi ale Lumii Noi. Primul vulcan anticolonialist a erupt în 1791 pe insula Haiti (San Domingo), aflată atunci sub stăpînire franceză: o jumătate de milion de sclavi negri, conduși de Toussaint L'Ouverture, au alungat pe asupritorii străini. Au urmat răscoalele din Venezuela, Paraguay, Argentina, Mexic etc.

Constituite prin luptă armată îndelungată, noile republici au ajuns să fie conduse de oameni politici care erau, totodată, șefi militari. Exemplele sînt numeroase: generalii haitieni Christofe și Dessalines, care au înfrînt corpul expediționar comandat de cumnatul lui Napoleon Bonaparte, generalul Leclerc, proclamînd — pentru a doua oară — libertatea țării lor; Creolul Francisco da Miranda, conducătorul răscoalei venezuelezilor din 1806, fost aghiotant al generalului Dumonriez în revoluția franceză și participant la eliberarea Belgiei; apoi, alți conducători ai luptei latino-americanilor pentru libertate, cum au fost venezuelezul Simon Bolivar, generalii săi Santander și Sucre, mexicanii Miguel Hidalgo, José Maria Morelos, Benito Juarez, Pancho Villa, Emiliano Zapata și alții.

Faptul că trebuia să se facă față permanent amenințărilor din partea foștilor stăpîni a condiționat transformarea armatei în principalul instrument al puterii politice, a impus contopirea funcțiilor de conducere politică și militară. Astfel, rolul dominant al armatei în treburile politice a devenit cu timpul o tradiție. Timp de aproape cinci decenii după cucerirea independenței, viața politică a Americii Latine se caracteriza, printre altele, prin prezența unor dictatori, dintre care mulți fuseseră „locotenenți” ai lui Bolivar. Trebuie să ținem seama că, pe atunci, noțiunea de dictatură militară nu avea nici pe departe atîtea atribute negative cîte are astăzi. Prin ea se subînțelegea, în primul rînd, guvernarea de către oameni „de mîna forte”, ale căror puteri discreționare erau într-un fel justificate de împrejurările arătate mai sus.

Ulterior, în unele republici — Uruguay, Chile, Costa Rica, Columbia, Argentina — s-au instaurat guverne constituționale, care au fost doborîte însă prin lovituri de stat înfăptuite de tirani aflați în slujba unor interese străine: Uguiza și Mitre în Argentina, Venancio Flores în Uruguay, Guzmán Blanco în Venezuela, Balmaceda în Chile, Mariano Melgarejo în Bolivia.

Lopez (tatăl și fiul) în Paraguay, Rafael Carrera în Guatemala. Porfirio Diaz în Mexic și alții.

Dobîndirea independenței politice n-a adus schimbări esențiale în viața popoarelor latino-americane. Este drept că jugul străin a fost lichidat cu prețul singelui, iar fostele domenii iberice de peste mări au obținut o existență de sine stătătoare. Dar pentru masa poporului, jugul n-a fost decît schimbat: el a continuat să apese sub forma domniei marilor latifundieri, la care, mai tirziu, s-a adăugat dictatul monopolist.

Sarcinile fundamentale ale revoluțiilor burgheze din țările Americii Latine au rămas nedeșăvîșite, iar acest lucru s-a răsfrînt în mod dureros asupra maselor populare. Nemulțumite, acestea au început să manifeste o opoziție tot mai puternică față de clasa latifundiarilor, care acaparase principalele poziții economice ale țării, dominînd viața politică.

Clasele exploatatoare și exponenții lor din sfera politică au opus răscoalilor populare și, în genere, luptei maselor o formă specifică de contrarevoluție — așa-numitul „caudillism”, adică guvernarea despotică a diversilor șefi militari, care aveau rolul să păzească interesele marilor proprietari, să reprime orice încercări de nesupunere. Inițial, pentru acest rol erau cumpărați oameni care, cîndva, au purtat steagul luptei pentru independență; apoi, treptat, aceștia au fost înlocuiți cu alții, mai potrivii intereselor urmărite de stăpînii atotputernici — marii latifundieri. Din momentul acela, instabilitatea politică pe continentul latino-american s-a transformat într-un fenomen cronic, dominant, de tristă tradiție la care doar citeva cifre edificatoare. În primii 74 de ani de existență a statului bolivian s-au produs 60 de răsturnări de guverne. În Peru, într-un răstimp de 100 ani, s-au schimbat peste 50 de președinți. În cursul secolului al XIX-lea în Mexic, din 72 de guverne, numai 12 au ajuns la putere pe o cale mai mult sau mai puțin legală. În Uruguay, răsturnările militare neîntrerupte au conținut doar la începutul secolului al XX-lea. În alte multe țări (mai ales în cele din America Centrală), asemenea fenomene se petrec și azi.

O dată cu intrarea Americii Latine în orbita exploatării monopoliste, dominația castei militare în viața politică s-a accentuat și mai mult. Noii stăpîni și-au dat seama că renunțarea la sprijinul „oamenilor forte”, la ajutorul „să-

biilor binevoitoare" ar fi o operație de-a dreptul riscantă: cum ar mai fi putut să-și înlăptuiască scopurile lor prădănice în lipsa unui scut protector înarmat, care să înăbușe în sințe încercările de răzmeriță? Transformarea clicilor militare reacționare în agenți a monopolurilor străine a fost posibilă și datorită împletirii intereselor monopoliste cu cele ale marilor latifundiari.

În majoritatea cazurilor, puterea unuia sau altuia dintre dictatori s-a dovedit precară, intrucit — la fiecare schimbare în raportul de forțe dintre clasele exploatatoare și popor, precum și între puterile străine — o răsturnare de palat azvirla la fund un „caudillo” și înălța un altul.

Cine nu cunoaște, de pildă, isprăvile de tristă faimă ale trustului „United Fruit Company” în țările Americii Centrale? Interesele capitaliștilor au transformat aceste țări într-o livadă cu banane, din exploatarea căreia storc profituri uriase. Adresându-se unui ziarist străin, un reprezentant al lui „United Fruit Company” l-a informat lapidar: „Știți, pe plantația noastră sînt situate cîteva țări”.

Împotrivirea față de dictatorii militari s-a manifestat, într-un grad sau altul, în toate țările latino-americane. Numai în Paraguay, într-o perioadă de 70 de ani, s-au produs peste 100 de răcoale. Un rol însemnat a avut, de-a lungul anilor, lupta tot mai hotărîtă a oamenilor muncii organizați în sindicate, ale căror acțiuni au cuprins treptat, pe lîngă obiectivele economice și sociale, revendicări cu caracter politic, în primul rînd asigurarea libertăților democratice, călcate în picioare de diferiți tirani. Valul mișcării de eliberare națională, care îndeosebi în ultimii ani răscolește cu o forță fără pre-

cedent meridianele latino-americane, a făcut ca domnia dictatorilor, de modă veche sau nouă, să fie din ce în ce mai dificilă și instabilă.

„Remediul” a fost căutat în aplicarea programului S.U.A. de „ajutorare” a Americii Latine, intitulat „Alianța pentru progres”, și adoptat în august 1961, la conferința Organizației Statelor Americane de la Punta del Este. Se știe că, în afară de schimbările economice care, cum se afirma, ar urma să săvîrșească un fel de miracol în răstimp de numai un deceniu, „Alianța pentru progres” formulează, ca o condiție prealabilă obligatorie, formarea unor guverne de așa-zisă „democrație reprezentativă” (adică guverne rezultate din alegeri, care să păstreze o brumă de libertăți democratice și, măcar formal, să fie supuse unui control parlamentar). În genere, noua soluție a „progresului economic și democratizării” Americii Latine a fost concepută în așa fel ca schimbările să nu afecteze vechea structură economico-socială.

Regimurile, date ca model de „democrație reprezentativă”, s-au distins în ultimii doi ani printr-o trăsătură comună: prin felul în care, sub pretextul „pericolului comunist”, au lovit cu orice prilej în forțele patriotice ale țărilor respective. Cît de sincer era angajamentul de a încuraja crearea de regimuri „civile” și „legale”, s-a văzut curînd. Nu numai că unele dintre vechile dictaturi (ca cele din Paraguay sau Nicaragua) au rămas intacte, dar, într-un răstimp relativ scurt, cîteva „democrații reprezentative” (Ecuador, Peru — înainte de instalarea guvernului Belaunde — Republica Dominicană și Honduras) au fost reconvertite la „caudillism”. Desfășurarea evenimentelor arată că cercurile reacționare interne și externe nu-și pot realiza obiectivele prin intermediul unor guverne care, măcar de dragul firmei, mai permit

existența unor libertăți democratice. Asemenea regimuri devin incomode, sînt înlăturate, iar „soluția” constă în împingerea în avanscena politică a forței de șoc tradițională: șefii militari reacționari. Astfel, după doi ani de aplicare a „Alianței”, ziarul american *New York Times* constata: „În ciuda unor planuri promițătoare, tabloul acestor ținuturi frămîntate este construit în mare parte din speranțe neîmplinite. O prăpastie deprimantă s-a creat între înaltele țeluri proclamate de „Alianță” și rezultatele sau chiar perspectivele ei”. Observație pe deplin valabilă și în privința planurilor de „democratizare” a regimurilor Americii Latine.

Cu toate că plaga „caudillismului” mai este încă prezentă în unele țări ale continentului, o serie de împrejurări o fac totuși lipsită de perspective. În ultimele decenii s-a întărit considerabil rolul clasei muncitoare, ale cărei acțiuni — conjugate cu cele ale tărînimii și ale anumitor pătri din rîndurile burgheziei — reprezintă o forță tot mai puternică. În aceste condiții, cînd cele mai largi pătri ale poporului sînt angajate în luptă pentru transformări democratice, faptul nu poate să nu exercite influență și asupra armatei. Iată de ce, în unele țări, o serie de ofițeri cu vederi patriotice au refuzat să sprijine tirania. Așa s-a întîmplat în 1958 în Venezuela: o parte din unitățile flotei militare, aflate sub comanda amiralului Larrazabal, s-a pronunțat împotriva dictaturii lui Perez Jimenez, grăbind astfel răsturnarea acestuia și contribuind la victoria forțelor democratice. În Ecuador, în timpul guvernării lui Arosemena, sprijinul unei părți a ofițerilor s-a dovedit, în cîteva rînduri, hotărîtor pentru împiedicarea unei loviturii militare de dreapta. Numai în cursul anului trecut, regimul antipopular al președintelui venezuelez Romulo Betancourt a fost zgduuit de două revolte militare (la bazele navale de la Carupano și Puerto Cabello). Cam în același timp, căpitanul Manuel Camero din trupele de artilerie venezueleze a trecut de partea detașamentelor de partizani care duc o luptă susținută (mai ales în statele Falcon și Yaracuy) împotriva guvernului. Camero a adresat președintelui țării și membrilor Camerei deputaților o scrisoare în care a declarat: „Mă despart de forțele armate, deoarece acestea sînt un instrument de reprimare, și mă întorc la cei pe care n-ar fi trebuit să-i părăsesc niciodată, la cei ce astăzi își jertfesc viața în munți, în orașe și sate... Acum am luat arma în mînă pentru a apăra suveranitatea patriei, pentru a o folosi — împreună cu concetățenii mei, frați de luptă — împotriva acelor care calcă în picioare independența țării și denaturează adevăratul rol al forțelor armate”.

Exemplele de mai sus sînt elocvente. Viața oferă astăzi tot mai multe temeuri pentru a afirma că speranțele în militarism — ca mijloc de stăvilire a mișcării de eliberare latino-americane, de menținere a dominației latifundiilor și monopolistilor — vor fi risipite de mersul implacabil al istoriei.

„Pronunciamento” va rămîne atunci o simplă relicvă ca multe altele, acumulate de frămîntata istorie a Americii Latine.

Vasile OROS

„Pronunciamento” la Tegucigalpa: poporul îi ocolește.

DOSARUL CONGOLEZ

Asistăm oare la preludiul unei noi crize în Congo? Această întrebare rezultă din examinarea oricât de succintă a dosarului congolez, a evenimentelor din ultimul timp. Elementul complex și contradictoriu domină în mod categoric situația. La trei ani și jumătate de la proclamarea independenței, realitatea congoleză se prezintă complicată, dureros complicată.

Istoria ultimilor ani a fost scrisă cu multă suferință, cu mult sânge și sacrificii. După deceniile de oprimare colonială, proclamarea independenței (30 iulie 1960) părea că deschide o pagină nouă în viața țării. Cuvântarea-program rostită de Patrice Lumumba înfățișa orizonturi cu adevărat noi poporului congolez. Traducerea în viață a măsurilor preconizate ar fi asigurat consolidarea independenței și suveranității țării, trezirea la viață a tuturor regiunilor, ar fi avut efecte binefăcătoare asupra maselor largi din Congo. Dar acest program a rămas literă moartă. Încă din perioada conferinței „mesei rotunde” care a precedat proclamarea independenței era evident că contradic-

rente. Este vorba de partidul „Mișcarea Națională Congoleză”, partid creat de Lumumba, partidul care a condus mișcarea națională de eliberare a poporului. Măsură menționată mai sus afectează de asemenea „Partidul Solidarității Africane” condus de Gizenga (aflat de peste un an deportat în insula Bolabemba). Siguranța congoleză, prin domnul Nemdaka, unul din complicii asasinării lui Lumumba „a descoperit” că existența acestor partide „contravine securității statului”.

S-au operat arestări masive de fruntași politici progresiști, deputați, conducători ai sindicatelor, ziariști. Au fost arestați Egidie Buchelay Davidson — vicepreședinte al Partidului M.N.C., Gabriel Yumbu — vicepreședinte al P.S.A., Grenfell — ales cu majoritate zdrobitoare în fruntea guvernului din provincia orientală, liderii sindicali Andree Boboliko, Kitima, Siwa. Motivul arestării lor constă în atitudinea fermă, curajoasă, consecventă pe care au luat-o față de politica antinațională procolonialistă a guvernului. „Mii de activiști de ai noștri — se arată în mesajul adresat de partidul M.N.C. secretarului general al O.N.U. U Thant (9 oct. 1963) — sint arestați și deportați din cauză că sint adepți ai lui Lumumba”.

tocmai pentru a-și forma baza politică internă necesară promovării politicii lor. „Ministrii guvernului — relata corespondentul unei agenții americane (Associated Press), trăiesc pe picior mare de pe urma afacerilor și corupției”. Nu demult a avut loc o reorganizare a guvernului, menită să-i dea un caracter mai „reprezentativ”. De fapt, au fost înlăturați ultimii reprezentanți care se opuneau politicii prooccidentale a guvernului. În schimb au fost introduși, „în compensație”, trei adepți ai lui Chombe, cărora li s-a dat conducerea unor ministere cheie (Ministerul Economiei, Ministerul Comerțului Exterior). „Guvernul — se arată în declarația Uniunii muncitorilor congolezi — urmează în mod deschis politica marilor puteri coloniale”.

Trebuie de asemenea relevat acțiunile pentru menținerea dezmembrării Congoului. Ideea unității congoleze, pentru menținerea căreia fruntașii politici congolezi au cerut, cu trei ani în urmă, ajutorul O.N.U., — a fost complet părăsită. Lucrul acesta reiese, pe de o parte, din proiectul noii constituții, iar pe de altă parte, din punerea din nou a Katangăi sub controlul oamenilor lui Chombe.

„Congo — proclamă proiectul noii constituții elaborată cu ajutorul unor experți occidentali — este un stat format din state autonome reunite prin relații federale, drepturile statelor având influență hotărâtoare”. Și mai departe: guvernul nu trebuie „să intervină în treburile interne ale statelor”. Se proiectează de asemenea instituirea unei „conferințe permanente a șefilor statelor”, cu drept de veto în hotărârile guvernului. Acesta este, în mod clar, un program secesionist.

În umbra acestui carusel politic, situația maselor de oameni ai muncii din Congo este din ce în ce mai rea. Inflația, șomajul, exploatarea nemiloasă sint fenomene ale vieții de zi cu zi. Toate reportajele ziariștilor care au parcurs în ultimul timp Congoul sint pătrunse de aceleași idei.

Ceea ce are o mare însemnătate pentru viitorul Congoului este punerea în mișcare a maselor populare împotriva trădării intereselor țării. La ultimele acțiuni greviste au participat zeci de mii de oameni. Demonstrații de protest împotriva guvernului, demonstrații cu pronunțat caracter politic au dus la incidente sângeroase. O acțiune uriașă se desfășoară pentru eliberarea lui Gizenga. Demonstrațiile puternice din Congo sint însoțite de acțiuni de solidaritate în diverse țări africane, asiatice, europene. Se proiectează o largă unitate a forțelor de opoziție, împotriva politicii guvernului Adoula și a celor care se află în spatele lui.

Nu încapă nici o îndoială că situația politică din Congo, evenimentul congolez ca atare este foarte complex. Aici se înfruntă mai multe forțe. Tocmai contradicțiile și, în același timp, comunitatea de interese a marelui capital internațional, au împiedicat și împiedică evoluția de sine stătătoare a acestei țări, după modelul altor țări africane. Această barieră nu poate fi subapreciată. Ea determină, în ultimă instanță, și conjunctura internă și cea externă. Dar cu toate acestea, succesul de viitor al acestui curs apare îndoielnic. Trecutul nu se poate repeta. Voința de libertate nu mai poate fi încătușată.

Sergiu VERONA

Demonstrație pentru eliberarea lui Gizenga

țiile dintre forțele politice interne vor juca un anumit rol în viitor. Rolul acestora a fost, din păcate, mult mai mare decît s-a crezut. Secesiunea Katangăi, asasinarea lui Lumumba, arestarea lui Gizenga și a altor fruntași politici progresiști, a dus la instaurarea unei atmosfere politice încordate în țară.

Actualul guvern congolez se sprijină practic pe forțe politice foarte limitate, pe armată și poliție. În țară domnește o atmosferă de nesiguranță. Dacă examinăm numai cîteva din măsurile adoptate în ultimele săptămîni reiese limpede lipsa de popularitate a guvernului Adoula, a acelor cercuri politice congoleze care au părăsit programul preconizat de marele patriot Lumumba.

La 21 octombrie, la Leopoldville a fost introdusă „starea excepțională” pe o durată de șase luni. Au fost instituite tribunalele militare. „Regimul judiciar militar” (cuvinte atît de binecunoscute) este în floare. „Aceasta înseamnă — se arată în declarația principalelor organisme sindicale congoleze — o măsură premergătoare instaurării unui regim de dictatură fascistă”.

Universitatea Lovanium s-a închis. O dată cu ea, a fost dizolvat parlamentul pe o durată nedeterminată.

S-a anunțat dizolvarea partidelor naționaliste și a organizațiilor de tineret ade-

în acele provincii în care forțele patriotice obținuseră majoritatea, guvernele au fost dizolvate fără nici un fel de jenă.

Geneza componentelor, citate mai sus, ale situației din Congo apare într-o lumină mai puternică dacă ne oprim puțin asupra acelor interese care guvernează în Congo. Marile bogății naturale ale țării au atras din totdeauna monopolurile străine. Cositor (locul al 4-lea în lumea capitalistă), cobalt (70—80 la sută din extracția mondială și totodată primul loc în lumea capitalistă), diamante, cupru, aur, wolfram și alte minereuri. Dar mai ales Congo dă uraniu. 60—70 la sută din extracția de uraniu a lumii occidentale. Pot fi ușor înțelese în acest context eforturile de a menține sub toate formele posibile dominația colonialistă în această țară. Intențiile respective sint realizate pe mai multe planuri. Presa străină consemnează consolidarea pozițiilor capitalului străin. „Foștii colonialiști — scrie New York Herald Tribune — nu numai că-și recapătă acum vechile posturi în economie, ale cărei chei nu le-au scăpat niciodată, dar revin și ca instructori ai armatei lui Mobutu.”

Se preconizează acordarea de „ajutor” străin cu toate consecințele cunoscute.

Monopolurile occidentale stimulează crearea unei „înalte artistocrații locale”

Cinci lideri
republicani
din
opoziție,
printre care amiralul
Cabeçadas,
fost președinte al republicii,
și
Cunha Real,
fost președinte al Consiliului de Miniștri,
au adresat
lui
Oliveira Salazar
o scrisoare

în care cer organizarea unui referendum asupra politicii coloniale promovate de guvernul portughez.

Ne îndoiim că Salazar va accepta această propunere: ca de obicei, cînd nu e vorba de represiuni, el se grăbește extrem de încet. Organizarea unei largi consultări populare ar fi, în concepția salazaristă, practic exclusă. Executarea drepturilor civice în „imperiul lusitan” este condiționată, printre altele, de cunoașterea limbii portugheze (scris și citit). Or, aproape 99 la sută din locuitorii coloniilor portugheze sînt analfabeți...

Dar ce ar spune un referendum organizat pe baze democratice asupra politicii celui mai bătrîn imperiu colonial?

După Andreano Moreira, ministru al provinciilor de peste mări, timp de secole Portugalia „a îndeplinit o misiune universalistă care nu poate fi confundată cu colonizarea văzută în termeni de interese pur materiale și de segregare rasială”. Iar Salazar sublinia: „Pentru Portugalia nu există teritorii coloniale supuse comunității metropolitane; nu există decît o comunitate națională acoperind un teritoriu care este juridic unul, în ciuda distanțelor geografice”.

Spus altfel, Portugalia nu promovează o politică colonialistă, ea nu are colonii, ci „provincii peste mări.” Tot Sa-

O „MARE PUTERE” DESCULTĂ

lazar remarcă duos că „nu există angolezi, ci portughezi de origine angoleză”. Poți spune unei perii de ghetă mamifer, cum scria Engels, dar asta n-o s-o facă să-i crească glande mamare. Poți spune Angolei, Mozambicului, Guineei portugheze — provincii, dar asta nu va modifica statutul lor colonial. Țara „portughezilor de origine angoleză” este bogată în minereuri, dar marile zăcămintele de diamante, fier, uraniu, petrol sînt în întregime exploatare de portughezi de origine... neangoleză.

Pentru a privi deschis capul de Meduză al unui colonialism bătrîn de aproape cinci secole, pentru a stabili adevărul asupra unei realități inchizitorial cenzurate, referendumul trebuie să se adreseze în primul rînd victimelor politicii colonialiste portugheze.

„Os indigenas”

În virtutea decretului-lege nr. 39 666, indigenii sînt „persoanele de rasă neagră sau urmașii lor, care n-au încă nici instrucțiunea, nici obiceiurile necesare pentru a le fi aplicate complet dreptul public și privat aplicabil cetățenilor portughezi”. Articolul 9 limitează libertatea de mișcare. Articolul 23 exclude toți indigenii de la drepturi față de instituțiile politice neindigene.

Art. 26 instituie munca obligatorie pentru neplata obligațiilor fiscale. Așadar, aproape 11 milioane de africani sînt excluși de la viața politică, sînt lipsiți absolut de orice drepturi.

E adevărat, decretul-lege amintit a fost revocat la 6 septembrie 1961 și înlocuit prin „Codigo do Trabalho Rural para o Ultramar” (decretul nr. 44 309, din 27 aprilie 1962). Dar este vorba tot de o perie de ghetă declarată mamifer. Dreptul de vot este supus unei duble condițiuni: cunoașterea, scris și vorbit, a limbii portugheze și plata unui impozit de cel puțin 200 escuzi. Or, în Raportul general al Comitetului special pentru teritoriile administrate de Portugalia (prezentat la a XVII-a sesiune O.N.U.) se precizează: „După părerea comitetului, această dublă condițiune... nu este de natură să extindă dreptul de vot asupra majorității autohtonilor, dat fiind că puțini dintre ei au avut ocazia să învețe să citească și să scrie portugheza. În afară de aceasta, majoritatea africanilor nu pot plăti cel puțin 200 de escuzi impozit fiindcă, ei ori practică o agricultură de subsistență, ori, dacă au un serviciu, salariul lor este în general scăzut”.

Considerăm că e limpede. Dar, pentru a fi și mai limpede, să-l cităm pe Salazar: „O lege de acordare a cetățeniei se pregătește în cîteva minute și poate deveni imediat realitate, în timp ce un cetățean, adică un om complet și conștient integrat unei societăți politice civilizate, este produsul unei evoluții de secole”.

Dar dacă un cetățean civilizat este produsul unei evoluții seculare, cine i-a împiedicat pe colonialiștii portughezi, care s-au instalat în inima Africii cu 500 de ani în urmă, să „producă” un asemenea cetățean? Și cîtă vreme le trebuie lor pentru a integra complet și conștient *os indigenas* într-o societate politică civilizată? Cunoscutul publicist suedez Per Vestberg oferă un răspuns concludent:

— În 1917 s-a adoptat hotărîrea ca africanilor să li se acorde cetățenia cu drept de *assimilado*. De atunci, 5 000 de africani (din Mozambic), mai puțin de

MASCA LUI SALAZAR

(din Aigemeen Handelsblad-Amsterdam)

0,1 la sută, au primit drepturi cetățenești. Într-un asemenea ritm, vor trece 50 000 de ani în care răstimp Portugalia își va desăvîrși „misiunea civilizatoare”.

„Assimilados”

Numeroși teoreticieni portughezi au navigat pe mări de cerneală spre a susține politica asimilării indigenilor africani. După ei, orice african poate deveni *assimilado*, dacă vorbește portugheza, are un venit suficient pentru asigurarea existenței sale și a familiei, a satisfăcut serviciul militar, are minimum 18 ani și dovedește un caracter bun și acele calități necesare, „pentru a exersa drepturile publice și private ale cetățeanului portughez”. Cu un *dacă* poți vîrî și Alpii într-o sticlă și chiar asimila 11 milioane de africani. *Os assimilados* n-ar fi meritat un capitol special, dacă...

Propaganda colonialistă portugheză proclamă cu orice prilej că în „imperiul lusitan” distincțiile dintre indigeni și albi sînt culturale, și nu rasiale (vezi Moreira), că orice negru bantu, bunăoară, poate fi cetățean portughez, „civilizat”, dacă îndeplinește anumite condiții culturale. Cum se explică, însă, că printre albi din colonii un sfert sînt analfabeți, deși „cetățeni civilizați”, că printre *assimilados* există 15 338 de neștiutori de carte, că în Angola 98% din populație nu știe carte, că în extrem de puținele școli secundare din colonii există doar cîteva sute de elevi negri, că în Liceul din Angola existau în 1954 doar cinci africani, că africanii cu studii superioare din coloniile portugheze au învățat în universități din afara Portugaliei?

Numărul redus de *assimilados* se explică și prin faptul că „nada” drepturilor cetățenești portugheze constituie, în fond, o fraudă. În Portugalia numai 15 la sută din populație are „drept de vot” — neștiutorii de carte, femeile (exceptînd femeile capi de familie, care plătesc impozite ridicate), toți cetățenii bănuți de idei democratice — fiind lipsiți de acest drept elementar.

Politica de „asimilare” este un afiș propagandistic, anunțînd un spectacol penibil de ciuntit. Sub această perdea de fum se practică și în coloniile portugheze un apartheid riguros elaborat.

În Mozambic, chirii inaccesibile duc la cartiere inaccesibile indigenilor. Statisticile arată că în agricultură străinii primesc de 15—30 de ori mai mult decît *os indigenas*, iar în industrie decalajul capătă proporții și mai mari. Indigenilor, și nu albilor, li se aplică regimul *cadernatei*. *Cadernata* este un pașaport purtat obligatoriu de toți bărbații de peste 18 ani, de tinerii muncitori între 12—18 ani și de femeile care lucrează la orașe. *Cadernata* cu-

prinde 12 pagini care conțin amprențele digitale ale posesorului, fotografia, date privind activitatea lui, plata impozitelor, numele membrilor de familie obligați să plătească impozitele dacă posesorul *cadernatei* dispăre. Practic, sistemul de control este aproape identic cu cel din Republica Sud Africană.

Organizarea unui referendum asupra politicii coloniale portugheze ar denunța realități și mai acuzatoare.

„Os contratados”

În Africa li se spune „șibalo”. Sînt muncitorii-sclavi, victimele muncii forțate, *os contratados*. Acum 522 de ani, navigatorii portughezi Antonio Gonzales și Nuno Tristan duceau la Lisabona un grup de zece negri pe care-i vindeau ca sclavi. Era primul act al rușinoasei tragedii a comerțului de robi. După cinci veacuri de „misiune universalistă”, scopul principal al dominației coloniale portugheze nu s-a schimbat; s-au schimbat doar mijloacele. Avea dreptate Horațiu cînd observa: „Cei care trec marea schimbă doar clima, nu și caracterul”. Colonialiștii portughezi practică astăzi, în plin secol XX, un sistem de muncă forțată. În Angola, lucrează anual la munci forțate pînă la 400 000 de africani. În Mozambic, indigenii constituie obiect de export: 100 000 de negri sînt trimiși cu forța la minele din Transvaal, 200 000 — în Rhodesia și Katanga. „Republica Sud Africană plătește Portugaliei o sumă importantă pentru fiecare recrut și admite în țară percepatori portughezi care primesc, în numele autorităților, jumătate din cîștigul muncitorilor” — notează Per Vestberg. Aproximativ două treimi din bărbații capabili de muncă din Mozambic sînt exportați.

Această situație, agravată prin ocupația militară portugheză, a făcut să apară o altă categorie umană caracteristică rînduieilor coloniale salazariste — *refugiații*. Potrivit Raportului general al Comitetului special pentru teritoriile administrate de Portugalia, sute de mii de africani „au preferat să-și părăsească patria, căutînd azil în țările vecine... Într-un mediu liber, în afara țării lor, mulți dintre ei au reușit să-și creeze organizații politice.”

„Colonialiști colonizați”

„Africa, proclama Marcelo Caetano, este mai mult decît un pămînt de exploatat. Africa este pentru noi o justificare morală și o rațiune de a fi ca putere. Fără ea, am fi o națiune mică: cu ea, sîntem o mare putere”.

Acest uriaș balon oratoric se sparge la cea mai timidă atingere cu adevă-

rul. Citînd statistici oficiale, publicistul Joao Alves arăta că Portugalia este țara cea mai slab dezvoltată din Europa, o țară al cărei export îl constituie în proporție de 75 la sută materiile prime, o țară în care agricultura deține un loc preponderent, o țară al cărei venit național pe cap de locuitor este cel mai mic din Europa. Capitaliștii portughezi își însușesc 61 la sută din acest venit național. Cultura este inaccesibilă omului simplu. Stabilind o medie, un portughez se duce la concert o dată la 383 de ani, iar la un spectacol de balet — o dată la 494 de ani.

O mare putere colonială desculță! Cum a apărut acest paradox? Un militent antifascist portughez scria următoarele: „Dacă Portugalia, țara cea mai înapoiată sub raport economic din Europa, mai este și astăzi... una din cele mai mari puteri coloniale, aceasta se explică prin faptul că ea este o țară în același timp colonialistă și colonizată, prin situația ei de stat asupritor care este totodată asuprit de alte state imperialiste”.

Marea burghezie și statul portughez sînt asociați *subalterni* ai monopolurilor internaționale — adevărații stăpîni ai Portugaliei și posesiunilor ei coloniale, adevărații sprijinitori ai acestui imperiu colonial decrepit.

Poporul portughez, politica colonială îi provoacă uriașe poveri: „războiul murdar” salazarist împotriva patrioților din Angola costă 100 milioane dolari anual.

Cuirsatul colonial portughez nu mai plutește măiestuos, el începe să se scufunde. Crește conștiința eliberării naționale în posesiunile portugheze. Vulcanul urii anticolonialiste a erupt în Angola și Guineea portugheză. Originea colonialismului portughez este îndepărtată, scadența lui — apropiată.

*

Despre acestea toate ar vorbi un referendum.

Ion CÎRJE

Verwoerd numește acum apartheidul „auto-dezvoltare”. Este un eufemism ca și „misiunea civilizatoare portugheză”.

(din Daily Mail)

INTERNATIONAL EDITION
The New York Times.

RĂZBOIUL DE ZI ȘI RĂZBOIUL DE NOAPTE

de
David HALBERSTAM

La începutul anului, o puternică unitate a forțelor armate guvernamentale a încercuit un batalion al Vietcongului, într-un câtin din regiunea de culturi de orez din delta Mekongului. Partizanii erau bine înarmați și, în ziua aceea, încercuți în sat, au ocupat poziții și au luptat provocând pierderi grele trupelor guvernamentale și rezistind pînă în dimineața zilei următoare; cînd inamicul a intrat în sat, ei erau deja departe. În ziua aceea, un american păsea prin orezăriile noroioase, ajutînd la stringerea soldaților guvernamentali, uciși în luptă. Mai tîrziu, el avea să-și amintească această zi — în care americanii au început să afle cît de afurite sînt aceste orezării din Vietnam.

Au trecut de atunci 10 luni. Orezăriile sînt neschimbate, — e mai ușor să te înfunzi în ele, decît să ieși de acolo. După acea luptă de la Ap Bac, au urmat unele victorii și unele înfrîngerii, dar războiul continuă să fie tot atît de dificil și de necruțător ca și înainte.

La sfîrșitul săptămînii trecute, o altă unitate a forțelor guvernamentale, tot atît de puternică, acționînd pe baza unor informații aproape perfecte, a înconjurat un alt batalion de partizani, într-o altă orezărie, cu tot atît de puțin succes. De data aceasta, trupele guvernamentale au acționat și mai susținut. Dar pînă la urmă, surprinse în cîmp deschis, în orezărie, de către adversarii bine informați, ele au suferit din nou pierderi grele. A fost ca un pumn în obraz. Dar nu era nimic rușinos în toată povestea aceasta. O orezărie oferă un avantaj imens unor apărători bine înarmați, mai ales cînd ei sînt hotărîți, disciplinați și adeseori subapreciați de către ofițerii superiori americani.

Așa se face că, după numai patru zile, un general american declara unui reporter că pumnul primit la Chuong Thien nu era, de fapt, ceea ce părea să fie: trebuie apreciat ca o victorie. La urma urmelor, spunea generalul, forțele guvernamentale au cucerit obiectivul fixat. De fapt, lucrul acesta nu era adevărat: trupele guvernamentale ocupaseră o bucată de pămînt, dar adevăratul obiectiv, partizanii, scăpaseră.

În momentul de față este greu să împaci optimismul militarilor americani cu rezultatul luptei povestite, este greu să întrezărești în ea un tip de victorii și succese atît de sigure, încît pînă în 1965,

rolul de sfătuitor și susținător al S.U.A. să ia sfîrșit; e greu de crezut că, în ultimele 12 luni, s-a realizat vreun progres care să prezinte o importanță reală.

Mai degrabă se poate spune că ceea ce părea dificil acum un an, continuă să fie dificil și astăzi. Se vorbește prea mult despre victorii și pierderi, se apelează prea des la statistici artificiale, dar se subliniază prea rar cît de înecată și dificilă este lupta împotriva unor partizani care aleg ei înșiși condițiile luptei.

Este un război cu implicații politice profunde și, lăsînd deoparte climatul politic nesănătos al țării — deși acesta nu e un factor care să poată fi ignorat — există încă destule dificultăți importante, atît de ordin militar cît și de origine politică, pentru care nu s-au găsit încă rezolvări. Trupele guvernamentale încă n-au dovedit că-i pot înfrunta cu succes pe partizani; autoritățile încă n-au dovedit că-i pot combate pe terenul psihologico-politic; americanii încă n-au dovedit că posedă răbdarea și înțelegerea cerute de războiul de durată, care le stă în față.

Comandanții militari americani din Vietnam au tot vorbit, timp de un an, despre avanposturi create în deltă, despre trupe ieșind din pozițiile fixe, de siguranță, despre tot mai numeroase acțiuni cu unități guvernamentale mici, despre tot mai multe lupte în timpul nopții.

Dar, după un an, observatorii au sentimentul neplăcut că mai există și alte probleme importante, că progresul realizat prin crearea de avanposturi e minim, și că se poartă, paralel, două războaie: războiul de zi, al guvernului, și războiul de noapte, al Vietcongului.

Este un război al vietnamezilor împotriva vietnamezilor, una din părți fiind susținută și sprijinită material de americani, cealaltă luptînd pentru cîștigarea de material de orice fel. Este, de asemenea, un război care apare ambelor părți ca fiind fără sfîrșit, în această țară unde pacea este un lux de mult uitat, iar tinerii cresc așteptînd să fie înrolați în armată.

Și totuși, cel mai mare pericol pare să-l constituie subaprecierea unor probleme încă existente și pentru a căror rezolvare nu s-au luat măsuri, nici măcar măsuri militare. De două luni, raportul între capturile de armament făcute de cele două armate este defavorabil guvernului într-o proporție alarmantă, aproximativ 2:1. Chiar astăzi 26 octombrie, s-a anunțat că, în ultima săptămînă, partizanii au capturat 225 de arme de la forțele guvernamentale, în timp ce numărul armelor capturate de la partizani a fost de numai 100.

Cei care știu ce sînt în stare să facă partizanii cu cele 125 de arme își vor da seama de unde provine neliștea care se face simțită la Saigon. Chiar dacă, așa cum se spune, la celălalt capăt al tunelului există o rază de lumină, e greu de susținut, din punctul unde ne aflăm, că această lumină a și început să se vadă.

МОСКВА

PACTUL DE NEAGRESIUNE — UN PAS IMPORTANT SPRE DESTINDERE

Este oare adevărat că, în condițiile existenței Cartei O.N.U., pactul de neagresiune dintre cele două grupări de state ar fi inutil din punct de vedere juridic?

Se știe că principiul neagresiunii este cuprins în Carta O.N.U., care reprezintă o etapă importantă în dezvoltarea acestui principiu, în comparație cu pactul Kellogg-Briand din 1928. Punctul 4 al art. 2 al Cartei O.N.U. prevede obligația tuturor membrilor O.N.U. de a se abține, în relațiile lor internaționale, de la amenințarea cu forța sau de la folosirea forței împotriva integrității teritoriale sau independenței politice a oricărui stat, precum și de la orice alt mijloc incompatibil cu țelurile Națiunilor Unite. Punctul 3 din același articol prevede ca toți membrii O.N.U. să-și rezolve litigiile internaționale prin mijloace pașnice în așa fel încît să nu primejduiască pacea internațională, securitatea și dreptatea. Aceste principii au devenit unanim recunoscute în dreptul internațional.

Or, prezența principiilor menționate în Carta O.N.U. nu constituie nicidecum un argument că pactul de neagresiune dintre organizația Tratatului de la Varșovia și N.A.T.O. nu ar fi necesar. Principiul autodeterminării popoarelor este cuprins, de pildă, în Carta O.N.U.; însă acest lucru n-a împiedicat Adunarea Generală a O.N.U. să adopte, în 1960, Declarația cu privire la acordarea independenței țărilor și popoarelor coloniale, care — potrivit recunoașterii generale — constituie un document internațional de mare importanță.

Tratatul internațional poate reafirma normele în vigoare ale dreptului internațional, poate să le concretizeze, să le dezvolte, să creeze norme noi, să lichideze norme vechi.

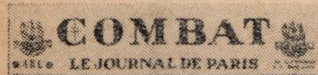
Ce ar reprezenta, din acest punct de vedere, pactul de neagresiune? În primul rînd, un astfel de pact ar constitui, desigur, o reafirmare a principiilor unanim recunoscute ale dreptului internațional, cu privire la interzicerea folosirii forței și a amenințării cu forța și cu privire la rezolvarea tuturor litigiilor dintre state prin mijloace pașnice. Totodată, el ar concretiza obligațiile statelor în conformitate cu relațiile actuale, și anume în conformitate cu relațiile dintre statele participante la N.A.T.O. și statele participante la Tratatul de la Varșovia.

Nu trebuie să uităm, de asemenea, că de la intrarea în vigoare a Cartei O.N.U. au trecut 18 ani, împrejurările s-au schimbat substanțial, marile puteri occidentale au creat blocuri militare agre-

sive, există oameni care susțin că o dată cu apariția armei termonucleare Carta O.N.U. a devenit perimată, există promotori ai concepției războiului preventiv etc.

În aceste condiții, reafirmarea — în pactul de neagresiune — a unor principii fundamentale ale dreptului internațional și ale Cartei O.N.U., a hotărârii statelor de a respecta aceste principii și de a depune eforturi ca ele să fie respectate de celelalte state, de a le traduce în practică în anumite relații dintre ele — ar avea o mare importanță.

Pactul de neagresiune ar deschide și mai larg calea pentru soluționarea altor probleme internaționale și, în primul rând, a problemei dezarmării. Este evident, de asemenea, faptul că slăbirea încordării internaționale, ca urmare a încheierii pactului de neagresiune, ar avea un efect binefăcător asupra activității O.N.U., asupra sporirii eficienței lui ca instrument al păcii și colaborării internaționale.

PROBLEMELE ECONOMIEI BRAZILIENE

Toate crizele politice din Brazilia s-au desfășurat pe fundalul crizei economice permanente care are loc în această țară. Dacă violenta criză politică de acum două săptămâni pare să se fi atenuat, ea nu a luat totuși sfârșit. Începută acum doi ani, când președintele Janio Quadros a fost răsturnat de către militari, ea a căpătat un caracter cronic. Nici una din problemele care-și așteaptă rezolvarea nu a fost soluționată — și aceasta se referă, în-deosebi, la problema economică și la cea a datoriilor externe, care rămân

cauzele fundamentale ale instabilității politice.

Imediat după războiul din 1939—1945, în Brazilia a fost creată o industrie națională care a început să joace un rol în dezvoltarea țării. În timpul războiului, s-a lăsat cîmp liber inițiativelor naționale. Ca urmare, interesele acestei industrii naționale au intrat în contradicție cu interesele trusturilor străine care puseseră din nou mina pe bogățiile țării.

Îraturile, aliate cu proprietarii naționali ai latifundiilor, au impus din nou principiul monoculturii industriale, în detrimentul culturilor alimentare. Astfel, economia țării era încătușată într-o formă de exploatare de tip colonial. În același timp, datoria Braziliei față de Statele Unite creștea continuu.

Dobînda la datoria de trei miliarde de dolari, pe care Brazilia o contractase față de S.U.A., se ridică la 150 de milioane de dolari pe an, respectiv 15 la sută din bugetul țării. O țară nu poate să suporte o asemenea obligație, fără a risca o stagnare economică. La aceasta se adaugă faptul că jumătate din datoria de 3 miliarde de dolari trebuie plătită între 1963 și 1965; or, dobînzile și amortizările ridică suma acestei datorii la 1 miliard 600 de milioane de dolari. Aceste cifre sînt extrase dintr-un raport oficial al lui Carvalho Pinto, ministrul de finanțe, raport în care se propune economisirea la maximum a restituirilor de devalizări înșușite de către societățile străine sub formă de beneficii, dividende etc. ...

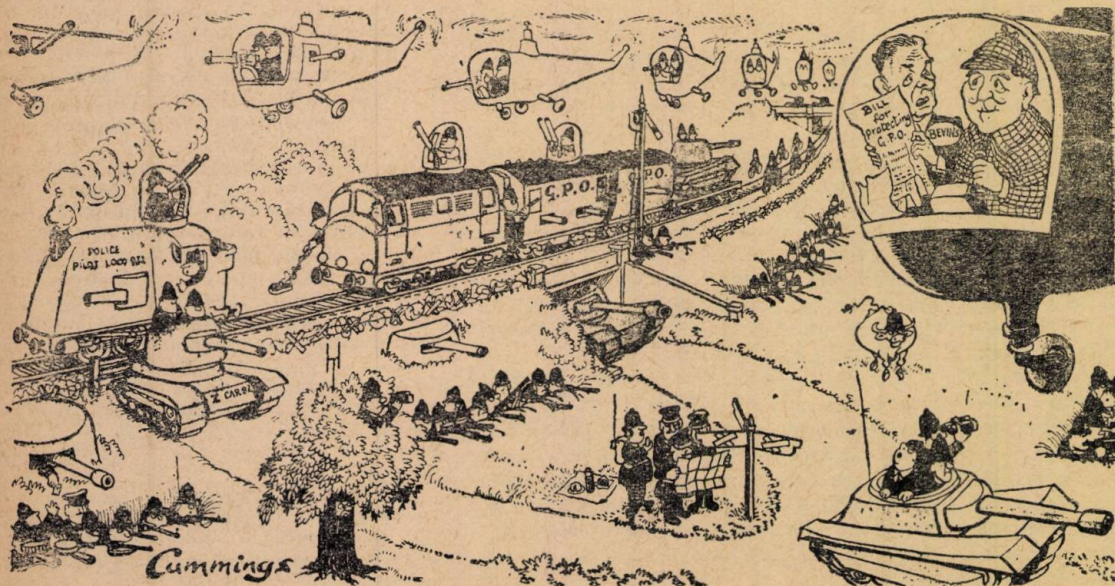
Pentru perioada în curs sînt prevăzute încasări din exporturi, egale cu 4,2 miliarde de dolari. În felul acesta, Brazilia va cheltui 43 la sută din valuta străină pe care o deține. Pe de altă parte, ministrul de finanțe mizează pe o creștere a acțiunilor braziliene în exterior, evaluată la 2 miliarde de dolari, care ar putea fi plătite în monedă străină.

Dar observatorii brazilieni consideră acest calcul — două miliarde de dolari suplimentari — ca fiind prea optimist. Cum să reții în țară aflulul de devalizări și să împiedici scurgerea lor în exterior, în condițiile existenței controlului monopolurilor străine? Acest lucru e greu de realizat fără schimbări profunde în

structura țării și fără punerea în aplicare a unor reforme esențiale. Iată, cu titlu informativ, câteva cifre publicate de o statistică oficială din 1962: sectoare industriale controlate de societăți străine — tractoare 88 la sută, industria de automobile 98,2 la sută, tutun 85 la sută, industria farmaceutică 88 la sută, electricitate 82 la sută, utilaje 70 la sută, industria chimică 50 la sută, materiale plastice 45 la sută.

De fapt, un comerț brazilian diversificat nu există decît în discuțiile din cabinetele ministeriale; în realitate, el e restrîns la zona de influență nord-americană. De un an de zile, s-au stabilit relații diplomatice cu U.R.S.S., fără însă ca aceasta să atragă după sine schimburi comerciale efective. Este greu de presupus că ar putea exista o diversificare a comerțului exterior în Brazilia, atîta timp cît cea mai mare parte a industriei naționale rămîne în mîinile societăților străine care și-au extins treptat investițiile, grație faimoasei instrucțiuni nr. 113. Această lege braziliană, care favorizează — în mod abuziv — investițiile străine în detrimentul investițiilor naționale, a permis absorbirea aproape totală a sectorului industrial din Sao Paulo de către societățile străine. De aceea, nu este de mirare că prețul de vinzare al cafelei braziliene este stabilit la New York.

Totuși, câteva întreprinderi naționale braziliene au reușit să se mențină, cum e cazul societății „Petrobras”, care, începînd din 3 octombrie 1953, a beneficiat de monopolul de stat asupra rafinării petrolului. Acest monopol, creat de președintele Vargas — care s-a sinucis în august 1954, la mai puțin de un an de la această dată — dovedește că crearea unei industrii naționale este posibilă. În 10 ani, această societate a reușit să devină o industrie de primă importanță. Anul trecut, ea a asigurat Braziliei economii în valoare de 205,2 milioane de cruzeiros. În același an, cifra de afaceri a societății „Petrobras” se ridică la 101,7 miliarde de cruzeiros. Merită să fie subliniat faptul că investițiile străine în industria petrolieră nu reprezintă mai mult de 38,5 la sută.

Cum vede caricaturistul ziarului „Daily Express” marea mobilizare de forțe polițienești pentru prinderea gangsterilor care au furat o mare sumă dintr-un tren poștal englez. Sumele cheltuite pentru prinderea hoșilor amenință să intreacă pe rele furate.

Dar această societate prosperă nu va putea să salveze din marasm economia braziliană, al cărei impas a devenit și mai evident o dată cu apropierea dezastruoasei scadențe a datoriei externe. Plata scadenței va fi acoperită exclusiv din industria națională. În timpul recente crize politice, reacțiunea braziliană, reprezentată de către marii proprietari funciari ale căror interese se confundă cu acelea ale monopolurilor străine, a lansat o campanie împotriva reformelor de care Brazilia are atât de mare nevoie, prezentându-le ca niște proiecte comuniste.

Viitorul Braziliei se va hotărî în 1965, cu ocazia alegerilor pentru noul președinte al republicii. Adhemar de Barros, lider al aripei drepte, a și făcut cunoscut că-și va depune candidatura. Oare forțele populare și burghezia națională vor putea să prezinte un contracandidat dispus să atace problemele vitale ale economiei braziliene?

HAMBURG

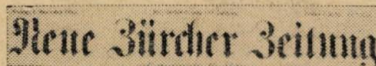
PLANUL PARTIDULUI LIBER-DEMOCRAT

Mende este șeful partidului liber-democrat. Acest partid are un plan pentru rezolvarea problemei germane pe care, spre deosebire de partidul social-democrat german, nu l-a retras niciodată. Din partea conducătorului partidului liber-democrat vom aștepta trecerea — în calitate de vicescander și ministru pentru problemele pe întreaga Germanie — la aplicarea în practică a planului partidului său privind Germania.

Planul partidului liber-democrat pentru rezolvarea problemei germane are o vechime de aproape cinci ani, în decursul cărora politica mondială nu s-a oprit în loc; unele chestiuni care cu cinci ani în urmă au mai fost poate posibile nu mai sunt actuale în momentul de față. Anumite idei din planul partidului liber-democrat pentru rezolvarea problemei germane au devenit însă mult mai actuale în decursul acestor cinci ani: de pildă ideea că Germania nu poate evita un tratat de pace, ci trebuie să ceară și să caute un asemenea tratat, dat fiind că el este „suprascadent”; apoi, ideea unui sistem de securitate european, care să înlocuiască blocurile și prin care alianțele să devină inutile; recunoașterea că unitatea Germaniei este posibilă numai dacă cele două părți ale ei nu vor mai face parte din alianțe militare opuse; revenirea la planul Rapacki, mai ales la ceea ce spune el cu privire la rolul celor două state germane: și anume că ele trebuie să negocieze între ele problema reunificării (deși oarecum ajutate de cele patru puteri), participând între timp amândouă la tratativele de pace; prin urmare, că cele două state germane trebuie să lichideze războiul rece pe care îl duc de atîta vreme și care

nu aduce decît mizerie și neazuri pentru oamenii din ambele părți, trecînd la tratative.

Toate aceste elemente ale planului partidului liber-democrat german pentru rezolvarea problemei germane se potrivesc mai bine în peisajul politicii mondiale din 1963 decît se potriveau în 1959. Mende va avea oare grijă ca acest plan să fie pus acum, în sfîrșit, pe ordinea de zi a cabinetului federal?

ZÜRICH

ALEGERI ÎN AUSTRALIA

Alegerile parlamentare din Australia sînt scadente abia la 3 ani după ultimele alegeri, deci la sfîrșitul lui 1964. Dar, brusc, deși nu cu totul neașteptat pentru opinia publică, premierul Sir Robert Menzies a hotărît dizolvarea Camerei Reprezentanților și a fixat alegerile pentru ziua de 30 noiembrie. Conform legii, alegerile pentru Senat vor putea avea loc abia peste un an...

La baza programului său electoral primului ministru pune trei puncte din domeniul politicii externe și al apărării. Primul punct se referă la acordul cu S.U.A. cu privire la baza navală americană de la Learmonth. Menzies ar mai dori, de asemenea, sprijinul alegătorilor pentru politica sa formulată nu demult față de Federația Malayeză, politică a sprijinului necondiționat, la nevoie militar, a Malayeziei sau a vreunui din statele Federației... În sfîrșit, Menzies se ridică împotriva planului sprijinit de opoziție și care are mulți aderenți și în Noua Zeelandă, Africa și Brazilia, de a declara emisfera meridională o zonă liberă de arma atomică...

Sir Robert Menzies vrea să folosească situația [economică — N.R.], favorabilă pentru a mări majoritatea guvernamentală. Căci se prea poate ca anul viitor, date fiind lipsa previzibilă a minei de lucru și alte fenomene colaterale ale conjuncturii, să devină necesare unele măsuri, probabil restricții de credit, care ar putea duce la impopularitatea guvernului...

Calwell a formulat politica unui guvern laburist sub conducerea sa, într-o carte apărută acum cîteva luni... El acuză guvernul de sistemul „stop and go” care din 1949 începea a produs în Australia o alternanță de perioade de prosperitate și de recesiuni... Ultima și cea mai rea dintre acestea s-a produs datorită înlăturării tuturor licențelor de import și a unor restricții de credit ulterioare. Calwell ar vrea să înlocuiască astfel de oscilații de conjunctură printr-o planificare pe mai mulți ani înainte... Totodată, atitudinea lui Calwell diferă de cea a guvernului în problema investițiilor externe... El a avertizat încă acum cîteva ani împotriva „înstrăinării” industriei australiene după exemplul canadian. Restituiriile nelimi-

tate ale profiturilor, considerate de guvern ca o atracție indispensabilă pentru capitalul străin, sînt apreciate de Calwell ca o încălcare exagerată a balanței de plăți...

Alegătorii se vor întreba în primul rînd care va fi poziția lui Calwell față de principiul laburist al naționalizării. Răspunsul lui Calwell este că, în conformitate cu principiile de bază ale partidului laburist, el se declară în favoarea naționalizării anumitor industrii... Totuși, naționalizarea se găsește ca ultim punct în programul său.

NEW YORK

„DEMOCRAȚIA DIRIJATĂ” ÎN COREEA

O nouă experiență politică sud-coreeană este pe cale să-și ia avîntul acum cînd s-a terminat cu alegerile prezidențiale.

Pak Cijan Hi, fostul conducător al atotputerniceii junte militare, a fost ales pentru un al patrulea mandat ca președinte. Ca civil, dar totodată ca lider recunoscut și eficient al armatei, Pak Cijan Hi poate porni acum la experiența sa proiectată de „democrație dirijată” și „capitalism dirijat”.

Ofițerii care au fost la putere de cînd a preluat puterea în mai 1961 vor fi „călăuzele” în această ultimă tentativă de a da Coreei de sud un guvern stabil...

Nu se prevăd nici un fel de schimbări spectaculoase imediate. Problemele economice ale țării sînt tot atît de dificile ca întotdeauna. Aproximativ 22—25% din forța de muncă este fără slujbe. Țara nu produce suficiente alimente pentru a asigura hrana populației. Investițiile particulare sînt lente, iar primul plan cincinal continuă să fie mai degrabă o aspirație decît un program concret de dezvoltare economică.

Din punct de vedere politic, Pak Cijan Hi și sprijinitorii săi militari mai au de trecut o mare barieră. Aceasta se va petrece cu prilejul alegerilor din noiembrie pentru Adunarea Națională. Din pricina alegerii sale la limită pentru postul de președinte, el a obținut de fapt mai puțin de jumătate din voturile date. Cîștigarea unei majorități a locurilor în Adunare nu va fi așa de lesnicioasă pe cît au sperat sprijinitorii militari ai lui Pak Cijan Hi. Dar este probabil că partidul lor democrat-republican va cîștiga.

Dar chiar dacă partidul ar pierde Adunarea, aceasta nu va primejdui neapărat planurile lui Pak Cijan Hi ca președinte. Președintele nu poate fi stîngherit sau înlăturat de Adunare. El are dreptul de veto asupra acțiunilor acestuia.

Este evident că tinerii ofițeri militari care guvernează Coreea de sud nu intenționează să se retragă din politică sau să renunțe la concepțiile lor.

MODIBO KEITA

Conflictul de frontieră algero-marocan ajunsese la o încordare primejdioasă când președintele Republicii Mali, Modibo Keita, și-a oferit bunele oficii, străduindu-se — și reușind — să convoace în capitala țării sale, Bamako, o conferință la nivel înalt, pentru reglementarea pașnică a acestei probleme.

Modibo Keita este descendent al puternicei familii Bambara — ai cărei strămoși au condus vechiul Imperiu Mali, dominant în secolul XIII în centrul Africii. Nici nu-și terminase bine studiile când s-a avântat în lupta de eliberare națională. În anul 1946, el este unul din întemeietorii, iar peste un an — unul din conducătorii partidului Uniunea Sudaneeză (astăzi, partidul de guvernământ din Republica Mali).

Represaliile autorităților coloniale nu au întârziat. Eliberat din penitenciarul din Paris (fusesse arestat în anul 1947, în timp ce efectua o călătorie în capitala franceză), M. Keita este ales membru al Adunării Teritoriale. Deportat în 1950, se înapoiază după doi ani, și mai hotărât să continue lupta.

Eforturile sale sînt acum consacrate creării unei federații de state africane pe teritoriul vechiului Imperiu Mali. Federația se creează în 1959, prin unirea fostelor colonii franceze Sudan și Senegal, și obține independența. Dar existența Federației Mali a fost de scurtă durată, deoarece alegerea lui Keita în funcția de președinte al Adunării Federative și, apoi, în cea de șef al guvernului federal, nu a fost pe placul elementelor neocolonialiste. În vara anului 1960, acestea au pus la cale o lovitură de stat.

La 22 septembrie 1960, când Sudanul — după retragerea Senegalului din Federație — s-a proclamat stat independent și suveran, sub denumirea de Republica Mali, Modibo Keita a fost ales președinte al statului și șef al guvernului.

Anul acesta lui Modibo Keita i-a fost conferit Premiul Internațional Lenin „Pentru întărirea păcii între popoare”.

N. I.

Alfred Hutchinson:

„DRUMUL SPRE GHANA”

Ani de-a rîndul activist al Congresului Național African — cea mai largă organizație politică a populației de culoare din Uniunea Sud-Africană (în prezent Republica Sud-Africană), Alfred Hutchinson a avut de suferit, în repetate rînduri, represuniile guvernului Verwoerd, pentru participarea sa activă la lupta împotriva rasismului. La sfîrșitul anului 1956 el se afla printre cele 156 de persoane implicate în așa-zisul proces al „trădătorilor de țară”. În decembrie 1957, cînd guvernul a eliberat provizoriu o parte din cei arestați, Hutchinson a folosit momentul pentru a emigra în Ghana.

Cartea este concepută sub forma unui jurnal în care autorul își notează, cronologic, peripețiile ultimelor zile ale șederii sale în patrie și, apoi, calvarul unei călătorii lungi și grele — drumul spre Ghana. Din cele optsprezece capitole ale cărții, primele cinci relatează întimplări din Uniunea Sud-Africană, zugrăvind pregnant monstruoasa prigoană rasială: zilnic, sute și mii de negri sînt tirîți în fața tribunalelor, condamnați la închisoare pe diferite termene, pentru o „vină” de cele mai multe ori inventată de zbirii lui Verwoerd.

Demascînd colonialismul, Hutchinson nu-l înfățișează numai ca un fenomen social retrograd, care menține milioane de oameni în condiții de asuprire și mizerie, ci și ca un rău moral, care schilodește conștiințele. Din masa celor prigoniti se desprind numeroase figuri de luptători neînfricați (atît negri cît și albi) împotriva rasismului și colonialismului, atît în patria autorului, cît și în țările prin care acesta a călătorit: Nyassaland, Rhodesia, Mozambic, Tanzania.

Adesea, în expunerea materialului, Hutchinson se străduiește să adopte poziția unui martor obiectiv, care înregistrează scrupulos faptul social. El se dovedește, astfel, un observator atent, în-

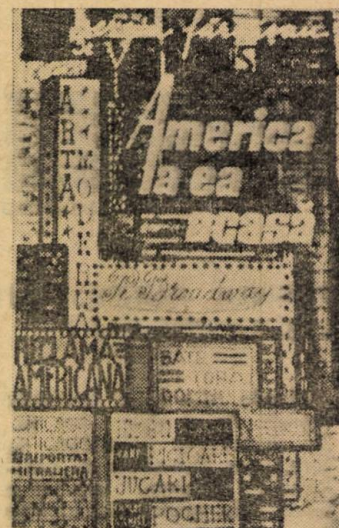
zestrat cu mult discernămint, atunci cînd e vorba de a sublinia, prin mijloace artistice, semnificația evenimentelor.

Deși relatează fapte petrecute cu ani în urmă, lucrarea nu și-a pierdut nici valoarea, nici din actualitate. Pe de o parte, pentru că — fiind o lucrare beletristică — urmărește esența faptului de viață, nu fidelitatea strictă față de amănunt; pe de alta, pentru că stările de lucruri pe care le înfățișează sînt departe de a fi devenit un capitol încheiat.

V. O.

Sergiu Fărcășan:

„AMERICA LA EA ACASĂ”

Deschizi întotdeauna o carte cu impresii de călătorie îndemnat de demonul cunoașterii, dar și de fiorul romantic ce însoțește orice descoperire a unei lumi noi, a unei alte realități. Încă înainte de începerea lecturii, acorzi călăuzei încredere în capacitatea ei de a vedea, selecta, înțelege și reda lucruri mai mult ori mai puțin cunoscute din călătorii sau lecturi anterioare. Uneori nu ești lipsit de dezamăgiri, alteori girul este complet acoperit de materialul faptic interesant prezentat, de priceperea și talentul autorului. Ultima carte a scriitorului și publicistului Sergiu Fărcășan, „America la ea acasă”, se înscrie cu fermitate în rîndul lucrărilor din ultima categorie.

Al treilea volum — cronologic — despre America scris de un scriitor român și publicat în ultimii ani la noi, amplul reportaj al lui Fărcășan are timbrul său original, care-l diferențiază astfel de celelalte cărți. E firesc ca realitatea, materia primă, să fie aceeași, să prezinte aceleași fenomene specifice societății americane contemporane și, ca, prin urmare, obiectul și tematica celor trei lucrări („America văzută de aproape” de Alexandra Sidorovici și Silviu Brucan, „Cocteil-Babilon” de Ioan Grigorescu și cartea despre care vorbim) să fie comune. Despre America zilelor noastre s-au scris și se scriu

sute de cărți, diferit fiind doar materialul selectat din aceeași unică și complexă realitate, conform concepțiilor și personalității fiecărui autor și a scopurilor urmărite de el.

S. Fărcășan și-a propus să înfățișeze cât mai amplu, în aspectele cele mai semnificative, cu discernămint și obiectivitate, o lume deosebită nu numai de orînduirea noastră dar chiar și de modul de a gândi al europeanului în general. Ca veritabile secvențe de film se succed cu rapiditate — și credem că stilul și concepția cărții sînt adecvate, în largă măsură, cu dinamismul specific societății americane — imagini surprinse de reporter, întîlniri și frînturi de discuții, crimpele din spectacolele văzute pe scene ori în viață.

Fărcășan pornește la drum cu un spirit viu, curios, receptiv la tot ceea ce vede: hărnicia americanului, înclinația lui spre practicisim, sinceritatea omului simplu, realizările științei, frumusețea arhitectonicii, șoselele excelent construite, priceperea unor fermieri ca Garst în agricultură.

În același timp, ochiul atent al reporterului înregistrează aspecte pînă la criza economică, militarismul, cursa înarmărilor, întrecerea partidelor pentru putere, parlamentarismul, marea finanță, presa, industria și agricultura, puternica instituție a reclamei, „public relations”. Profilul fizic și moral al Americii contemporane, cu complexitățile și contrastele ei, se conturează astfel colorat și sugestiv.

Lectorul reintîlnește cu plăcere în cursul cărții spiritul polemic cunoscut al lui Fărcășan — tradus uneori în expresii mai crude, scăpate din fuca condeiului —, înclinația scriitorului spre dezvoltarea relațiilor psihice ale eroilor săi, ale oamenilor întîlniți — așa cum este emoționantul portret al căpitanului Mulzac. Observația precisă, stilul alert, colaborează la reușita artistică a unei lucrări urmărite cu interes, izbutind să ne convingă că așa arată „America la ea acasă”.

AL. GÎRNEAȚĂ

Asociația Internațională de Studii sud-est europene (A.I.S.S.E.E.)

Inițiativa creării Asociației Internaționale de Studii sud-est europene aparține R.P. Romîne, care — în vara anului 1962, la colocviul de civilizații balcanice de la Sinaia — a propus înființarea unui comitet provizoriu de pregătire. O propunere, în același sens, a fost făcută de delegația noastră și la UNESCO, care a adoptat o rezoluție recomandînd sprijinirea inițiativei romînești. Astfel, a luat ființă la București, în aprilie 1963, această asociație al cărei scop este „promovarea studiilor balcanice și, în general, din sud-estul european în domeniul științelor umanistice: istorie, arheologie, etnografie, lingvistică, filologie, literatură, folclor, artă etc., din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre”. Asociația își propune să realizeze acest țel prin încurajarea schimburilor internaționale în domeniile respective, favorizarea cooperării științifice, organizarea unor întîlniri ale specialiștilor, acordarea de burse și subvenții pentru elaborarea unor studii, precum și prin inițierea unor măsuri de dezvoltare a instituțiilor naționale care se ocupă cu studierea problemelor sud-est europene.

Organele A.I.S.S.E.E. sînt:

1. COMITETUL INTERNAȚIONAL, format din delegații comitetelor naționale sau ai instituțiilor naționale afiliate. El se întrunește cel puțin o dată la doi ani. Comitetul internațional conduce activitatea Asociației, se pronunță asupra admiterii de noi membri, constituie grupuri de lucru, comisii științifice speciale etc. Primul comitet internațional a fost format la București, la 23 aprilie 1963; el cuprinde 19 membri (cîte doi din Albania, Bulgaria, Grecia, Iugoslavia, R. P. Romîna și Turcia; cîte unul din Anglia, Austria, Franța, Italia, Liban, Ungaria și U.R.S.S.).

2. BIROUL COMITETULUI INTERNAȚIONAL, care girează lucrările Asociației între sesiunile comitetului. El se compune dintr-un președinte, 4 vicepreședinți, un secretar general — care asigură executarea programului de activitate — și un trezorerier.

Membrii Asociației sînt comitetele naționale, iar acolo unde acestea lipsesc — instituțiile științifice naționale. De asemenea, pot fi membri ai A.I.S.S.E.E. și persoane particulare, însă fără drept de vot. Sediul Asociației este la București.

Filibuster

Termenul provine, se pare, de la cuvintele olandeze *voy buiter* (pirat). De-a lungul istoriei, noțiunea și-a schimbat în repetate rînduri sensul. În prezent, în S.U.A., filibusterismul indică tactica acelor membri ai Congresului american, care — prin interminabile discursuri sau lecturi, neavînd nici o legătură cu tema supusă dezbaterilor — amină sau împiedică luarea unor hotărîri. Această tactică a fost aplicată pentru prima oară în Senatul S.U.A. în 1841. Sînt cunoscute multe cazuri cînd, în Senatul nord-american, ore și chiar zile întregi, un singur om citea romane sau capitole din biblie, recita poezii, prezenta rapoarte statistice etc. Singurul lucru ce putea să-i oprească pe oratori era... pierderea glasului.

Amatorii de statistici au calculat că durata cea mai lungă a ședințelor Senatului american în cursul unei singure săptămîni este de 125 ore și 31 minute. În acea memorabilă săptămîna au fost rostite 900 000 de cuvinte iar alocuțiunile au umplut 800

de pagini din Buletinul Congresului. Recordul în materie de filibusterism l-a stabilit un senator care recent a vorbit timp de aproape 80 de ore.

Adeptii acestei tactici au reușit să blocheze adoptarea multor acte legislative, una dintre ele fiind chiar propunerea referitoare la desființarea practicii filibusterismului.

În presa din S.U.A. au apărut în ultima vreme numeroase articole care se pronunță împotriva acestei practici.

Într-un recent articol, publicat în „New York Herald Tribune” sub titlul „Vicleanul Filibuster”, cunoscutul comentator american Walter Lippmann, referindu-se la un proiect de lege prezentat Congresului, critica cu asprime această practică datorită căreia „de mai bine de un an, puterea executivă nu poate discuta și lua o hotărîre. Este alarmant și intolerabil, scrie Lippmann, ca un Congres să tîrîgăneze lucrurile, în loc să dezbată și să decidă.”

PRESA

ACUM 50 DE ANI...

Ministerul marinei al Marii Britanii a interzis tuturor aviatorilor, afară de cei englezi, să mai zboare peste Gibraltar.

„Tango-ul, noul dans la modă”. Ziarele scriu că, cu puțin timp înainte, la Paris, în fața Academiei reunite, la ședința publică anuală, academicianul Jean Richepin a ținut un raport în care a luat apărarea noului dans.

O revistă din Chicago a adresat unui număr de savanți din toată lumea, întrebarea: care sînt cele 7 minuni ale epocii? Răspunsul: radiotelegrafia, telefonul, aeroplanul, radioul, antitoxinele, analiza spectrală și razele Roentgen.

Ziarul „New York World” a oferit secretarului Departamentului de stat al S.U.A., Bryan, o rentă anuală de 8 000 de dolari pe tot timpul cît va deține actualul său post, cu condiția ca acesta să nu mai țină conferințe la cîră și la varieteu și, în general nici un fel de expuneri plătite prin bilete de intrare.

Ziarul a făcut această propunere, în urma unei declarații a lui Bryan că nu îi ajunge lea de 1 200 dolari și că are nevoie de un venit de 20 000 pentru a trăi potrivit cerințelor funcției sale.

Guvernul englez a cerut ministerelor de război, de finanțe și amiralității să-și dea avizul dacă poate fi săpat un tunel sub Marea Mîneei, între Franța și Anglia.

Ministrul de finanțe al Franței, Caillaux, nu va lua parte la dejunul pe care președintele Poincaré îl va da în onoarea regelui Spaniei. Motivul? În timpul tratativelor franco-spaniole asupra Marocului, Caillaux — pe atunci ministru — a declarat, fără nici un înconjur, ambasadorului spaniol, că în cazul cînd regele Spaniei nu va ceda, Franța va depune mai puțin zel în supravegherea anarhiștilor de la granița Pireneilor.

Steagul italian filfilie de aproape un an peste pămîntul african supranumit Libia, după anticul nume pe care ro-

manii îl dădeau continentului negru. O parte din locuitorii indigeni, din diferitele triburi de beduini, risipite pe întinsele pustietăți ale Libiei, rezistă și hărțuiesc armatele italiene, care vor avea de luptat încă multă vreme împotriva lor.

Aflăm din München că Dietei bavareze i s-a propus să revizuiască constituția, dat fiind că nebunia regelui Otto a fost declarată incurabilă.

Un dirijabil, pilotat de maiorul Merzeri, s-a ridicat la 2500 m. deasupra orașului Verona, stabilind astfel un nou record de înălțime a dirijabilelor.

Construirea a două noi dirijabile germane a fost aminată în urma prăbușirii dirijabilului L-II, care a provocat moartea celor 28 de persoane aflate la bord.

La Londra, are loc un congres internațional de navigație, convocat de societatea „Titanic”. Ca o măsură de asigurare a unei bune navigații, s-a hotărît sporirea numărului bărcilor și colacilor de salvare pe vase.

La 1 noiembrie ambasadorul extraordinar și plenipotențiar al republicii Austria în Republica Populară Română, dr. Paul Wetzler, și-a prezentat scrisorile de acreditare președintelui Consiliului de Stat, Gheorghe Gheorghiu-Dej.

În capitala Franței a avut loc la 4 noiembrie o întrevedere între ministrul Afacerilor Externe al R. P. Române, Corneliu Mănescu, și ministrul Afacerilor Externe al republicii franceze, Couve de Murville.

Ministrul finanțelor al R. P. Române, Aurel Vijoli, care se află la Cairo, a fost primit la 3 noiembrie de președintele Republicii Arabe Unite, Nasser.

Ministerul Afacerilor Externe al R. P. Române a organizat între 1 și 3 noiembrie o excursie în Delta Dunării, la care au participat membri ai corpului diplomatic acreditați la București.

Și-a început vizita în Statele Unite ale Americii un grup de petroliști români, condus de Ion Dumitru, adjunct al ministrului Industriei Petrolului și Chimiei.

Delegația Consiliului General A.R.L.U.S. și-a continuat în această săptămână vizita în Uniunea Sovietică, luând cunoștință de activitatea unor obiective istorice, industriale și culturale din Moscova, Leningrad și Riga.

La București s-a semnat un program de schimburi culturale și științifice între țara noastră și Republica Indonezia, program înlocuit pe baza acordului cultural încheiat în anul 1960.

Directorul general al Societății petroliere italiene de stat (ENI), Raffaele Girotti, directorii Societății SNAM-PROGETTI, Salimbeni Francesco și Dino Dinelli, împreună cu un grup de specialiști, ne vizitează țara.

Specialiști din toate țările riverane au participat la Consătuirea internațională pentru studiul hidrobiologic al Dunării, care s-a ținut în țara noastră. Rezultatele cercetărilor științifice vor fi concretizate într-o monografie hidrobiologică de mari proporții a întregului bazin al Dunării.

La Congresul Sindicatelor Sovietice, Elena Lascu, vicepreședintă a Consiliului Central al Sindicatelor, a transmis salutul oamenilor muncii din R. P. Română.

Ne-a vizitat țara o misiune comercială din Kenya, condusă de dr. J. J. Gikonyo Kiano, ministrul Comerțului și Industriei.

În cadrul convenției de colaborare culturală româno-polonă, o delegație a Uniunii Scriitorilor din țara noastră, condusă de Demostene Botez, vicepreședinte al Uniunii, a plecat luni la Varșovia. În capitala Poloniei se află, de asemenea, o delegație a oamenilor de teatru din Republica Populară Română.

Cu prilejul plecării ambasadorului R. P. Române, ing. Iancu Horațiu din India, primul ministru Nehru a oferit un dejun.

La festivitățile organizate cu prilejul celei de a XII-a aniversări a Academiei de Științe Agricole a R. D. Germane, participă o delegație de oameni de știință din domeniul agriculturii, condusă de prof. Nicolae Giosan, prim vicepreședinte al Consiliului Superior al Agriculturii, directorul Institutului Central de Cercetări Agricole.

Un grup de specialiști în industria petrolului, condus de inginer Alexandru Boabă, adjunct al ministrului Industriei Petrolului și Chimiei, a sosit la Beirut pentru a lua parte la lucrările celui de al IV-lea congres al petrolului arab.

La Universitatea Copernic din Torun — Polonia — s-a desfășurat solemnitatea conferirii titlului de doctor honoris causa acad. Raluca Ripan.

Cu prilejul unor importante manifestări sportive care au avut loc în România, ne-au vizitat: Paul Libaud, președintele Federației internaționale de volei și Ebe Schwartz, vicepreședintele Federației internaționale de fotbal.

În Statele Unite a apărut, în colecția „Columbia Lomax”, un disc antologic de muzică populară românească, cu o durată de 60 de minute.

La postul de radio Alger s-a difuzat o amplă emisiune dedicată Republicii Populare Române.

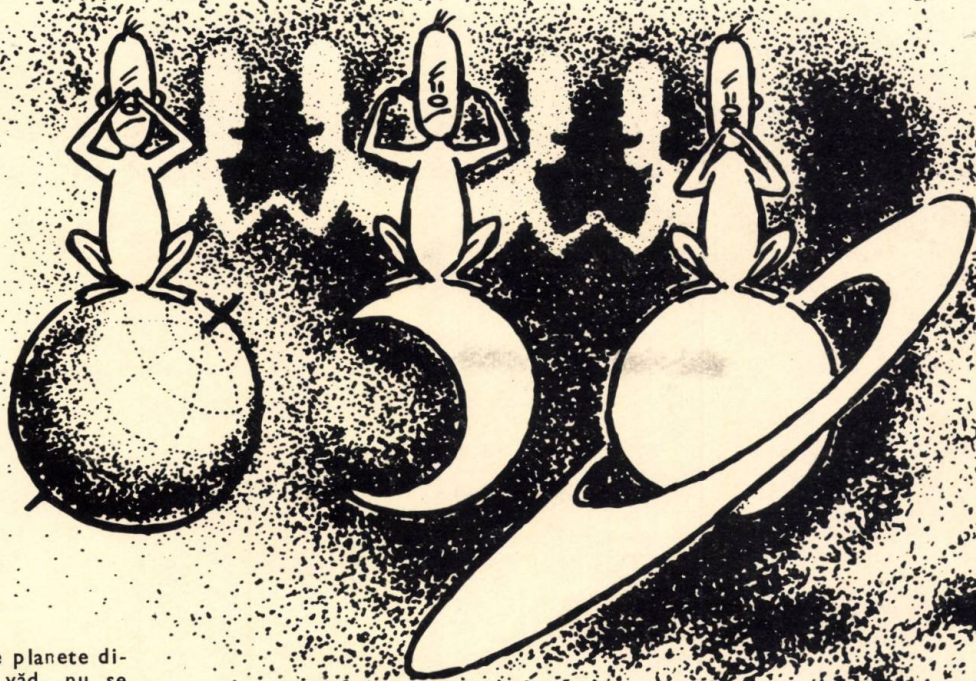
După o vizită de 15 zile în România, ziaristul elvețian Georges Henry Martin și-a publicat impresiile în „La Tribune de Genève”. Iată câteva din concluziile sale: „... În trei domenii — al producției industriale, al producției fiecărui muncitor și al ritmului mediu anual de creștere — România deține astăzi recordul în Europa și în întreaga lume...”. „... România are creșterea cea mai rapidă din Europa în ceea ce privește venitul național, — aproape 15 la sută anual...”. „... În această țară, majoritatea populației trăiește astăzi în mod evident mai bine ca în trecut...”.

În această săptămână la Organizația Națiunilor Unite:

Vorbind în Comitetul Politic care discută problema dezarmării, Mircea Malița, adjunct al ministrului Afacerilor Externe al R.P. Române, a subliniat că țara noastră se pronunță în mod consecvent pentru încheierea cât mai grabnică a unui Tratat de dezarmare generală și totală, care să fie înfăptuită într-o perioadă de timp scurtă, sub un strict control internațional. Reprezentantul român a amintit inițiativele guvernului R.P.R. cu privire la transformarea regiunii balcanice într-o zonă denuclearizată.

Adunarea Generală a adoptat proiectul de rezoluție prezentat de R.P. Română, Italia și Japonia pe marginea raportului anual al Agenției internaționale pentru energia atomică.

În Comitetul nr. 2, delegația română a depus un proiect de rezoluție la care s-au raliat, în calitate de coautori: Ceylon, Etiopia, Ghana, Indonezia și Republica Mali, și care privește necesitatea accelerării lucrărilor pentru elaborarea unui proiect de declarație asupra cooperării economice internaționale.

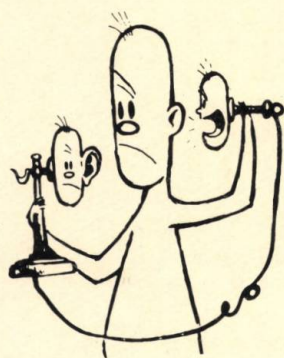

Alo!

Alo!

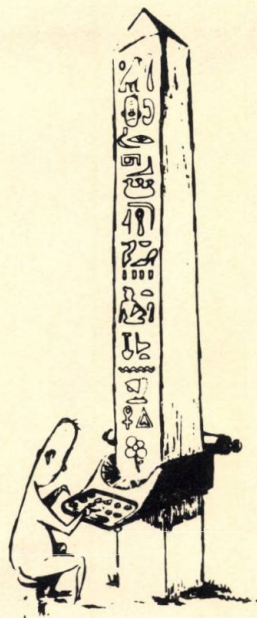
Alo!

Ființe de pe planete diferite nu se văd, nu se aud, nu-și vorbesc, dar într-o zi...

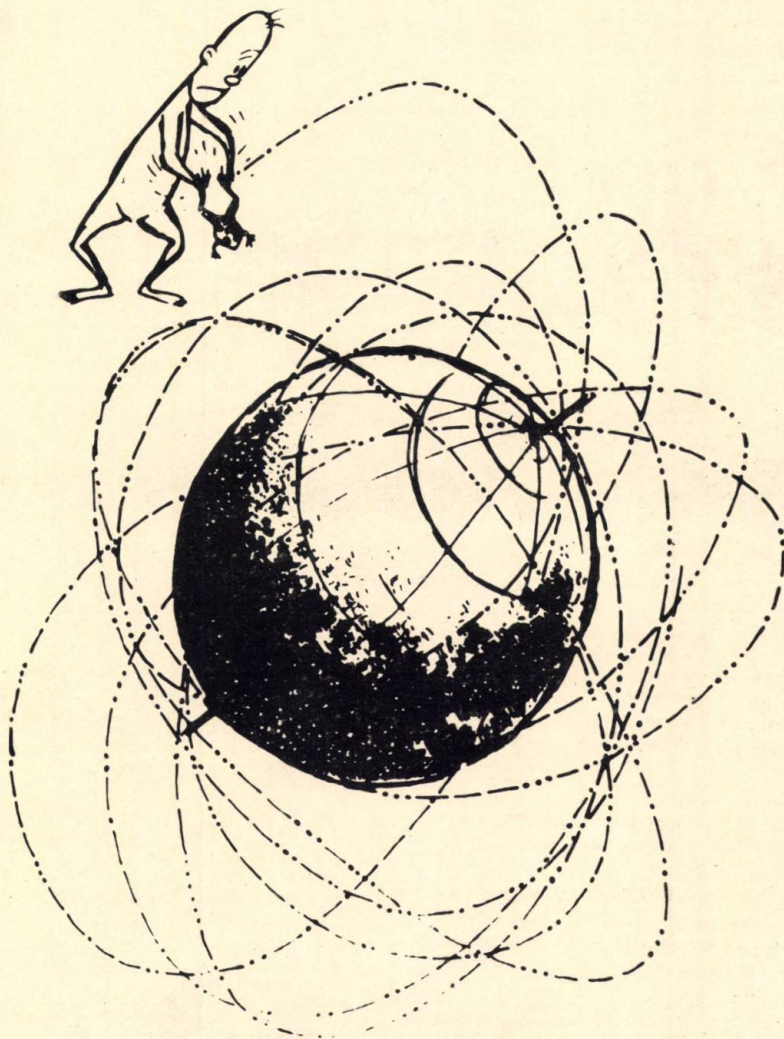

S-a inventat telefonul.

4 imagini din filmul realizat de Ion Popescu-Gopo pentru UNESCO despre mijloacele de comunicații.

De la hieroglifice la mașina de scris.

Puncte, linii, puncte — semnale morse.

lumea

**SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ
EDITAT DE UNIUNEA ZIARIȘTILOR
DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ**

**REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: BUCU-
REȘTI, PIAȚA SCÎNTEII, 1, TEL. 17.60.10**

2 lei

MISTERUL LACULUI TOPLITZ

TAILANDA

Oaspeți străini despre România

**SĂPTĂMÎNA
PE GLOB
PUNCTE DE VEDERE
DIN PRESA MONDIALĂ**

3

joi 14 noiembrie 1963

**Correspondențe din
LONDRA
VARȘOVIA
PARIS
SAO PAOLO
NEW YORK**

lumea

HongKong,
colonie
britanică,
situată
pe
coasta
apuseană
a
Mării
Chinei
de
Sud,
la
sud
de
tropicul
Cancerului.
În
oraș
contrastele
sînt
izbitoare.

Uraganul Flora a consti-
tuit o grea încercare
pentru poporul cuban. Cu
energie și curaj, oamenii
au înfruntat natura dez-
lănțuită. Iată una din
brigăzile de tineret prin
eforturile căreia au fost
salvate numeroase vieți
omenești.

lumea

SĂPTĂMÎNAL DE POLITICĂ EXTERNĂ
EDITAT DE UNIUNEA ZIARIȘTILOR
DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

În acest număr:

- **SĂPTĂMÎNA:** NEW YORK — Dezbaterile din Senat. PARIS — Zi de grevă. — Conferința parlamentarilor NATO. LONDRA — Concluziile diferă. MALTA — Noi tratative premergătoare independenței. SAO PAOLO — O plcătură într-o mare agitată. ANKARA — Un nou "Big lift"?. ATENA — Noul guvern.
- **COMENTAR** de C. RĂDUCANU
- **ARTICOLE, NOTE:** Sesiunea Comitetului Executiv UNESCO de acad. TUDOR VIANU — Racheta antirachetă de lt. col. D. ST. ANDREESCU — Misterul lacului Toplitz de A. STANCIU — Areopagul olimpic de AL. ȘERBAN.
- **INTERVIURI ȘI CONVORBIRI:** Cu JULES MOCH despre Problemele dezarmării — Cu grupul de specialiști italieni în domeniul petrolului.
- **REPORTAJ PE GLOB:** PRIN POLONIA de GH. GHEORGHIȚĂ — TAILANDA de G. CLIMESCU.
- **DOCUMENTAR:** Căile de acces în Berlinul occidental de E. PHOEBUS.
- **PE URMELE ISTORIEI:** 25 de ani de la moartea lui Atatürk.
- **OASPEȚI AUSTRIECI DESPRE ROMÎNIA**
- **PUNCTE DE VEDERE DIN PRESA MONDIALĂ:** Pravda, New York Herald Tribune, Le Monde, Times, New York Times, Canadian Tribune, Time.
- **PROFIL:** Papandreu.
- **LUMEA ÎN CĂRȚI ȘI REVISTE**
- **ÎN PRESA — ACUM 50 DE ANI...**
- **FIȘIER ■ BREVIAR ■ POȘTA REDACȚIEI**

MANDAT PENTRU CEI 18

La O.N.U., din agenda sesiunii actuale, ca și în alți ani de altfel, opinia publică urmărește cu cea mai mare atenție problema Dezarmării generale și totale. Evident, justificarea nu mai trebuie făcută. Consecințele incalculabile ale continuării cursei înarmărilor, acumulările de noi arme de distrugere în masă preocupă în cea mai înaltă măsură. Experți competenți afirmă că, în ritmul actual, capacitatea distructivă a armelor ajunge să se dubleze la fiecare doi sau trei ani. Acest curs absurd și plin de primejdii impune singura alternativă posibilă: cea a declanșării fără aminare a procesului de încetinire, stopare și, în sfârșit, distrugere și interzicere a tuturor mijloacelor de purtare a războaielor. La Națiunile Unite, deea dezarmării generale și totale — reflectare a unei necesități obiective astăzi în lume —, are o cu totul altă consistență față de trecut, apărătorii ei sînt tot mai numeroși, criticii ei tot mai izolați.

Cu toate că principalul efort pentru realizarea unui acord asupra dezarmării se desfășoară în Comitetul celor 18, însemnătatea dezbaterilor anuale de la O.N.U. reiese din sublinierea și autoritatea pe care o conferă forul celor 111 țări acestei probleme vitale pentru pacea lumii.

Făcînd o succintă trecere în revistă a discuțiilor purtate în sesiunea actuală a O.N.U. la acest capitol — mai întîi în ședințele plenare și, recent, în Comitetul politic — chiar și ziarul *New York Times* observă că „analiza acestui an, cu toate progresele realizate îndeosebi pe linia tratatului de la Moscova, nu înregistrează încă nici o autentică străpungere spre soluții efective”.

Atît în plenară cît și în comitet s-au formulat critici întemeiate față de bilanțul tratativilor de la Geneva. Procesele verbale ale ședințelor dintre 17 aprilie și 1 septembrie 1963 stau mărturie că pe malurile Lemnului lucrările n-au putut să înainteze în ritmul așteptat, deși țările socialiste au adus continuu pe masa conferinței propuneri de apropiere a pozițiilor și de compromis reciproc acceptabil. De altfel nici propunerea sovietică de la actuala sesiune O.N.U., cu privire la menținerea pe teritoriul U.R.S.S. și al S.U.A. a unui contingent limitat de rachete pînă în etapa finală a procesului de dezarmare, nu a produs reacții pozitive așteptate, deși inițial problema a fost ridicată tocmai de oponenții ei de azi.

Unii membri occidentali ai Comitetului celor 18, aceiași care și acum la O.N.U. manifestă rezerve față de posibilitatea unui progres în procesul de dezarmare, explică aceasta prin menținerea atmosferei de neîncredere internațională. „Desigur, scrie *le Monde*, atmosfera de neîncredere poate fi un factor important, dar ea nu este o cauză, ci un efect al cursei înarmărilor. Dacă vrem să dispară, ar trebui pus capăt goanei după supremații militare deșarte”. Contrar cu poziția pesimiștilor, examinînd însă mai departe bilanțul discuțiilor de la sesiunea O.N.U., remarcăm, — chiar dacă luările de poziție din Comitetul politic n-au mers întotdeauna pînă la soluțiile cele mai complete — că s-a afirmat în repetate rînduri și cu toată stringența necesitatea și posibilitatea luării unor măsuri potrivite pentru a apropia cu un ceas mai devreme rezolvarea problemei dezarmării.

Voci numeroase și pline de autoritate au arătat din nou în mod convingător însemnătatea consecințelor economice ale dezarmării pentru o imensă parte a omenirii. Pierd teren ideile justificînd economică cursa înarmărilor în acele țări care-și făcuseră din extinderea industriei de armament cheia menținerii unui ritm înalt al producției.

Trebuie remarcată, de asemenea, ca un accent specific al dezbaterii, participarea activă a țărilor mici care — așa cum a subliniat reprezentantul Suediei — doresc să contribuie la stabilirea unui climat internațional mai propice, între altele pe calea reducerii ariei unui conflict

potențial, pe calea eliberării de pericolul nuclear a numeroase zone geografice.

Asemenea măsuri concrete, care se referă la denuclearizarea unor zone întinse ca Africa, America Latină, Asia și Pacificul, Europa de nord și centrală, zona Balcanilor, a Mediteranei și Adriaticii, au cîștigat popularitate. Peste 30 de delegați au abordat pozitiv această temă și ideea utilității zonelor denuclearizate este acum mai greu a fi contestată. Ceea ce n-a împiedicat, totuși, pe delegatul Australiei, — care desigur nu vorbește numai în numele său — să afirme că asemenea zone ar depinde de o multitudine de factori strategici și de echilibru militar. Nu se urmărește, oare, în acest caz, prin ridicarea de obstacole artificiale, împiedicarea realizării unei idei care a căpătat atîta forță?

Dar examinarea măsurilor pe plan regional de natură a elimina armele nucleare din diferite zone va fi desigur abordată din nou și mai tîrziu în cursul sesiunii — unele rezoluții fiind de pe acum depuse în acest sens. Vie se anunță și dezbaterile asupra îmbunătățirii relațiilor dintre statele europene aparținînd unor sisteme social-politice diferite, propunere introdusă de delegația țării noastre. Toate aceste măsuri răspund necesității exprimate de delegați din toate continentele de a facilita prin diferite mijloace procesul dezarmării generale.

Fără a se substitui Comitetului celor 18, discuția din Comitetul politic și-a propus să reexamineze și alte aspecte ale voluminosului dosar al Dezarmării, să clarifice unele poziții, să mendeze cu noi indicații reluarea lucrărilor de la Geneva. Acesta este sensul rezoluției aflate acum în preajma votului, în Comitetul politic, text care trebuie să lase Comitetului celor 18 toată libertatea de acțiune, recomandînd totodată maximum de urgență în îndeplinirea sarcinii sale.

Dezarmarea generală și totală este un proces complex, pentru realizarea căruia se impune răbdare, încurajarea fiecărui pas, a fiecărei măsuri ajutătoare, cu perseverență, spirit de responsabilitate și realism.

În acest spirit a acționat delegația R. P. Romîne atît la Geneva cît și la O.N.U., de acest spirit sînt pînă propunerile din 1957 și 1959 cu privire la zona Balcanilor, ca și aceea din 1960, reluată și înscrisă de Adunarea Generală ca punct al agendei sesiunii actuale.

Țara noastră consideră utile și alte măsuri de sprijinire a procesului de dezarmare, ca încheierea unui pact de neagresiune între țările N.A.T.O. și țările participante la Tratatul de la Varșovia, — măsură tranzitorie către lichidarea blocurilor militare —, reducerea sau cel puțin înghețarea bugetelor militare, desființarea bazelor militare pe teritorii străine ș.a.

De curînd săptămînalul american *Nation*, comentînd dezbaterile de la O.N.U. asupra Dezarmării și concomitența lor cu unele convorbiri din N.A.T.O., scria: „Unui observator imparțial îi poate părea curioasă o discuție despre un tratat privind dezarmarea, în paralel cu una urmîrind înarmarea nucleară a unor state care încă nu au arma atomică, dar tînjesc cu orice preț după ea”.

În condițiile în care metoda negocierilor a primit o confirmare ca aceea a semnării Tratatului de la Moscova, este de dorit să se evite gesturi ce pot compromite primele semne ale încrederii internaționale și să se renunțe la acțiuni care pot duce la o nouă intensificare a cursei înarmărilor, la răspîndirea armelor nucleare pe noi teritorii, la lărgirea numărului de puteri nucleare.

Stabilind cadrul de desfășurare a viitoarelor dezbateri, subliniînd obligațiile statelor de a trece la măsuri practice și discuții fertile pe linia dezarmării, dezbaterile forumului mondial dau o deosebită greutate mandatului pe care Comitetul politic și Adunarea Generală O.N.U. îl vor preda celor 18, la Geneva.

C. RĂDUCANU

NEW YORK

Dezbaterea despre creditele americane

Discuțiile care au loc în prezent în Senatul american, cu privire la votarea creditelor pentru scopuri militare și economice destinate unor state străine, sînt deosebit de animate. În mesajul din ianuarie, adresat Congresului, președintele Kennedy a propus alocarea unei sume de 4,9 miliarde dolari pentru anul financiar 1963—1964. El nu a insistat însă asupra acestei sume, iar — în urma recomandărilor formulate de către comitetul consultativ, prezidat de generalul Clay — propunerile guvernamentale au fost coborîte la 4,5 miliarde dolari. Principalele recomandări ale „comisiei Clay”, date publicității, la sfîrșitul lunii martie, se refereau la reducerea creditului militar acordat anumitor țări, la legarea acestor credite de noi condiții politice și la sistarea lor, în cazurile în care acestea ar fi urmat să fie folosite pentru construirea unor întreprinderi de stat, în unele dintre țările insuficient dezvoltate.

Argumentele „comisiei Clay” au fost luate în considerare atît de Administrație cît și de către unii membri ai Congresului, aceștia din urmă dovedindu-se și mai severi. După ce guvernul a prezentat un buget cu mult mai redus decît prevederile sale inițiale, Comisia pentru Afacerile Externe a Camerei Reprezentanților a hotărît să micșoreze creditele cu 400 de milioane de dolari. Prezentate în fața Camerei Reprezentanților, proiectele bugetare au suferit o nouă amputare de 585 milioane. Casa Albă a protestat împotriva votului, declarînd că micșorarea fondurilor acordate unor state străine va aduce prejudicii politicii externe americane. În urmă cu cîteva zile, după o întrevvedere cu Kennedy, senatorul democrat Mike

Mansfield, liderul majorității democratice din Senat, a declarat că președintele consideră programul ca fiind o parte esențială a politicii externe și a celei militare americane.

În cadrul dezbaterilor din Senat, Comitetul senatorial pentru afacerile externe a aprobat un proiect de lege în sumă de 4,2 miliarde dolari. Luat apoi în discuția Senatului, proiectul a suferit reduceri în sumă de 460 milioane. Astfel creditele aprobate sînt inferioare cererilor Administrației, dar sînt mai mari decît cele acceptate de Camera Reprezentanților.

Ziarele scriu că, dată fiind legătura directă între creditele acordate străină-

tății și fiscalitate, cererile de reducere a acestor credite se bucură de popularitate în rîndul alegătorilor. Luînd în considerare datele unor sondaje recent efectuate, Eugene Rinta, membru în Consiliul Camerei de Comerț a S.U.A., a declarat că această popularitate se datorește următoarelor considerente: necesitatea de a îmbunătăți situația fiscală internă și balanța de plăți, succesul îndoielnic al unei mari părți din creditele pentru străinătate acordate în trecut și necesitatea de a reduce cheltuielile federale pentru a face posibilă reducerea impozitelor și pentru a se evita inflația. Criticii programului atrag atenția că, în perioada postbelică, Statele

Recent la Alger a avut loc o mare întrunire consacrată reformei agrare.

REFLECTOR

Desemnat oficial de președintele Italiei să formeze noul guvern, Aldo Moro a început consultările cu reprezentanții principalelor partide politice italiene. El și-a definit programul extern după cum urmează: „fidelitate deplină față de alianța atlantică cu toate obligațiile decurgînd de aici, urmărirea asiduă a păcii, hotărîrea de a acționa în mod eficace pentru o Europă occidentală integrată care să privească spre întreaga lume”.

S-a anunțat că în cursul lunii decembrie președintele De Gaulle va expune la o conferință de presă poziția guvernului francez față de principalele probleme interne și internaționale.

Demisia primului ministru al Siriei, Salah Bitar, nu va antrena modificări în politica internă sau externă a statului sirian. Noul guvern, desemnat tot de partidul Baas prin Consiliul național al revoluției, va continua îndeplinirea programului enunțat la Congresul panarab al Baasului.

După Paris și Bonn, subsecretarul de stat al S.U.A. George Ball a sosit la Londra pentru „un schimb de vederi de ordin general” cu reprezentanții guvernului britanic.

La Congresul internațional de teatru de la Tokio, secretarul UNESCO Michel Dard a vorbit despre „existența unei crize a teatrului în Occident sub dubla amenințare a televiziunii și a cinematografului”. Eugen Ionesco a pledat în favoarea unor schimburi echilibrate între teatrul oriental și teatrul european. Altă manifestare interesantă care are loc simultan în Tokio: a cincea expoziție internațională a cărții.

Încordare neobișnuită la Conferința țărilor membre ale planului de la Colombo: între cele 19 state reprezentate la întrunirea de la Bangkok se numără Federația Malayeză, Indonezia și Filipinele, care nu s-au mai înîlnit în jurul unei mese de conferință de cînd relațiile dintre ele s-au rupt.

Se cere ca politica comercială mondială să fie modificată în așa fel încît țările pe cale de dezvoltare să-și poată intensifica comerțul și dezvolta economia. Propunerea, elaborată de 75 de țări interesate, a fost adoptată în unanimitate de Adunarea Generală ONU.

La începutul săptămîinii viitoare, la Paris va avea loc o conferință NATO la nivel ministerial în legătură cu perspectivele comerțului Est-Vest.

Unite au cheltuit aproximativ 100 de miliarde de dolari pentru ajutorarea unor regimuri din străinătate, fără ca această impresionantă răspîndire de fonduri să se fi dovedit deosebit de rodnică. „Nici unul din obiectivele noastre nu a fost atins”, declară bancherul american Eugene Black.

Situația finanțelor americane este invocată tot mai des, în ultima vreme, în sprijinul cererilor de reducere drastică a fondurilor destinate străinătății. Printre altele, se citează declarația ministrului de finanțe, Douglas Dillon, care a afirmat că, în ciuda îmbunătățirii perspectivelor de îndeplinire a bugetului pe anul în curs, este nevoie de o ridicare a plafonului datoriei naționale de la 309 miliarde la 315 miliarde, pînă la 30 iunie 1964. Ridicarea acestui plafon este legată de deficitul balanței de plăți și de neconținută scădere a rezervelor de aur și de rezerve forte. Deși Statele Unite au o balanță comercială pozitivă — datorită excedentului exporturilor asupra importurilor — balanța de plăți înregistrează un deficit serios. Fenomenul este datorat, în primul rînd, cheltuielilor militare efectuate de S.U.A. în diverse state ale lumii și ajutorului militar acordat unor state străine. În această situație, Administrația a căutat să redreseze balanța de conturi a țării prin sporirea exporturilor. Se știe însă că, în această direcție, posibilitățile sînt limitate, iar observatorii atrag atenția că deficitul cronic al balanței de plăți nu poate fi redus numai printr-o sporire, oricît de masivă ar fi, a exporturilor agricole sau industriale. În rîndul personalităților politice americane, cîștigă tot mai mult teren ideea că realizarea de economii trebuie efectuată prin reducerea cheltuielilor militare în străinătate, pe toate căile posibile, inclusiv pe calea solicitării unei participări mai mari a celorlalte țări occidentale la cheltuielile militare efectuate în cadrul N.A.T.O.

Astfel, senatorul Church a susținut această propunere cu argumentul că „în momentul de față, Statele Unite trebuie să facă față deficitului balanței de plăți, iar rezervele de aur au scăzut la un nivel periculos”.

Separat de dezbaterile asupra bugetului pe anul financiar viitor, cercurile politice și financiare americane își exprimă și dezideratul ca atitudinea generală față de această problemă să fie reconsiderată. În cursul discuțiilor din Senat s-a cerut ca, pe viitor, programul american de credite militare și economice pentru străinătate să sufere modificări structurale în privința volumului și orientării lui.

Alexander GORDON

12 noiembrie

PARIS

Zi de grevă

6 noiembrie. O dimineață ploioasă. Zorile abia reușesc să răzbată printre norii grei din care se revărsă un potop de apă. Viața Parisului începe să pulseze din centru și pînă în depărtatele suburbii. Și, deodată, ca la un semnal, totul se întrerupe. Vestitele

lumini ale capitalei se sting. Peste toate cade parcă un vâl. Metroul s-a oprit în galeriile subpămîntene, iar străzile par stăpînite de un duh al nesiguranței. Verdele și roșul care dirijează circulația la fiecare întretăiere de stradă intră în pană de curent, dînd friu liber celor de la volan. Piețele se umplu de mașini care nu mai pot să-și croiască drum în afară; pe trotuare, lăzile de gunoi se adună în stive. Ele vor decora orașul toată ziua. Trenurile din suburbii, cele de mărfuri, se umobilează și ele în stații. În școlile de toate gradele, clasele și amfiteatrele rămîn goale. Fotografii marilor cotidiene, ai revistelor pornesc la treabă. Mulți se duc mai întîi la poștă: acolo, într-o asemenea zi, se face fotografia clasică: sacii cu poșta nedistribuită.

La aceeași oră, imagini asemănătoare la Marsilia, la Lille, la Strasbourg și Bordeaux: 6 noiembrie — greva muncitorilor și funcționarilor de la gaz și electricitate, din învățămînt și de la poștă, din serviciile municipale și navigația aeriană etc. din întreaga țară. Seara, făcîndu-se bilanțul, se constată că aproape două milioane de angajați ai statului, răspunzînd chemării sindicatelor C.G.T., C.F.T.C., F.O. și F.E.N., au luat parte la această acțiune revendicativă. „France Soir”, ziarul cu cel mai mare tiraj, va apare cu un titlu pe o întregă pagină descriind foarte bine situația țării: „Letargie timp de 9 ore”. Întreruperea curentului electric avea să oblige o serie de mari uzine și întreprinderi să înceteze lucrul, iar mulți muncitori și funcționari, neavînd cu ce să se deplaseze, nu s-au mai prezentat la muncă. De obicei, asemenea greve au loc în Franța la începutul toamnei, „la revenirea din vacanță”, cum se spune aici. Iată însă că, acum, ea a intervenit mai tîrziu, deoarece — după mișcările sociale din primăvară — „guvernul, după cum scrie „France Soir”, promisese ca remunerarea sec-

torului public și naționalizat să fie din nou examinată în toamnă, ținîndu-se seama de creșterea costului vieții și a avansului luat de către salariații din sectorul particular”. La 12 septembrie a intervenit însă un element nou care a răsturnat toate aceste previziuni. Lansînd planul de stabilizare, guvernul a acordat o majorare trimestrială a salariilor de numai 1 la sută, făgăduind — în schimb — o rediscutare a situației lor la primăvară. Sindicatele contestă însă realismul măsurilor anti-inflaționiste și cer sporirea promisă, arătînd că „fără aceasta, planul de stabilizare nu este decît o formă de a bloca salariile și de a refuza toate revendicările”. Iată de ce, după lungi discuții între reprezentanții celor două părți, a avut loc la 6 noiembrie o grevă atît de masivă. Caracterizînd-o, ziarul „Le Figaro” o consideră ca „recordul celei de-a 5-a Republici”. O statistică recentă arată că, de la începutul anului și pînă acum, în Franța au fost înregistrate — în sectorul public și particular — 5 milioane de zile de grevă.

Paul CHARIER

11 noiembrie

Conferința parlamentarilor N.A.T.O.

Conferința parlamentarilor N.A.T.O. a fost considerată, și anul acesta, ca un fel de „conferință sondaj” în ajunul principalei reuniuni anuale — sesiunea Consiliului N.A.T.O. De obicei, pe ordinea de zi sînt incluse aceleași probleme care vor fi examinate și la mijlocul lunii decembrie (data începerii sesiunii anuale a Consiliului N.A.T.O.). Dar conferința parlamentarilor oferă, mai ales, o primă imagine asupra pozi-

La Paris, greva muncitorilor și funcționarilor de la gaz și electricitate a produs o întregă perturbare a transporturilor de călători.

țiilor țărilor memore, în problemele asupra cărora unanimitatea este greu de realizat.

O retrospectivă asupra discuțiilor de la Paris arată că, într-un mod sau altul, ele au revenit asupra problemei înarmării nucleare a N.A.T.O. Principalele teze existente în Alianța atlantică în acest domeniu (forțe multilaterale, forțe multinaționale, forță de șoc proprie) și-au găsit susținători pasionați. Generalul Lemnitzer a pledat în favoarea forțelor nucleare multilaterale; generalul Billotte, fost ministru, deputat francez, s-a oprit asupra „motivelor care justifică forța strategică franceză”; deputați englezi — ca Fred Mulla (laburist), sir John Eden (conservator), lord Teynham (conservator) — șeful delegației olandeze și alții au combătut, la rindul lor, proiectul forței nucleare multilaterale, sprijinind însă ideea „forței nucleare multinaționale” care, potrivit hotărârilor de la Ottawa, este în curs de constituire.

Dinamica discuțiilor în această problemă a dus, în cele din urmă, la adoptarea unei rezoluții defavorabile adeptilor creării forțelor nucleare multilaterale. Astfel, raportul comisiei militare, prezentat ședinței plenare a Conferinței de către generalul olandez J.H. Couzy, s-a declarat atit împotriva creării unor forțe nucleare multilaterale cit și împotriva unor forțe nucleare independente, ca forța franceză. În ceea ce privește prima, în raport se afirmă că ea ar fi inutilă din punct de vedere militar și ar reprezenta o risipă. Cit privește forțele nucleare independente, raportul Couzy declară că existența lor „poate permite unuia dintre aliați să o folosească într-un moment în care ceilalți aliați nu ar considera că este oportun”. În cele din urmă, recomandările conferinței prevăd ca propunerile relative la forța nucleară multilaterală și la controlul armamentelor nucleare să fie aminate până la viitoarea conferință a parlamentarilor, urmînd ca — în acest interval — ele să fie examinate de parlamentele naționale.

Recomandările reuniunii de la Paris pun un mare accent pe sporirea forțelor armate clasice, despre care afirmă că ar fi insuficiente.

O problemă mult controversată a fost cea a controlului asupra folosirii armelor nucleare. În discuțiile conferinței de la Paris, ca și în documentele ei, și-a făcut loc cu tot mai multă insistență poziția unor țări membre ale N.A.T.O. favorabile unui „control comun” asupra folosirii armelor nucleare. Astfel, în intervenția sa, reprezentantul Franței a opinat în favoarea creării unui „sistem de conducere interguvernamental, care ar avea drept sarcină dirijarea măsurilor luate”. Expunîndu-și poziția pe care a reafirmat-o în cadrul conferinței parlamentarilor, deputatul englez Patrick Gordon Walker, purtătorul de cuvînt pentru problemele externe al partidului laburist, a declarat — într-o conferință ținută în fața Asociației presei diplomatice franceze — că „Occidentul trebuie să înființeze un directorat central care să se ocupe de strategia generală, inclusiv de folosirea armelor atomice”. Potrivit corespondentului din Paris al agenției Associated Press, el a sprijinit, prin aceasta, ideea unui directorat aliat, propus de președintele de Gaulle. „Directoratul central — a de-

Situația din Venezuela în preajma alegerilor prezidențiale e marcată de postarea pazei armate în fața magazinelor aflate în proprietate americană.

clarat deputatul englez — ar soluționa problema N.A.T.O. și cea a alianței occidentale, a cărei rădăcină este inegalitatea dintre Statele Unite, pe de o parte, și marile puteri, ca Franța și Marea Britanie, pe de altă parte”. Din acest directorat, potrivit propunerii lui, ar urma să facă parte, pe lângă cele trei puteri occidentale menționate mai sus, și Germania occidentală.

Documentul rezultat din aceste discuții, raportul comisiei politice, s-a pronunțat în favoarea „unui sistem unificat de elaborare a planurilor strategice”, formulă care este, în general, în contradicție cu proiectele politico-militare propuse în ultimul timp de Statele Unite, pentru activitatea de viitor a N.A.T.O. De altminteri, recomandările conferinței parlamentarilor precizează atribuțiile acestui eventual organism, și anume „utilizarea forțelor nucleare și nenucleare”.

Discuțiile de la Paris au avut un caracter contradictoriu. În fond, proiectul forțelor nucleare multilaterale — proiect pe care se pune un serios accent în cercurile militare americane — nu s-a bucurat de sprijin. Perspectivele unor noi cheltuieli împovărătoare au fost evocate cu multă insistență. Nici formula controlului nu convine prea mult.

În același timp însă, conferința parlamentarilor s-a dovedit în contrast cu starea de spirit existentă în cercurile largi internaționale, cu politica tratativelor. Deși ea nu a putut ocoli problema efectelor Tratatului de la Moscova (atît secretarul general al N.A.T.O., Stikker, cit și lordul Crathorne, membru conservator al Camerei lorzilor, președintele actualei sesiuni, au subliniat importanța acordului încheiat) nu au fost consemnate propuneri îndreptate spre adoptarea unor noi măsuri în direcția destinderii încordării internaționale.

Sergiu VEKONA

MALTA

Noi tratative premergătoare independenței

Borg Olivier, primul ministru al Maltei, a vizitat din nou Londra. Au fost reluate discuțiile în problema viitorului statut politic al acestei insule. Olivier este ferm. El a declarat că este hotărît să obțină independența Maltei pînă la 31 mai 1964. Guvernul britanic, după cum afirmă Duncan Sandys, care și-a păstrat și în noul cabinet portofoliul relațiilor cu Commonwealthul și cu coloniile, este de acord, în principiu, cu această dată.

Problema care s-a pus în cursul acestor tratative a fost căruia guvern îi va preda Marea Britanie puterea în Malta independentă. Borg Olivier nu este singurul candidat la conducerea noului stat; el are un adversar puternic în Dom Mintoff, liderul principalului partid de opoziție, partidul laburist, care cere organizarea alegerilor legislative în condiții de deplină libertate politică, înainte de acordarea independenței. Acesta a fost, de altfel, unul din motivele eșecului primei conferințe de la Londra, care a avut loc în cursul lunii iulie; situație similară, în mare măsură, cu cea de la foarte recenta conferință în legătură cu statutul Guyanei Britanice. Ziarele engleze remarcă, în această privință, că balanța celor două conferințe s-a înclinat în mod diferit: în cazul Guyanei, spre opoziție, care manifestă o oarecare înțelegere față de interesele britanice, iar în cazul Maltei — spre actualul guvern. Similitudinea de situații între aceste două teritorii, atît de îndepărtate geografic, merge și mai departe. Situația economică este, în ambele țări, departe de normal. De aceea, la 8 noiembrie, la sosirea sa la Londra, primul ministru al Maltei declară că problemele financiare vor constitui una din temele principale ale discuțiilor. „O adevărată disperare economică” — astfel califică săptămînalul britanic „New Statesman” situația Maltei, exemplificînd-o după cum urmează: din 1961 încoace, șomajul s-a dublat și este sigur că el se va dubla sau va crește poate de 3 ori, în următorii 4 ani... Pe cei 330 000 de locuitori ai Maltei îi amenință o scădere drastică a nivelului de trai... Aceasta se datorește, în bună parte, reducerii activității șantierelor navale engleze de pe această insulă.

Căutarea unei soluții pentru îmbunătățirea situației economice a insulei l-a determinat pe primul ministru al Maltei să întreprindă, în prima jumătate a lunii septembrie, o vizită oficială în Statele Unite, spre a obține împrumuturi și co-interesarea capitalului american. Această vizită a accentuat temerile finanței britanice față de o mai accentuată prezență americană în economia statului maltez independent și a făcut-o și mai rezervată în privința investițiilor. Dl. Olivier nu s-a întîlnit însă numai cu oameni de afaceri, ci și cu conducători militari americani care au subliniat — după cum remarcă agențiile United Press International și Associated Press

Citeva sute de țărani din Sicilia au declarat o grevă a foamei de 24 ore, de solidaritate cu Danilo Dolci, cunoscut reprezentant al vieții publice din Italia. Acesta a recurs la greva foamei în semn de protest împotriva repetatelor amânări ale autorităților de a începe construirea barajului de la Bruccoli. Acest baraj, despre care se discută de aproape 30 de ani, ar permite irigarea a 15 000 hectare de pământ din Sicilia. Alături de sutele de țărani sicilienii se află actorul Vittorio Gassman și scriitorul Carlo Levi.

Lupta lui Danilo Dolci și a țăranilor sicilienii a fost încununată de succes. Ministerul Lucrărilor Publice din Italia a promis alocarea fondurilor necesare construcției barajului de la Bruccoli. Lucrările vor începe anul viitor.

În fotografie: Danilo Dolci (culcat) în timpul grevei foamei. Alături de el (la capul patului), actorul Vittorio Gassman și scriitorul Carlo Levi (dreapta).

— interesul Pentagonului față de instalarea în Malta a unei baze de submarine înzestrate cu rachete nucleare.

Problema a fost rediscutată acum, la Londra. Importanța militară a acestei insule așezată într-o poziție strategică cheie, în regiunea dintre Sicilia și coasta africană, a contribuit și ea la dificultățile unei conferințe aflate la cea de-a doua ediție a sa.

I. MANEA

SÃO PAULO

„O picătură într-o mare agitată”

Succesiunea celor două întâlniri convocate la São Paulo — întrunirea experților și conferința miniștrilor din cele 20 de țări membre ale Alianței pentru progres (S.U.A. și 19 republici latino-americane) — evidențiază străduințele de a insufla o nouă viață „alianței”.

Întrebarea majoră pe care și-au pus-o experții și căreia îi caută acum un răspuns miniștrii, este ce se poate întreprinde pentru dezvoltarea țărilor latino-americane în condițiile ineficienței Alianței pentru progres. Scopul acestei întrebări — legată de eventualitatea sporirii ajutorului dat de „alianță” — a fost definit de cunoscutul publicist Walter Lippmann, în felul următor: Țările Americii Latine nu trebuie lăsate într-o situație în care singura alternativă va fi îndreptarea lor spre răsărit, în caz că nu vor primi ajutor efectiv din partea noastră.

Se știe că ajutorul dat pînă acum nu a împiedicat ca, din cei 200 de milioane de locuitori ai Americii Latine, 150 de milioane să nu aibă posibilitatea să mă-

nince niciodată pe saturete și peste 100 de milioane să rămână analfabeți.

Ziarul conservator urugvayan „La Manana” a apreciat ajutorul dat pînă acum ca „o picătură în marea agitată a cererilor latino-americane”, iar „New York Times” — referindu-se la cele două întâlniri de la São Paulo — își exprima îngrijorarea: „Zona „alianței” este pe cale să devină un cîmp de ruine”.

Economistul american Grace a calculat că, chiar dacă „alianța” va fi aplicată pînă la capăt, venitul mediu pe cap de locuitor în America Latină va atinge, după un deceniu, doar 12,8 la sută din venitul mediu actual pe cap de locuitor în America de Nord. Dar să nu uităm că, din cei două miliarde de dolari promiși de ministrul de finanțe al S.U.A., Douglas Dillon, la Punta del Este, pentru perioada 1962—63, Congresul S.U.A. nu a aprobat decît 525 milioane de dolari; pentru anul fiscal 1963, Camera Reprezentanților s-a pronunțat pentru o reducere a alocațiilor destinate „alianței” de la 600 de milioane de dolari la 450 de milioane de dolari; iar acum se pune întrebarea dacă Senatul va confirma această hotărîre sau va iniția o acțiune de reducere a cererilor Administrației.

Ziarul francez „Le Monde” nota că „tabloul pe care delegații prezenți la São Paulo îl au înaintea ochilor este destul de sumbru. Criza economică și socială, decepția provocată țărilor latino-americane de planurile de cooperare și de ajutor economic creează acum în emisfera occidentală un climat destul de apăsător. Anul 1963 este al cincilea an consecutiv de deficit în balanța de plăți a Americii Latine, media acestui deficit ridicîndu-se la 350 de milioane de dolari pe an”. În privința situației din agricultura țărilor latino-americane, experții au constatat la São Paulo că numai cinci la sută din suprafața arabilă este folosită...

Nu este vorba însă numai de sumele alocate prin „alianță”, ci deopotrivă, de faptul că ajutorul este folosit pentru determinarea unei anumite politici a „beneficiarilor”. Nu mai departe decît săptămîna trecută, subsecretarul de stat Averell Harriman a dus la Buenos Aires — în popasul făcut înainte de a sosi la São Paulo — un mesaj din partea președintelui Kennedy care cerea menținerea contractelor de concesiuni ale companiilor nord-americane în domeniul petrolului argentinian. La capătul convorbirilor purtate de Harriman la Buenos Aires, guvernul argentinian a dat publicității duminică seara un comunicat în care anunță „reafirmarea hotărîrii sale suverane și irevocabile de a anula contractele petroliere, urmînd ca această măsură să fie pusă în practică săptămîna viitoare”. În felul acesta, guvernul argentinian respectă promisiunea făcută în timpul campaniei electorale de președintele Arturo Illia — de a nu îngădui exploatarea petrolului argentinian de către companiile străine.

Întîlnirile de la São Paulo au pornit la lucru pe baza a două documente elaborate de fostul președinte al Braziliei, Juscelino Kubitschek, și de fostul președinte al Columbiei, Lleras Camargo, din însărcinarea O.S.A. care le-a cerut să studieze nu numai motivele eșecului „alianței”, dar și posibilitățile unei „relansări”. Într-un articol publicat în ultimul număr al revistei „Foreign Affairs”, Camargo solicită „o mișcare pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale popoarelor de pe acest continent, pentru a împiedica uriașe răsturnări sociale din partea unor populații imense, înecate în mizerie”.

Declarația de la Punta del Este din 17 august 1961, care a lansat „alianța”, nu prevede ce vor primi concret statele latino-americane semnate; astfel încît ele s-au văzut puse în situația de a se adresa la Washington pentru subvenționarea fiecărui proiect în parte. Acum, la São Paulo, experții au conceput un mecanism prin care Comitetul economic și social interamerican să ducă tratative în numele țărilor latino-americane cu S.U.A., după modelul O.E.C.E. (organizație creată după expirarea planului Marshall în Europa occidentală). Rămîne de văzut dacă acest proiect va fi admis de miniștrii de finanțe.

Din relatările presei braziliene reiese că unele state preferă înscrierea de obligații precise pentru participanți. În așa fel încît să știe pe ce se poate conta pentru ameliorarea situației financiare. În timpul întîlnirii experților, reprezentanții brazilieni și chilieni au cerut „crearea unui sistem de consultări între guvernele latino-americane, în scopul fixării unei poziții comune în politica comercială și de dezvoltare a emisferei”.

Analizînd cuvîntarea de deschidere a conferinței miniștrilor, rostită la 11 noiembrie de președintele Goulart, ziaristii au remarcat lipsa oricărei referiri la Alianța pentru progres și — în schimb — accentul pus pe dificultățile întîmpinate de comerțul exterior al Americii Latine.

Prezența lui Averell Harriman în fruntea delegației S.U.A. reflectă interesul față de întîlnirea la nivel ministerial de la São Paulo și însemnătatea politică ce i se atribuie.

João SANTOS

12 noiembrie,

LONDRA

Concluziile diferă

Primul ministru britanic, Sir Alec Douglas-Home, n-a putut participa la ceremonia deschiderii Parlamentului, deoarece, deși ales recent membru al Camerei Comunelor, n-a depus încă jurământul legal. Ultima oară când a participat la lucrările Camerei, era cunoscut sub numele de baron Dunglass, pe atunci secretar particular parlamentar al premierului Neville Chamberlain.

El a fost ales într-o circumscripție rurală din Scoția, Kinross-West Perthshire, devenită vacantă prin moartea deputatului conservator care o reprezenta. Un alt candidat conservator își începuse serios campania electorală, dar după desemnarea primului ministru a înțeles că trebuie să renunțe la candidatură în favoarea acestuia.

În străvechiul oraș Crieff, alegerile au devenit dintr-odată neobișnuit de importante. De unde, la alegerile generale din 1959 nu se prezentaseră decît trei candidați, acum primul ministru a avut de înfruntat șase adversari. Și naționaliștii scoțieni și liberalii dar mai cu seamă laburiștii, considerînd că vor putea transforma scrutinul din acest vechi fief conservator într-o demonstrație a forței lor cu puțință de generalizare, au făcut eforturi colosale pentru a obține voturi de obicei conservatoare. Lupta a fost disproporționată față de obiectivul ei imediat.

Victoria primului ministru a fost interpretată de presa engleză în special ca un succes personal, chiar dacă majoritatea obținută de el a fost cu 3 000 de voturi mai mică decît cea a predecesorului său conservator de la Crieff, care și el cîștigase o luptă considerată a fi neobișnuit de strînsă cu candidatul partidului laburist. De data aceasta, candidatul partidului liberal l-a întrecut pe cel laburist în lupta pentru locul al doilea în această circumscripție foarte întinsă (20 000 km pătrați) și foarte puțin populată (32 000 de aleoători), și al cărei pămint este în proprietatea a circa 100 de „lairds” (mari moșieri).

În aceeași zi în care Home era ales membru al Camerei Comunelor, în orașul industrial Luton, situat la aproximativ 47 kilometri de Londra, alegeri parțiale similare au fost cîștigate de laburiști. La ultimele alegeri generale, partidul conservator obținuse mandatul în această circumscripție cu o majoritate de aproximativ 5 000 de voturi. De data aceasta însă, muncitorii din Luton (de la uzina „Vauxhall”, sucursală a trustului „General Motors” din Detroit, și de la alte uzine producătoare de mașini) au asigurat candidatului laburist o majoritate de 3 700 de voturi. Laburiștii țin să sublinieze că muncitorii din Luton obținuseră cu numai o săptămînă în urmă o sporire a salariilor și măsuri de îmbunătățire a condițiilor de muncă și că în general au o situație materială mai bună decît alte categorii de oameni ai muncii din Anglia. Pe baza acestui fapt, ei trag concluzia că votul de la Luton are o semnificație politică deosebită. Într-un interviu retransmis de postul de televiziune britanic, liderul partidului laburist, Harold Wilson, a apreciat rezultatul alegerilor din Luton ca „unul din cele mai

serioase eșecuri înregistrate de partidul conservator la vreo alegere parțială de la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial încoace”. Considerînd că el denotă o deplasare masivă a simpatiilor corpului electoral britanic, liderul laburist a cerut organizarea imediată a unor alegeri generale anticipate. Laburiștii au calculat că dacă pierderea de 15,6 la sută înregistrată de partidul conservator la Luton s-ar manifesta și pe plan național în cadrul unor alegeri generale, partidul laburist ar beneficia după asemenea alegeri de o majoritate de aproximativ 200 de locuri în Camera Comunelor.

Nu aceasta este însă părerea lui Sir Alexander Douglas-Home care, după cunoașterea rezultatelor alegerilor parțiale, a declarat: „Luton a fost ultima pagină a capitolului precedent, în timp ce Kinross este prima pagină a unui nou capitol”.

Partidul liberal, care se pregătește să prezinte în alegerile generale 400 de candidați, speră că o parte dintre voturile tradițional conservatoare le vor reveni acestora. De aceea liberalii, care se află la dreapta conservatorilor, doresc ca și laburiștii ca alegerile să aibă loc într-un viitor cit mai apropiat. Potrivit procedurii legale, primul ministru nu este însă obligat să organizeze alegerile înainte de toamna anului viitor și din declarațiile sale de pînă acum nu reiese că ar intenționa să devanseze acest termen.

John GRITTEN

13 noiembrie

ANKARA

Un nou „Big Lift”?

Comunicatul publicat după încheierea sesiunii bianuale a Comitetului militar al C.E.N.T.O. (Organizația Tratatului Central), desfășurată la Ankara la 5 și 6 noiembrie, a fost foarte laconic. Participanții la lucrări, șefii de stat major ai celor patru țări membre — Iran, Pakistan Turcia, Anglia — plus un observator din partea S.U.A. (țară care, după cum se știe, nu face parte, în mod formal, cu drepturi depline, din acest pact) s-au limitat să declare că au fost examinate planurile militare în curs și pentru următorii doi ani și că au fost stabilite recomandările în vederea viitoarei reuniuni a Consiliului ministerial, organul suprem al C.E.N.T.O., care va avea loc în aprilie 1964.

În general, în ultimul timp nu s-a făcut prea multă publicitate activității diverselor organe și organisme ale C.E.N.T.O., considerîndu-se că acest pact militar trece printr-o criză. Se știe că speranțele de lărgire a componenței acestei organizații militare, apărute după schimbarea de regim din Irak, nu s-au materializat, iar planurile unei mai bune recordări la S.E.A.T.O. au rămas în stadiul de proiect. Se știe de asemenea că la sesiunea din aprilie a.c. a Comitetului ministerial al C.E.N.T.O. ținută la Caraci,

reprezentanții Pakistanului și Iranului au cerut să se pună în mai mare măsură accentul pe latura economică a pactului decît pe cea militară. Făcîndu-se interpretul acestor stări de spirit, ziarul pakistanez „Dawn” scria recent: „Pactele C.E.N.T.O. și S.E.A.T.O. sînt pietre de moară atîrnate de gîtul nostru; în loc să ne ajute, ne întîrzie dezvoltarea economică și ne umilesc”.

În fața acestor dificultăți diverse, de ordin extern și intern, soluția a fost căutată pe calea unei simple reorganizări a actualelor planuri militare. Astfel, după cum scrie revista „Time”, la Ministerul forțelor armate terestre ale S.U.A. s-a declarat că se intenționează să se repete, pe scară mai redusă, în cursul anului viitor — în Orientul Mijlociu și Extremul Orient — operația „Big Lift” (transportul pe cale aeriană a unei divizii din S.U.A. în Germania occidentală). Această declarație poate fi coroborată cu desemnarea ca observator din partea S.U.A. la sesiunea de la Ankara a generalului Adams, șeful comandamentului unităților aeropurtate de șoc „Strike command”, sau — prescurtat — „Stricom”, — adică exact organismul cărui i-a revenit coordonarea acțiunii „Big Lift”. Ea poate fi coroborată și cu anunțarea restructurării comandamentelor americane pentru Orientul Mijlociu, Africa și Asia de sud, în sensul unificării și trecerii lor în subordinea „Stricom”.

Ziarele americane consideră însă improbabil ca acțiunile de gen „Big Lift” să lichezeze dificultățile amintite din cadrul C.E.N.T.O. Referindu-se la versiunea inițială „europeană” a acestei operațiuni, săptămînalul „Newsweek” într-un articol intitulat semnificativ „The Big Lift” — and the Big Letdown („Marele transport și marea dezamăgire”) reproduce declarațiile unui ofițer superior al Pentagonului, al cărui nume îl trece sub tăcere: „A fost foarte frumos, a spus acesta, dar cui i-a folosit?” Aprecierea sceptică se referea la valoarea practică și politică a demonstrațiilor militare de tipul „Big Lift”.

Încercările guvernului Kennedy de a efectua o scădere a impozitelor se lovesc de opoziția Comitetului senatorial de finanțe (Din „The Nashville Tennessean”)

La sfârșitul lunii septembrie, după o convorbire cu miniștrii de externe ai S.U.A., Angliei, Iranului, Pakistanului și Turciei, aflați la O.N.U. cu prilejul deschiderii actualei sesiuni a Adunării Generale, — Khalatbary (Iran), secretarul general al C.E.N.T.O., comunica ziaristilor satisfacția participanților la aceeași convorbire față de încheierea Tratatului de la Moscova — pe care toate statele membre ale C.E.N.T.O. l-au semnat — și interesul lor față de adoptarea unor noi măsuri pe calea care duce la destindere.

Un „Big Lift” sau chiar un „Small Lift” (mic transport) cum este denumit noul plan la Washington nu ar reprezenta, în nici un caz, o măsură de acest gen.

R. CĂPLESCU

ATENA

Noul guvern

Începînd de vinerea trecută Grecia are un nou guvern, format pentru prima oară după mai bine de zece ani de către partidul Uniunea de Centru, sub președinția liderului ei G. Papandreu, care a devenit astfel al 172-lea premier al Greciei moderne. Deși guvernul nu a făcut încă o declarație-program, rezervînd-o probabil pentru deschiderea Parlamentului, la 11 decembrie, unele declarații generale făcute de premierul Papandreu și apoi de ministrul Coordonării, Mavros, și de ministrul de Externe Venizelos

oferă indicii oficiale asupra politicii pe care și-o propune noul guvern. Aceste prime declarații pun accentul general pe soluționarea problemelor interne acute ale țării. Pe plan extern trebuie reținută deocamdată declarația lui Venizelos că Grecia își va respecta angajamentele față de aliații ei.

Referindu-se la sarcinile noului guvern, ziarul de centru *Eleitheria* subliniază că restabilirea democrației acum este o necesitate organică, căci guvernarea lui Karamanlis „a fost un regim de contra-revoluție”.

Noul guvern, relevă și revista economică *Nea Ikonomia*, se află în fața unor probleme serioase. Și de capacitatea lui de a le rezolva va depinde dacă Grecia va înainta pe calea progresului și a competiției cu celelalte țări din Europa, sau va deveni o provincie turistică. Revista arată că, pe plan intern, condițiile pe care le găsește noul guvern sînt departe de a fi ușoare. *Nea Ikonomia* enumeră câteva probleme „care fac dificilă ieșirea rapidă a economiei Greciei din criza actuală”, și anume: 1) problema lipsei de ocupație a forțelor de muncă, care a luat o formă acută, și faptul că aproape 100 000 de persoane anual, printre care cadre productive și dinamice, emigrează (factor ce frînează multiplu dezvoltarea economică).

2) Rezultatele nefavorabile ale politicii neproductive din ultimii ani, care au dus la menținerea structurii economice primitive dinainte de război și la creșterea tot mai mare a deficitului balanței comerciale.

3) Militarizarea exagerată a finanțelor țării, care face ca Grecia să aloce pentru cheltuielile sale de apărare un procent exagerat din venitul național.

Ziarul *To Vima* este, de asemenea, de părere că noii conducători au obligația de a aplica un program de dezvoltare economică putînd asigura traiul și munca generațiilor viitoare ale Greciei.

Deși alegerile au dus la înfrîngerea dreptei, dînd partidelor din fosta opoziție o majoritate fermă (172 de mandate din totalul de 300), fapt care a fost interpretat ca reflectînd dorința evidentă a majorității corpului electoral de a obține o schimbare în viața politică și economică a țării, situația politică nu pare să fie încă stabilizată și limpezită. Uniunea de Centru, care a ieșit prima în alegeri și a format noul guvern, nu deține o majoritate de sine stătătoare pe țară (are 42,18% din totalul voturilor) și nici majoritatea absolută în Parlament, unde are numai 140 de locuri. Dar ea va trebui totuși să ceară un vot de încredere Parlamentului la 11 decembrie.

Ziarele de centru arată că partidul guvernamental nu se va sprijini pe EDA, dar totodată nu va accepta un vot de toleranță din partea ERE. Ele presupun că Papandreu își va completa diferența pînă la majoritatea parlamentară prin atragerea unor deputați din ERE, care să-i acorde votul lor de încredere fie izolați, fie ca un grup independent. Această majoritate absolută (150+1) ar asigura o stabilitate politică guvernului și ar putea deci evita declanșarea unei noi crize în viitorul apropiat.

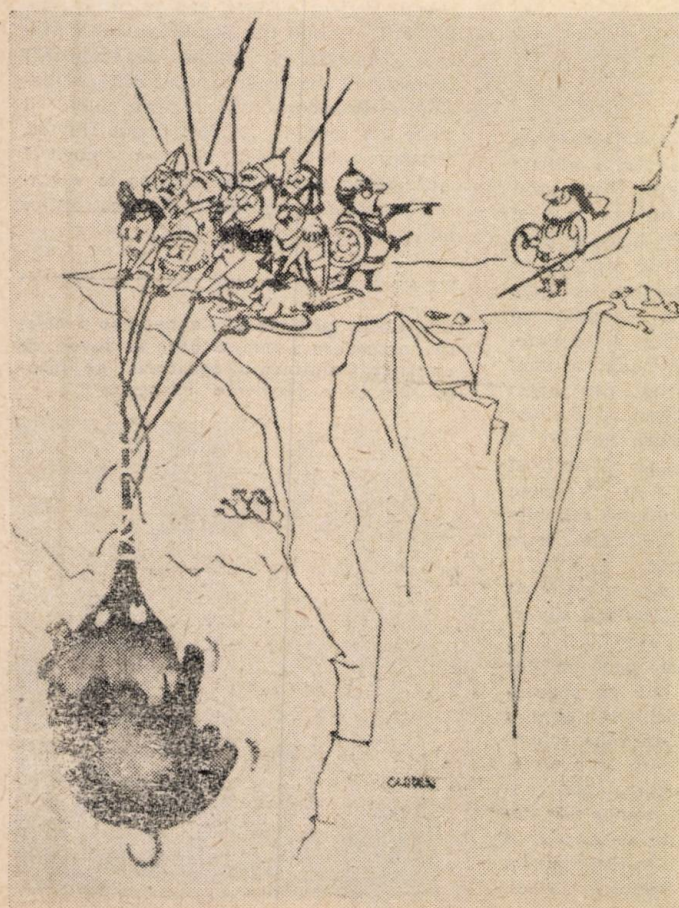
Presa de centru lasă să se întrevadă că Uniunea de Centru privește cu optimism această posibilitate. Premierul Papandreu a arătat clar că va cere această majoritate parlamentară și dacă nu o va obține, vor fi imediat necesare noi alegeri. Această alternativă a fost privită, după cum menționează ziarul conservator independent *Messimvrini*, defavorabil de către conducerea ERE, care nu dorește alegeri imediate.

Observatorii politici consideră că aceste eventuale noi alegeri s-ar solda cu un eșec și mai puternic pentru ERE. Ziarul *Eleftherios Typos* crede că ERE vrea să evite un nou scrutin, pentru a-i împiedica pe deputații săi „să facă coadă la Uniunea de Centru”. adică să candideze pe listele acestora.

Presa democrată arată că dreapta nu va renunța la planurile ei de a reveni la cîrmă, în Grecia, folosind o nouă formulă. Ziarul *Eleftherios Typos* scrie: „Anumite forțe se gîndesc la un guvern centru-dreapta, chiar fără Karamanlis și fără Papandreu și se încearcă punerea sub tutelă a Uniunii de Centru de către aceste forțe”. Ziarul *Avghi* relevă că poporul așteaptă realizarea revendicărilor comune ale luptei, conform spiritului alegerilor din 3 noiembrie și reamintește că EDA cere continuarea luptei contra noilor presiuni ale dreptei și pentru a se asigura realizarea voinței poporului pe baza majorității democratice din Parlament, care este o realitate reprezentînd 61 la sută din totalul corpului electoral al țării.

AI. GHEORGHIU

13 noiembrie

Caricaturistul de la Die Welt imaginează un echivalent al recente manevre aeriene americane în perioada în care... Hannibal amenința Roma.

JULES MOCH

DESPRE PROBLEMELE DEZARMARII

Cunoscut om politic francez, Jules Moch a fost președinte al Consiliului de miniștri, ministru al Economiei naționale și reconstrucției, de Interne, al Apărării, delegat permanent al Franței în Comitetul de dezarmare. Actualmente este deputat în Adunarea Națională. De curind, a devenit animatorul „Ligii franceze împotriva forței de șoc”. Ne-am adresat deci d-sale pentru a-i cunoaște părerea în ceea ce privește PROBLEMELE ACTUALE ALE DEZARMĂRII.

— În ultimul timp ați definit cu diferite prilejuri punctul dv. de vedere privind dezarmarea. Revista Lumea ar dori să-l prezinte cititorilor săi.

— Într-adevăr este o problemă care m-a preocupat și mă preocupă: chiar de curind scriam că de cind există oameni și de cind se războiesc între ei, s-a discutat despre dezarmare. Nu vreau să mă întorc cu 3500 de ani în urmă la pacea de la Micena, dar oricine știe că de-a lungul veacurilor s-a vorbit în fel și chip despre dezarmare. În perioada de după primul război mondial, ea a fost un obiect de discuție la Liga Națiunilor. În zilele noastre, Carta O.N.U. prevede dezarmarea. Conferințe mondiale au studiat-o în 1925, în 1932. Dar putem spune că tratativele cele mai importante sînt cele de după victoria din 1945, mai întii (în 1945, 1947 și 1950) în două comisii privind armamentul atomic și armele convenționale; apoi în Comisia Dezarmării, după criza coreeană, din 1951 pînă în 1954 (cu participarea celor 11 membri ai Consiliului de Securitate: 5 permanenți și 6 aleși pentru doi ani, precum și a Canadei, ținîndu-se seama de industria sa atomică); din 1954 pînă în 1957, discuțiile s-au purtat în Comitetul celor 5 (Franța, Canada, S.U.A., Marea Britanie, Uniunea Sovietică); în 1960 s-au întîlnit cei zece (Franța, Canada, S.U.A., Marea Britanie, Italia, Bulgaria, Polonia, România, Cehoslovacia și Uniunea Sovietică); în sfîrșit, din 1961, tratativele se poartă într-un cadru mai larg, celor zece alăturîndu-li-se Birmania, Brazilia, Etiopia, India, Mexico, Nigeria, R.A.U. și Suedia.

La aceste multiple tratative trebuie adăugate, pe de o parte, cele două debateri anuale din cadrul Comitetului politic și al plenarei O.N.U. De fiecare dată s-a ajuns aci la rezoluții în favoarea tuturor formelor de dezarmare. Pe de altă parte, s-a discutat despre dezarmare în numeroase ședințe ale unor

specialiști, cîteodată subordonate șefilor delegațiilor, luîndu-se în studiu efectele radiațiilor datorate exploziilor atomice, prevenirea atacurilor prin surprindere, încetarea exploziilor atomice experimentale. Această ultimă problemă a fost reluată în martie 1962 de către șefii delegațiilor americană, sovietică și britanică, apoi la comitetul celor 18 și, în sfîrșit, la nivel guvernamental la Moscova, unde, după cum se știe, s-a ajuns la un acord de mare importanță.

— Ați epuizat lista tuturor formelor pe care le-a luat acțiunea dusă în diferite părți ale lumii pentru dezarmare?

— Desigur că nu, și mă grăbesc, fără să epuiez — cum ați spus — lista, să adaug numeroasele colocvii din ultimul deceniu, menționînd în special Masa rotundă Est-Vest care are loc o dată pe an, conferința științifică de la Pugwash, și altele, al căror aport la cauza păcii nu este de mare neglijabil.

— În mod practic, care este, după dv., rezultatul acestor eforturi, discuții, acțiuni, tratative?

— Aceste mari eforturi n-au împiedicat — e drept — nici războiul, nici înmulțirea armamentelor, nici apariția, începînd din 1945, a unor mijloace de distrugere și mai teribile. Dar nu trebuie să disperăm văzînd că toate aceste eforturi au dus pînă acum doar la încetarea parțială a experiențelor nucleare. Nu, dimpotrivă, cu toată încetineala, intreruperea și apoi reluarea lor, ele ne fac să rămînem optimiști. Ca unul care am urmărit îndeaproape tratativele sau am luat chiar parte la ele, ajung la o serie de constatări, cred, importante. Mai întii, marea teamă atomică, azi universală, lucrează pentru pace. Fiecare guvern știe că un război nuclear nu ar comporta nici învingători nici învinși, ci numai sute de milioane de victime. Apoi, orice progres către pace, chiar neînscris încă

într-un tratat, este azi ireversibil. Preșunerea opiniei publice mondiale în favoarea dezarmării crește fără încetare și se manifestă din ce în ce mai energetic în acest forum al conștiinței universale, constituit de către O.N.U. Recomandările sale capătă valoare de constrîngere, în primul rînd deoarece colectivitatea mondială a căpătat conștiința virtuților colaborării și a necesității de a cîștiga bătălia păcii. Iar statele — și Franța este în acest caz — care vor continua să facă experiențe termo-nucleare se vor lovi de dezaprobarea aproape a întregii lumi.

În sfîrșit, vreau să subliniez încă un element foarte important: în 1951 cu prilejul reluării tratativelor, la propunerea unui Comitet de 5 membri desemnați de O.N.U., dezacordurile de principiu erau numeroase și grave; azi, divergențele calitative au fost aplanate cu excepția uneia singure, relativă la control și care poate fi rezolvată pe cale de compromis.

— Cum vedeți, deci, perspectivele problemei dezarmării?

— În mod firesc, trebuie, să se progreseze. Se și vorbește despre acorduri, de asemenea limitate, care să urmeze, poate, celui de la Moscova. Ele pot să se refere la nediseminarea armelor nucleare, la un pact de neagresiune între N.A.T.O. și Tratatul de la Varșovia, la schimburi de mijloace militare și de control, la posturile fixe, pentru a împiedica atacuri prin surprindere, la diferite forme de degajare sau dezarmare regională și altele. Într-un cuvînt și în încheiere, aș spune că orizontul pare să se lumineze. Progresele diplomatice spre pace sînt cu atît mai necesare, cu cît cele, neconținut accelerate, ale tehnicii industriale și științifice nu fac decît să complice problemele dezarmării controlate.

Tudor VORNICU

Paris, 12 noiembrie 1963

POLONIA:

Pământurile apusene și cele de nord, cum sînt denumite străvechile ținuturi care au aparținut Piaștilor, cuprinse în regiunile de azi ale Sileziei, Pomeraniei estice, Warmiei și Mazuriei, cu vechile cetăți Wrocław, Opole, Szczecin, Olsztyn, nu înseamnă pentru cetățeanul polonez doar o noțiune geografică indicînd două puncte cardinale, ci infinit mai mult. Ele constituie o entitate organică a unui trup schilodit timp de secole, de către cotropitorii teutoni, trup întregit azi pentru totdeauna prin lupte și jertfe.

Polonia este unul din statele europene care în decursul istoriei a avut cel mai mult de suferit de pe urma politicii permanente agresive a imperialismului german. Încă în 1861, faimosul cancelar Bismark spunea: „Fiecare succes al mișcării naționale polone constituie un dezastru pentru Prusia și de aceea nu putem lupta împotriva acestui element conform principiilor justiției civile, ci numai după legile războiului”.

În 1926 generalul von Seeckt îi scrie cancelarului Wirth: „Existența Poloniei este un fapt insuportabil, în contradicție cu condițiile vieții Germaniei. Polonia trebuie să dispară și va dispărea”, pentru că în 1939 Hitler să afirme cu emfază: „Am șters Polonia o dată pentru totdeauna de pe harta Europei”.

Acestea sînt doar cîteva crîmpeie din tomurile întregi de declarații similare care au stat în permanență la baza politicii agresive a imperialismului german față de Polonia.

Dar istoria și-a spus altfel cuvîntul. Polonia nu a fost ștearsă de pe harta Europei. Faimoasa „incompatibilitate” istorică a ideologilor militarismului german a fost răsturnată.

Din primăvara lui 1945, pe granița Odra-Nysa, flutură steagul păcii înălțat de oștile biruitoare sovieto-polone, care, cu singele lor, au pecetluit actul renașterii Poloniei noi. Pământurile milenare s-au reîntors la matca lor, dar peste ele domneau ruinele și pustiu.

Cronica reconstrucției acestor regiuni este vastă. Azi în regiunile apusene și de nord, unde locuiește mai mult de un sfert din populația întregii Polonii, fie că te-ai afla în Wrocławul înălțat din cenușă, ori în Silezia peste care

Șantier naval la Szczecin

prin ținuturile apusene

fumegă neconținut coșurile înalte, fie că ești pe malul Balticeii, unde o dată cu briza mării simți parcă ritmul ciocanelor pneumatice ce nituiesc punțile vaselor — pretutindeni înțilnești aceeași imagine — a noului, a renașterii, a construcției.

Orașele distruse de urgia războiului și-au reinălțat din ruine pînă și monumentele istorice, vestigii ale unui trecut milenar. A fost refăcut Fromborgul, orașul în care s-a născut Kopernic, au fost reconstruite catedralele Wrocławului ca și arhitectura Szczecinului, împreună cu docurile și șantierele navale.

Puterea populară a investit sume importante pentru punerea în valoare a bogățiilor acestor ținuturi. Încă în planul de 6 ani, pentru ținuturile apusene și de nord, s-au cheltuit 61 miliarde zloti, aproape o pătrime din investițiile destinate întregii economii naționale. În planul cincinal următor investițiile au fost cu 10 miliarde mai mari, pentru ca în actualul cincinal prevederile investițiilor să se ridice la 133 miliarde zloti, adică 26% din suma prevăzută pentru întreaga țară.

Garanția unei noi dezvoltări a pămînturilor apusene și de nord constă în bogata lor bază de materii prime, excelente condiții de turism și odihnă, în posibilitățile dezvoltării unei puternice flote comerciale, ca și în existența unei populații tinere și active. Într-adevăr, 40% din nașteri revin acestor teritorii. Actualmente, în regiunile de apus și de nord trăiesc peste 7,5 milioane polonezi. După prevederile demografilor aci, în 1975, vor locui circa 11,5 milioane cetățeni, dintre care aproape 7 milioane născuți pe aceste locuri.

Grija statului popular polonez de a ridica aceste regiuni la un nivel superior din punct de vedere economic, cultural și social, teritorii altădată tratate ca provincii la periferia imperiului prusac, se reflectă și în cifrele actualului plan cincinal, care — printre altele — pune accentul pe dezvoltarea industrială a acestor regiuni. Astfel, din cele 226 de noi întreprinderi prevăzute a fi construite în țară, 62 se vor ridica pe pămînturile apusene și de nord.

Două noi centre industriale sînt în curs de construire: cel de la Turoszow, căruia

îi sînt destinate 11 miliarde zloti, și centrul industrial de cupru de la Lublin (Legnica și Glogow) pentru care se vor cheltui aproape 10 miliarde zloti. De asemenea, Wrocławul va fi mărit și industrializat, orașul Olsztyn va fi dotat cu una dintre cele mai mari întreprinderi industriale a cincinalului — fabrica de pneuri auto.

Mi se pare că cererea de mînă de lucru în industrie ilustrează și mai puternic politica menită să mențină un ritm susținut de dezvoltare a acestor regiuni. În prezent, pe teritoriile apusene sînt aproape 850 000 de lucrători industriali, adică 28% din numărul total aflat în industria Poloniei. Către sfîrșitul planului cincinal vor fi aproape un milion.

Dezvoltarea culturală a ținuturilor poate fi ilustrată și cu faptul că în trecut aci funcționau numai trei școli superioare. Azi, numărul lor s-a ridicat la 22 pe lingă care mai pot fi menționate cele 80 de institute de cercetări științifice.

Grăitor pentru dezvoltarea ținuturilor apusene și de nord este Wrocławul, pe care l-am vizitat de atîtea ori. De fiecare dată el apare mereu înnoit, mereu alte clădiri se ridică în locul ruinelor.

Pe lingă dezvoltarea industriei sale, Wrocławul cunoaște o intensă activitate cultural-științifică. De curînd, muzeul silezian și-a sărbătorit a 15-a aniversare. Ziarele anunțau că peste 2,5 milioane persoane au vizitat galeriile de pictură poloneză, colecțiile de fotografii artistice unice în Polonia, secția de artizanat artistic etc. Muzeul a organizat peste 6.000 conferințe și convorbiri, 120 de expoziții deschise în 700 de localități; studiourile cinematografice de aci produc circa un sfert din filmele poloneze.

În 1939 orașul avea doar două școli superioare cu circa 3.000 studenți; azi el dispune de 8 școli superioare cu 18.000 studenți, iar cele 150 de școli elementare și medii sînt frecventate de 135.000 de elevi.

Orașul de pe Odra este socotit al treilea centru cultural-științific după Varșovia și Krakovia, fiind denumit în același timp capitala electronicii poloneze. Nu de mult am avut prilejul să vizitez cea mai tinăra întreprindere electronică — „Elwro”. Clădirea modernă a fabricii cu săli și hale spațioase, vopsite în culori pastelate, cu parchetul strălucitor așternut cu preșuri de culori diferite, tinerele lucrătoare în halate imaculate, mașinile, agregatele, benzile de montaj, toate infirmau vechea

noțiune de fabrică și impuneau alta nouă — laborator tehnic.

Mîndria fabricii, îmi spunea inginerul Rutu Maczokowiak, o constituie mașinile matematice care azi sînt construite în serie și proiectate în întregime de inginerii polonezi.

O altă imagine semnificativă pentru dezvoltarea pămînturilor apusene este marelui combinat chimic de la Rokita, unde, în plin peisaj rustic, cu stejari și poteci umbroase, nu departe de orașelul Brzeg-Dolny de pe Odra, răsare pe neașteptate o vastă întindere în care s-a instalat un alt peisaj, cu hale și rezervoare, conducte și distilerii, coșuri înalte.

În 1947 în Rokita nu erau decît niște cazemate pline cu clor și așa-numitul „Tabun” — gaz otrăvitor mai teribil decît gazul „Cyclon” — cu care hitleriștii au asasinat în masă deținuții de la Oswiecim și alte lagăre ale morții. În timpul războiului, „I. G. Farbenindustrie” construise aci o filială a morții, în mare parte datorită muncii silnice a prizonierilor din lagăre.

Inginerul Roszalanski, un tînăr excesiv de blond, îmi spunea că Rokita este azi un mare combinat a cărui producție principală o constituie fenolul și clorul, ca și o întreagă gamă de produse și semiproduse chimice cu mare importanță pentru producerea maselor plastice, a lacurilor și vopselelor, a preparatelor farmaceutice ori a mijloacelor chimice pentru combaterea dăunătorilor în agricultură. Combinatul se extinde căpătînd noi instalații moderne pentru noi produse. Aci, ca și în alte fabrici și uzine, oamenii de știință sprijină producția. Există un consiliu științific al combinatului care a luat tîință cu sprijinul Politehnicii din Wrocław.

Participarea teritoriilor apusene și de nord la producția industrială globală a țării este demnă de relevat. Astfel, în 1965 partea voevodatului și orașului Wrocław la valoarea producției globale va fi de 9,5%, a voevodatului Opole și Elona-Gora împreună 7%.

Nu este vorba numai de istoria nouă a unor regiuni străvechi. Sîntem martori ai unei vieți completamente diferite, cu o semnificație nouă. Orașele și satele din pămînturile Piaștilor trăiesc alte vremuri.

Gh. GHEORGHÎĂ

Varșovia, noiembrie 1963

GRUPUL DE SPECIALIȘTI ITALIENI ÎN DOMENIUL PETROLULUI

Zilele trecute ne-au vizitat țara ing. Raffaele Girotti, directorul general al societății petroliere italiene de stat (E.N.I.), ing. Francesco Salimbeni, director general adjunct al societății petroliere S.N.A.M., ing. prof. Dino Dinelli, director al aceleiași societăți, conducătorul departamentului de cercetări științifice, și alți specialiști italieni în domeniul petrolului. Ei au vizitat diferite centre ale industriei petroliere și petrochimice din țara noastră.

După cum se știe, E.N.I. constituie un grup industrial, cu o activitate diversificată în sectoare: începând cu industria prelucrătoare a petrolului, cu producția de utilaje și ajungând până la industria fibrelor textile sintetice.

La reîntoarcerea lor în capitală, după o vizită prin câteva centre din țară, ing. Raffaele Girotti împreună cu ing. F. Salimbeni și D. Dinelli, într-o convorbire cu un redactor al revistei „LUMEA” — și-au împărtășit impresiile asupra celor văzute, exprimându-și opiniile și în ce privește schimburile și colaborarea în domeniul petrolului și industriei petrochimice.

— De mulți ani încă, a spus ing. Girotti, între grupul E.N.I. și organismele românești de stat din domeniul petrolului și industriilor conexe există relații dintre cele mai bune de schimb și colaborare. Personal, am mai vizitat țara dv. acum câțiva ani, ca unul dintre reprezentanții grupului E.N.I., astfel că actuala noastră vizită se înscrie pe linia dezvoltării unor relații stabilite pe care le continuăm și le amplificăm.

— Vizita noastră, a adăugat ing. Dinelli, face parte de altfel și din programul schimburilor de colaborare între experții și tehnicienii din domeniul petrolului și petrochimiei, care se desfășoară de mai multă vreme între țările noastre.

— De fapt, a reluat ing. Girotti, sînt vreo 5 ani de cînd în aceste domenii există legături între grupul E.N.I. și organismele competente românești. Aceste raporturi se extind mereu în diferite noi sectoare, în cadrul general care ne interesează. Vizita noastră de acum ne-a confirmat că există posibilități de largire a acestor raporturi — pe baza interesului și avantajului reciproc. Pînă acum am realizat schimburi comerciale destul de ample. Au avut loc și se înfăptuiesc, în continuare, schimburi de specialiști și tehnicieni, cu prilejul că-

rora se stabilesc noi contacte avantajoase între reprezentanții grupului nostru și organismele petroliere de specialitate din România. Fără îndoială, asemenea schimburi de vizite și contacte vor continua.

— Așa cum noi am vizitat acum România, a completat ing. Salimbeni, avînd prilejul de a cunoaște diferitele centre ale industriei românești de petrol și petrochimie, specialiștii și tehnicienii romîni, care au vizitat și vor vizita Italia, vor avea și pe viitor posibilitatea să procedeze la schimburi de vederi cu specialiștii noștri, în avantajul ambelor părți.

— În legătură cu aceasta, ne-a spus ing. Girotti, țin să-mi exprim satisfacția pentru vizitarea unora dintre instalațiile moderne românești, din domeniile care mă interesează. Am vizitat astfel, marele combinat de la Onești, rafinăria de la Brazi, din apropiere de Ploiești, o instalație dintre cele mai moderne. Unii dintre colaboratorii mei, care mă însoțesc în această vizită, au avut de asemenea prilejul să cunoască diferite institute de cercetări în domeniul petrolului și petrochimiei de la Ploiești și din capitala țării dv. Am avut plăcerea să constat că în aceste centre industriale se lucrează cu mult entuziasm, și aceasta explică, fără îndoială, de ce s-au realizat atît de multe succese, — lucru evident pentru cineva care, ca mine, vă vizitează țara la interval de numai câțiva ani. În diferite eșaloane ale acestor centre lucrează mulți tineri și pretutindeni am putut remarca relațiile excelente de colaborare și de coordonare, care fac munca tuturor cît mai rodnică.

— În calitatea mea de conducător al departamentului de cercetări și învățămînt, a reluat ing. Dinelli, m-am interesat îndeosebi de activitatea științifică și am căutat să vizitez mai ales institutele de cercetări. Și aici am întîlnit oameni entuziaști, competenți în domeniile lor de activitate. Îmi permit să adaug că schimburile de vizite și contacte cu grupul nostru, în acest domeniu, și activitatea care se desfășoară în domeniul industriei petrolului și a celor conexe, în momentul de față în Italia, s-ar putea dovedi utile pentru activitatea de cercetare științifică. Pentru aceasta există toate condițiile și, așa cum m-am convins cu prilejul actualei noastre vizite, spiritul de prietenie care

a prezidat relațiile dintre noi va facilita mult contactele de care vorbesc. Din partea noastră, ne propunem să continuăm și pe viitor discuțiile, schimburile de contacte și idei, în avantajul nostru reciproc.

— Primirea călduroasă care ni s-a făcut, a continuat în legătură cu aceasta ing. Girotti, cordialitatea desăvîrșită cu care am fost înconjurați în timpul călătoriei prin țara dv., ne-au demonstrat că și partea romînă dorește aceasta. Există deci un interes reciproc pentru lărgirea raporturilor dintre noi. După cum vă spuneam, relațiile stabilite de mai multă vreme cu organele competente din țara dv. constituie un sector pe care-l apreciez ca important, în complexul general

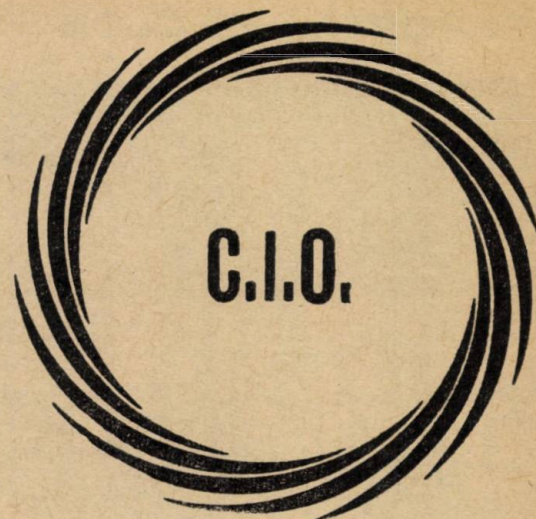
Ing. Raffaele Girotti

al relațiilor economice dintre Italia și România.

— În concluzie, încheie ing. Girotti, consider vizita noastră ca rodnică. Ea a contribuit la întărirea raporturilor de mai bună cunoaștere, de stimă personală, care se vor dovedi desigur favorabile dezvoltării pe viitor a relațiilor dintre noi.

M. I.

Areopagul Olimpic

„Olimpicii“! O nuanță ușor ironică străbate comentariile celor ce au tixit hotelurile și holurile Kursal-ului din Baden-Baden cu ocazia celei de a 60-a sesiuni a Comitetului Internațional Olimpic. Și o ridicare din umeri, condescendentă sau agasată, însoțește de obicei referirile la unii dintre „acești domni bătrâni și de modă veche“ care se încăpăținează să hotărască destinele celei mai largi mișcări de masă a tineretului, mișcarea sportivă. Ce-i drept, atît compoziția C.I.O. cît și regulile sale de funcționare par cu totul în afara veacului în care trăim. Din cele 113 țări cu Comitete olimpice recunoscute, doar 51 au reprezentanți în C.I.O. Din cei 69 de membri cît numără el astăzi, 27 sînt altete imperiale, regale, prinți, lorzi, marchizi, baroni și generali. Membrii săi sînt aleși pe viață și își iau angajamentul formal că se vor considera nu delegați ai țărilor lor în C.I.O. ci delegați ai acestuia pe lingă țările respective. Ședințele C.I.O. sînt secrete: nici măcar interpreți nu sînt admiși; iar cunoașterea uneia din cele două limbi oficiale, franceza și engleza, este obligatorie pentru membrii săi, care se întrunesc în sesiuni anuale caracterizate printr-un amestec de „causerie“ franceză și rigidă procedură parlamentară anglo-saxonă.

Si totuși Comitetul Internațional Olimpic continuă să se bucure de autoritate în lumea sportului. La ultima sesiune s-au prezentat, la invitația sa, reprezentanți ai 73 comitete olimpice naționale din toate colțurile lumii, pentru a lua parte la o ședință de informare. 150 de ziariști au fost de față la Baden-Baden, iar lucrările sesiunii au fost comentate în toată presa mondială.

Ne putem da seama de lungul drum parcurs în evoluția mișcării sportive și olimpice dacă comparăm ceea ce s-a numit „sport“ în trecut cu uriașa manifestare internațională pe care au constituit-o Jocurile olimpice de la Roma, din 1960. Dar acestea pălesc, la rîndul lor, în comparație cu grandioasele serbări, în pregătire, ale Olimpiadei de la Tokio, a căror amploare a impus mării metropole chiar importante schimbări urbanistice.

Cît despre viitoarea gazdă a Jocurilor olimpice, lupta ce s-a dat la Baden-Baden, între orașele candidate, a fost edificatoare. Mexico-City a obținut această onoare în lupta cu Buenos Aires, Detroit și Lyon, la capătul unei intense campanii în care au fost folosite din plin oficiile diplomatice ale țărilor respective și au fost trimiși peste tot, în lume, ambasadori ai unor șefi de state, purtători de mesaje personale adresate de aceștia din urmă membrilor C.I.O. La Baden-Baden s-au prezentat numeroase delegații ale orașelor candidate, în frunte cu guvernatorii și primarii lor, s-au organizat expoziții costisitoare, au rulat filme de propagandă. Detroit, care a trimis la Baden-Baden o delegație ce număra peste 100 membri, s-a declarat gata să cheltuiască pentru organizarea Jocurilor 140 000 000 dolari și a mers pînă acolo încît să prezinte un film special în cadrul căruia președintele S.U.A., Kennedy, se adresa direct membrilor C.I.O., rugîndu-i să acorde orașului american cîstea de a organiza viitoarele Jocuri olimpice.

Cu toate că atitudinea C.I.O. continuă să fie influențată de puternice rămașițe ale tradiției olimpismului de tip vechi, al amatorismului „gentry“-ului

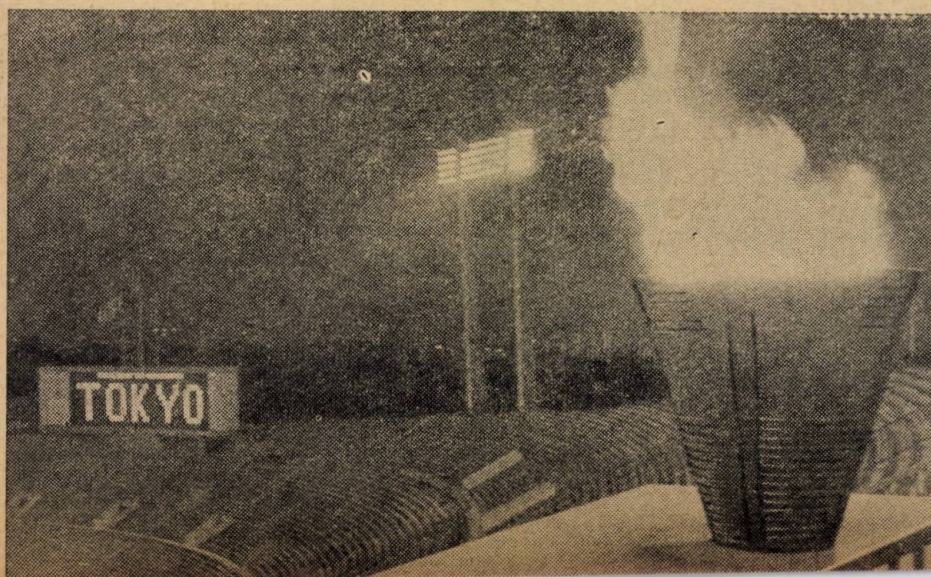
englez din epoca victoriană și al înaltei aristocrații franceze, care mai păstrează poziții puternice în interiorul său, în ultimul timp, sub presiunea opiniei publice, asistăm la un proces de îmbunătățire treptată a compoziției sale. Noii membri C.I.O. primiți în ultimii ani sînt aproape toți fie președinți ai Comitetelor Olimpice Naționale, fie conducători ai Federațiilor internaționale, fie reprezentanți ai țărilor recent eliberate. Ca urmare, se conturează tot mai mult în sinul C.I.O., în jurul reprezentanților țărilor socialiste, un simbul progresist, care, în ultimul timp, a impus unele măsuri cu caracter democratic și a blocat altele purtînd necetea unui reacționarism vădit.

Este interesantă rezolvarea problemei mișcării sportive și olimpice din R.D. Germană și R.P.D. Coreeană. Sînt cunoscute eforturile unor cercuri de a menține țările respective în afara principalelor organisme politice internaționale. În fața acestei situații, C.I.O. a reacționat printr-o declarație care cere tuturor organelor de conducere internațională a mișcării sportive să nu acorde dreptul de a organiza campionate decît acelor țări ale căror guverne vor declara în prealabil că vor acorda viza tuturor celor îndreptățiți să participe la ele. La timpul său, ca rezultat al presiunii opiniei publice și al necesității de a trage concluziile din înșeși țelurile înscrise în regulile sale de bază, C.I.O. a recunoscut provizoriu Comitetul olimpic al R.D.G. cu condiția creării unei echipe unice a întregii Germanii, care de altfel a și participat la Jocurile olimpice de la Roma. O hotărîre asemănătoare a fost adoptată și în privința R.P.D. Coreene.

La propunerea reprezentantului român, s-a acceptat participarea la Jocurile olimpice de la Tokio a unor țări africane recent eliberate care nu au încă comitete olimpice recunoscute. Pentru prima oară s-a acordat trofeul olimpic „Mahomed Toher“ unui sportiv din țările socialiste, și anume, atletei romîne Iolanda Balaș.

Alegerea orașului Mexico-City ca loc de desfășurare a viitoarelor Jocuri olimpice înseamnă că sportivitatea a prevalat în judecata C.I.O., care a înțeles că organizarea acestor jocuri într-o țară a Americii Latine va avea un efect uriaș în ceea ce privește dezvoltarea sportului în această parte a lumii.

AI. ȘERBAN

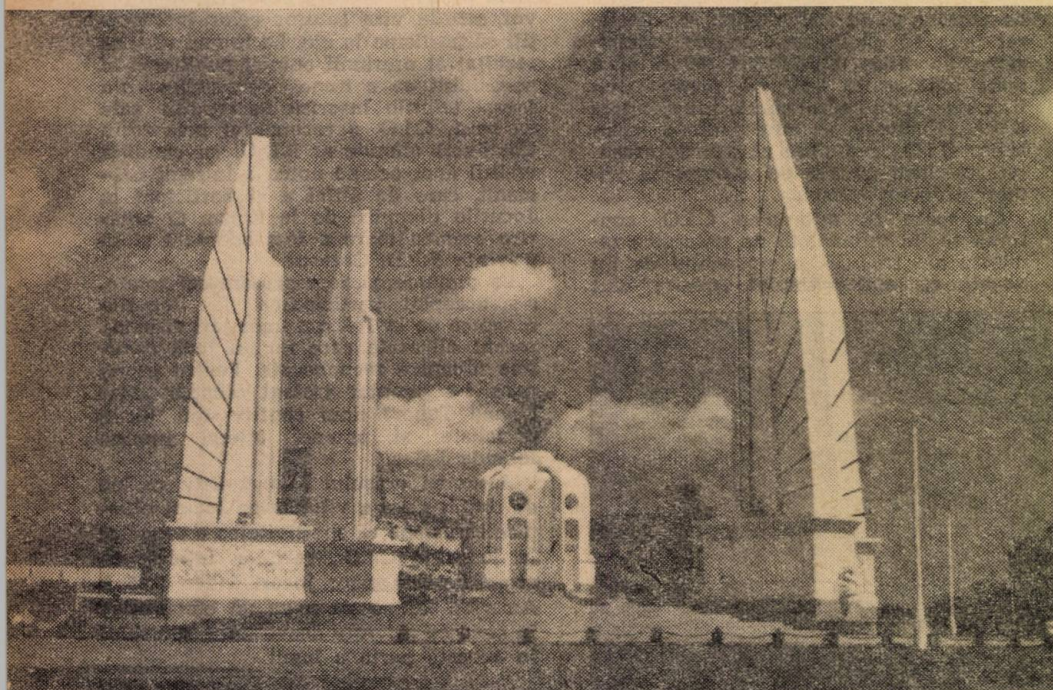

Bangkok: imaginea unui străvechi palat

TAILANDA

■ Bangkok ■ „Maha Prashad” — bijuteria arhitecturii tailandeze
■ La Ayudhaya

Monument din capitala țării

Am luat în mină, cu interes, broșura editată de oficiul de propagandă thailandez, care se afla pe masa fiecărui pasager al avionului ce ne purta de la Rangoon la Bangkok. Dar acest „ghid turistic thailandez” m-a dezamăgit foarte repede: în el n-am găsit date, oricât de sumare, despre orașele și țara care urmau să mă găzduiască, ci informații asupra orarului exact al alimentării cobrelor de la Institutul de Serologie, asupra orelor de deschidere și de închidere a localurilor de noapte și a bisericilor, reclame zgomotoase despre Bangkok — „Veneția Orientului” —, data precisă la care a fost prins primul elefant alb și alte lucruri asemănătoare, care voiau să închipuie o imagine a Tailande de azi. O imagine falsă.

De la aeroportul Don Muang până în capitala thailandeză trecem printre lanuri întinse de orez, care — în această epocă — sînt inundate. Țăranii, sumar îmbrăcați, cu trupurile lucind de transpirație, par gravuri rămase din timpuri străvechi. Făcută cu unelte rudimentare, arhaice, cultura orezului — „piinea de toate zilele” a populației tailandeze — constituie o muncă nespus de grea.

Șoseaua pare animată. Mijloacele de transport sînt de o mare varietate: care trase de bivoli, rikșe trase de kuli, biciclete, motociclete, limuzine din cele mai moderne — o întreagă gamă de moduri de tracțiune, caracteristice celor mai diferite epoci de dezvoltare a tehnicii.

Șoseaua aparține veacului nostru. Este foarte bine construită și întreținută. După cum spunea șoferul, ea pornește de la mare și merge până la frontiera de nord; e construită de alții: Tailanda este unul dintre cei mai activi membri ai S.E.A.T.O., iar noi călătorim pe una din șoselele strategice construite de partenerii săi din această organizație. Acest lucru explică nu numai calitatea șoselei, dar și alte fenomene care vor fi amintite de-a lungul acestor însemnări de călătorie.

După lanurile de orez, se succed cocioabe de o sărăcie indescriptibilă, apoi deodată — vile, grădini și, în sfîrșit, un bulevard larg cu blocuri moderne, puternic luminate de felinare și reclame — o fațadă modernă, pentru turiști. În apropierea acestei magistrale mișună străzi înguste, care servesc totodată ca „locuințe”. Aici casele au numai trei pereți (latura dinspre trotuar lipsește). Astfel, căldura insuportabilă din căsuțe alungă locuitorii pe trotuar, unde se desfășoară toată viața omului simplu: aici mîncîncă, se spală, își crește copiii și lucrează. Acum, în toiul nopții, constat că strada e folosită și pentru a dormi. În afara locatarilor, mai dorm și alții. De-a lungul străzii sînt înșirate rikșele, iar în apropierea lor — kuli. Epuizați de munca de peste zi, cînd trebuie să alerge în medie 35—40 km, trăgînd după ei trăsura încărcată cu bagaje sau pasageri, acești oropsiți ai soartei dorm pe trotuarul gol.

Bangkok,
vitrină a Tailande

Orașul este relativ nou (intemeiat în 1872). Înaintînd pe Lan Luang Road, ajung în scurt timp pe New-Road, una din străzile comerciale ale orașului: o stradă îngustă, cu o circulație intensă,

cu case joase, plină de vânzători ambulanți, de dughene și prăvălioare, de un vacarm asurzitor. Trecătorii sînt îmbrăcați după moda occidentală. Costumele naționale, atît de des întîlnite în alte țări din această regiune a lumii, lipsesc aici aproape complet.

Ghidul meu, Cheed Anuma Biyaya, este student la Universitatea *Chulalongkorn* din Bangkok. Se întreține singur, ciștigînd bani cum și cînd poate.

— Ați cercetat statisticile internaționale? Acolo se vorbește despre rezerve naturale; în unele domenii țara mea se află în frunte, dar la capitolul producție, o găsiți foarte rar.

Într-adevăr, Tailanda este bogată în minereuri valoroase — plumb, cositor, wolfram — dar industria ei este extrem de slabă. Din cele peste 10 000 de tone de cositor, care se extrag anual în Tailanda, nu rămîne nimic în țară. Zăcămintele de petrol nu sînt încă exploatare, ca și întinsele păduri tailandeze. Foarte căutate sînt lemnul de esență tare și cel de culoare galbenă, din care se confecționează obiecte de artă. Restul este sacrificat. Țara nu dispune de mașini și unelte moderne. Principala forță de tracțiune o constituie bivoli și cei aproximativ 11 000 elefanți care lucrează mai ales în păduri. Numai 9,3 la sută din terenul arabil al Tailandei este cultivat. Supremația o dețin feudali și cîțiva capitaliști străini. Țăranul ia în arendă pămîntul și plătește proprietarului o jumătate din recoltă. Cu unelte sale rudimentare, el nu poate lucra mai mult de 1,50 ha. Astfel, el devine rob al datorilor: peste 60 la sută din țăranii tailandezi sînt îndatorați fie moșierilor, fie intermediarilor. Seceta distruge 25—30 la sută din recoltă. Pămîntul se degradează.

— Și toate acestea se petrec la noi, reia Cheed Anuma Biyaya, unde există condiții naturale deosebit de prielnice, asemănătoare cu cele din Egipt: datorită altitudinii mici a plaiurilor noastre, fluviile — în primul rînd Menamul, care curge și prin această așezare împărțind-o în două orașe: Bangkok și Dhonburi —, fecundează terenul, la fel ca Nilul; mari întinderi de pămînt sînt inundate. Ar trebui un sistem adecvat de irigare și, atunci, am putea să culegem două recolte pe an.

— Cum explicați această situație? După cîte știu, țara dumneavoastră nu a fost niciodată sub jug colonial și, în consecință, ar fi putut avea o situație economică ceva mai bună.

— Așa este, răspunde Cheed Anuma. Datorită unor condiții geografice și istorice proprii, Tailanda a reușit să-și păstreze formal independența. Ea a avut rolul de tampon între două mari imperii coloniale din Occident, cu tendințe expansioniste. Dar, în calitate de sediu al S.E.A.T.O., stăm cu porțile deschise. Pregătirile militare seacă bogățiile și bugetul țării: de pe urma „ajutoarelor”, noi nu ne alegem, practic, cu nimic.

„Ajutorul” acesta s-a dublat între anii 1951—1960, dar 69 la sută din această sumă este destinată construcției de șosele strategice și cheltuielilor militare.

„Orașul pe apă”

În drum spre vestita piață plutitoare, vizitez palatul regal, un complex de clădiri care se întinde pe mai multe hectare.

Palatul este construit în stil clasic tailandez, dar perfecționat, mai ales sub raportul proporțiilor. M-a impresionat sala „Maha Prasad”, bogat ornamentată cu lucrări în relief, în stil național, dar — spre deosebire de construcțiile mai noi — neaglomerată. „Maha Prasad” este considerată o bijuterie a arhitecturii tailandeze.

Apropiindu-mă de fluviu, observ că animația obișnuită a străzii crește; apoi, dintr-o dată, perspectiva se deschide, apare Menamul, lin și leș, și o privești unică în lume: o piață mare, compusă din bărci și platforme plutitoare, unduind pe valuri, pe care mulțimea se agită într-o forfotă de nedescris; o piață tipic orientală, pestriță și gălăgioasă, dar interesantă și atrăgătoare. Aici se vînd alimente de tot felul, dar marfa preferată este peștele. Vânzătorii aparțin celor mai diverse categorii — precupeți intermediari, mari comercianți și un număr important de producători. Marea majoritate a acestora din urmă fac parte din păturile sărace ale populației. Oamenii își petrec întreaga viață pe apă: pentru ei, barca este casă, mijloc de transport și, dacă vrei, principala unealtă de muncă. Nu mă refer numai la pescari, ci și la țăranii care posedă o fișie de pămînt cultivabil pe malul marelui fluviu; ei vin apoi în capitală să-și vîndă o parte din produsele lor.

Phibul Songram și alții

Într-o seară, am fost invitat la un ziarist, unde se aflau și alți intelectuali. Uitînd parcă de prezența mea, gazdele și invitații au început o discuție care mi-a relevat lucruri interesante asupra situației din Tailanda.

Casa regală nu ia parte activă la conducerea țării, întreaga putere fiind concentrată în mîinile primului ministru. După război, Pridi Buomiong — erou național tailandez, care a condus lupta de partizani împotriva cîmpitorilor japonezi — a fost înlăturat. În cinci ani de zile au avut loc cinci lovituri de stat, a fost ucis un rege, au fost proclamate trei constituții. Situația politică era confuză. În felul acesta a putut să reapară în scenă Phibul Songram, promotorul unei politici aventuriste.

Songram, ofițer care își terminase studiile în Germania hitleristă, a instaurat o cruntă dictatură de tip fascist. După război, a fost condamnat și închis. Eliberat din închisoare în 1947, revine la conducerea statului, traducînd în viață înfeudarea politică și economică a Tailandei. În 1957, dictatorul este răsturnat printr-o lovitură de stat. Dar, de atunci și pînă azi, nici o schimbare radicală nu a intervenit în situația politică. În 1952, unele partide au fost reînființate, însă controlul cenzurii și al poliției se manifestă în toate domeniile.

Dar poporul nu se lasă în voia soartei. Mișcarea patriotică, participarea maselor la lupta politică pot aduce schimbarea mult așteptată de întregul popor tailandez.

În vechea capitală

De la Bangkok la Ayudhaya sînt aproximativ 71 km. Dar, în Tailanda, căile ferate sînt slab dezvoltate (în total 3 200 kilometri), iar trenurile puține și supraaglomerate.

Traversăm fluviul Lopburi cu niște ferry-boat-uri. De altfel, pentru a ajunge în Ayudhaya, indiferent din ce direcție, călătorul trebuie să traverseze o apă curgătoare. Această poziție insulară a fostei capitale tailandeze este consecința unor considerente strategice. Fluviul Lopburi, care și-a schimbat de mai multe ori albia, traversează astăzi orașul. Locuitorii îl numesc *Klong Mang*, ceea ce înseamnă „canalul orașului”. Pe vremuri, Ayudhaya era port la mare; vapoarele urcau pînă aici, pe cursul navigabil al fluviului Menam. La extremitatea sudică, a orașului, se vede și astăzi locul unde era instalată „vama regală”.

Fosta capitală e un oraș al diversității. Aici locuiesc mai multe naționalități care, în trecut, trăiau fiecare în alt cartier, constituit în funcție de obiceiurile și tradițiile populației respective. Astfel, la nord de cartierul malaiez, în partea în care locuiau portughezii, se află o biserică catolică; casele din cartierul Koh-Rien, locuit de japonezi, sînt construite ca în Japonia. Același lucru este valabil și pentru cartierele care se întind spre nord — cartierul englez, olandez și chinez.

Vizitez fortăreața Pom Phyer, adică „fortăreața de diamant”, situată la confluența fluviului Menam cu riul Sak. Fortăreața face parte din vechiul sistem de apărare al orașului: se pot vedea și astăzi șanțurile și zidul de apărare construit din cărămidă, înalt de 6 m și lat de 3 m.

Sistemul urbanistic al orașului este foarte original. În partea de nord, se află vechiul palat regal și clădirile în care își aveau reședința o serie de instituții de stat. Dar construcții oficiale s-au ridicat și în unele cartiere mărginașe. În jurul acestor clădiri, locuitorii au început să-și ridice case; mai ales spre extremitatea sudică unde cu timpul s-a dezvoltat centrul comercial. Aici se află dughenele comercianților malaiezi și indieni, precum și depozitele comercianților europeni. Partea centrală a orașului a rămas neconstruită și este denumită *Pe Taung*, adică „pustiul”. Această ciudățenie se datorește faptului că Ayudhaya era un oraș destinat exclusiv pentru a fi capitală a țării. Din aceste motive, nu s-a putut dezvolta nici economic, nici cultural. Orașul este împinșit de ruine. Cînd capitala s-a mutat la Bangkok, Ayudhaya a fost părăsită. Astăzi, Ayudhaya — simbol al independenței regatului Tai — rămîne încă interesant pentru călătorul sensibil la vestigiile unui trecut glorios.

* * *

Călătoria ne-a convins că Tailanda nu este atît țara elefanților albi, a cobrelor și altor curiozități excentrice, cît patria a 25 de milioane de oameni însetați de libertate, progres social și pace.

G. CLIMESCU

În ultimele săptămîni, țara noastră a găzduit personalități din lumea economică, medicală, gazetărească a Republicii Austria. În convorbiri avute cu ziariști romîni sau în însemnări incredite presei vieneze după înapoierea lor în țară, vizitatorii și-au exprimat, în cele mai multe cazuri, simpatia și prețuirea pentru realizările și munca poporului romîn. Din relațiile oaspeților austrieci, reiese limpede dorința dezvoltării bunelor relații dintre cele două popoare, pe linia apropierii și cunoașterii reciproce. Desprindem cîteva din impresiile împărtășite presei și radiodifuziunii.

Domnul EDUARD STRAUSS, președintele Tîrgului internațional de la Viena, a fost în R.P.R. în calitate de invitat al ministrului comerțului interior, Mihail Levente. Aflat în țara noastră ca oaspete neoficial, dl. E. Strauss a luat parte la o partidă de vînațorie pe care o descrie în termenii următori:

„O vînațorie în România și în munții Romîniei cred că constituie punctul culminant în viața unui vînațor. Am avut ocazia să particip, la Brașov, la o vînațorie de mistreți, să vînez

duințele tuturor factorilor competenți și de răspundere, de a realiza legături economice strînse între România și Austria.

De altfel, zilele trecute, ziarul „OSTERREICHISCHE NEUE TAGESZEITUNG” scria, în aceeași ordine de idei:

Cu ocazia Tîrgului de toamnă de la Viena, s-au încheiat acorduri satisfăcătoare în domeniul mașinilor-unelte. Opinii asemănătoare țin să releve și ziarul NEUES OSTERREICH, sub semnătura lui Roland Nitsche, care a făcut parte din delegația de ziariști austrieci care au vizitat Republica Populară Romînă. „Austria”, scrie autorul, trebuie să ia cunoștință că în România găsește un partener a cărui istorică structură agrară este într-un năvalnic curs de transformare industrială, ale cărei dovezi elocvente au fost văzute în cursul acestei călătorii de informare. Ziaristul austriac observă: „progresele anuale în această direcție sînt într-adevăr impresionante. Același ziarist scrie mai departe: „Dacă este de dorit sau nu extinderea comerțului cu Răsăritul, — aceasta nu trebuie să constituie o problemă ideologică. Londra, Berna, chiar și Washingtonul, dacă privești în

unguri și 400 000 de germani — s-au integrat în peisajul zilnic, în aceeași măsură ca și reconstrucția și dezvoltarea socialistă. Se poate observa acest lucru îndată ce intri în țară, judecînd după diferite manifestări exterioare: pe harta politică a Romîniei există o Regiune Autonomă Maghiară, localitățile și firmele magazinelor poartă inscripții în mai multe limbi.

Ziaristul austriac povestește, apoi, vizita sa în regiunea Brașov:

Din sfaturile populare ale regiunii (o regiune corespunde aproximativ unui land austriac, ca — de pildă — Burgenland sau Voralberg) fac parte 1005 germani și peste 2000 unguri. În sfatul popular al regiunii, format din 100 de reprezentanți, se află 14 germani, adică aproape de două ori mai mult decît ar corespunde procentajului cerut. La Brașov s-au construit întreprinderi mari. Aici se află singura uzină de tractoare a țării, cu o producție anuală de 21 500 de unități. Tot aici se află fabrica de autocamioane „Steagul Roșu”, unde lucrează 10 000 de oameni. Și în Brașov apar pretutindeni cartiere noi. În oraș se construiesc anual aproximativ 2 000 de locuințe, în medie — locuințe cu 2 și

Oaspeți austrieci despre România... • Oaspeți austrieci despre România... • Oaspeți austrieci despre

un căprior, și în fine, să particip la o vînațorie de urși la Bistrița. După părerea mea, este tot ce-și poate dori un vînațor. Odată, am înțîlnit nu mai puțin de 21 de urși — cifră de neînchipuit. Mi s-a spus că dacă voi povesti acestea acasă la mine, nu voi fi crezut și se va spune că exagerez. Dar acesta este adevărul. Impresiile culese cu această ocazie au fost extraordinare, unice.

Dl. Strauss a vorbit apoi pe larg despre cele văzute în R.P.R.: Înainte de toate, m-au impresionat marile realizări în domeniul construcțiilor, înfăptuite în țara dv. Nu numai la București, ci în toate orașele, pretutindeni în țară, au fost ridicate multe, multe construcții noi și mari. Pentru populație s-au construit locuințe igienice, confortabile și curate, care oferă astfel locuitorilor posibilitatea să trăiască într-un mediu sănătos. În ceea ce privește construcțiile, este vorba deci de o realizare extraordinară de mare, înfăptuită în ultimii ani. Foarte, foarte mult m-a impresionat și grija pentru tineret. Se construiesc școli și cămine frumoase pentru studenți și se poartă de grijă ca tinerii să aibă tot ce e necesar pentru a deveni oameni sănătoși.

Președinte al Tîrgului internațional de la Viena, care constituie o reuniune de prestigiu în comerțul european, dl. Strauss a făcut aprecieri în legătură cu prezența Romîniei în cadrul acestui tîrg.

Deseori am prilejul să însoțesc la Tîrgul de la Viena personalități oficiale, atît din străinătate cît și din Austria, și trebuie să spun, spre marea mea bucurie, că Pavilionul romînesc stîrnește întotdeauna, atît la vizitatorii oficiali cît și în masa largă a vizitatorilor, un interes deosebit și un sentiment de prețuire. Faptul că, pe de o parte, România participă permanent la Tîrgul de la Viena, iar pe de altă parte, că Austria a organizat la București „o săptămîină austriacă”, dovedește stră-

spatele fațadei ideologice, se lasă conduse numai de judecăți realiste, economice. Și Austria va trebui să se orienteze spre realități economice. Amintind posibilitățile de extindere a comerțului dintre Austria și România, Roland Nitsche scrie: Desigur este neîndoielnic că acest comerț interstatal permite încă o extindere masivă.

Un alt vizitator austriac, dr. FRANZ BAUER, redactorul economic al cotidianului WIENER ZEITUNG, a poposit cîteva zile, împreună cu delegația de ziariști, pe meleagurile țării noastre. „Wiener Zeitung” a publicat notele de călătorie ale dr. Bauer care, între altele, înfățișează vizita sa la Muzeul satului. Înaintea acestei vizite, corespondentul vienez scria:

Te bucuri că vei vedea una din atracțiile cele mai remarcabile care există în Europa. Și apoi urmează vizita: În mijlocul unui parc situat pe țărmurile lacului Herăstrău, aproape în inima Bucureștiului, se află o creație originală, un sat vast, cu arbori uriași care aruncă umbre străvechi, cu alei de pietriș alb, bine îngrijite. Superbe sculpturi în lemn, ceramici în culori bogate, ulcioare înalte, instrumente simple de muncă, dovedesc originalitatea lumii țărănești romîne, vitalitatea și bogăția ei culturală. Cu automobilul ajungi în cîteva minute din lumea de vise a muzeului satului în Bucureștiul modern, conceput după un plan grandios.

Un reprezentant al ziarului VOLKSTIMME transmitea, la rîndul său, din capitala Romîniei un reportaj în care, după ce făcea o paralelă între situația minorităților naționale în trecut și în prezent, scria:

În România nouă problema minorităților a încetat de a mai fi o problemă. Numerele minorității naționale — în România există 1 600 000 de

3 camere și bineînțeles, cu baie și încălzire centrală.

Ziaristul de la „Volkstimme” vorbește apoi despre problema învățămîntului în R. P. Romînă:

Am văzut chiar în timpul călătoriei că există școli în limba germană. Am fost invitați să vizităm o școală. În drum spre ea, îndreptîndu-ne spre Biserica neagră, — o biserică luterană, în stil gotic — mai aflăm cîteva lucruri mai mici: că nu numai manualele școlare romînești dar și cele ungare și germane se distribuie gratuit, că există grădinițe de copii pentru minoritățile naționale, că rectorul institutului de învățămînt superior tehnic de la Brașov se numește Hoffman și este german, că dizertațiile pentru doctorat pot fi redactate în oricare din limbile vorbite de către minorități.

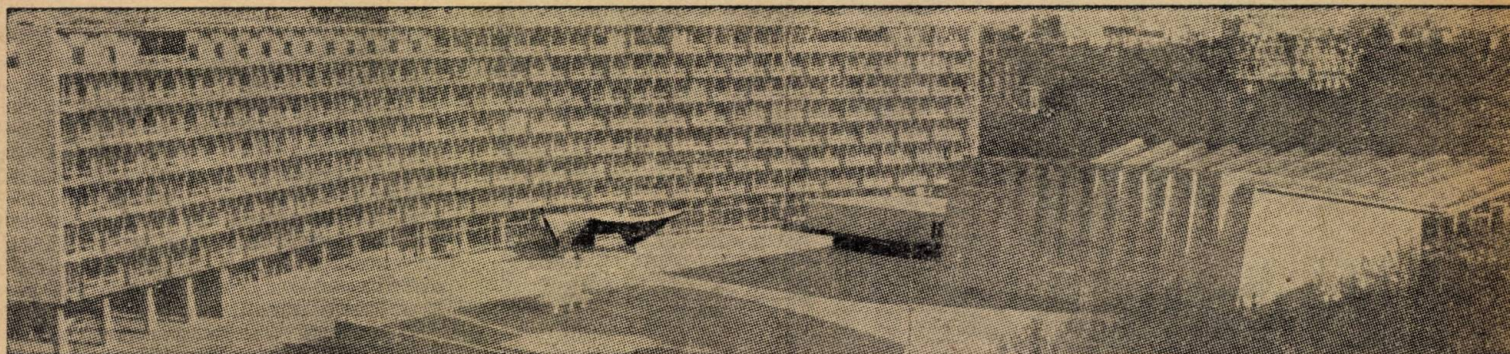
Corespondentul vienez ajunge la următoarea concluzie:

Cred că acesta este modul cel mai convingător de a demonstra politica față de minorități.

În sfîrșit, al cincilea oaspete austriac ale cărui păreri despre România le reproducem a fost dl. profesor HANS HOFF de la Universitatea din Viena, sosit cu ocazia centenarului „Gheorghe Marinescu”. Profesorul Hoff a ținut să omagieze memoria savantului romîn, spunînd:

Cred că se poate spune că nu există nici un neurolog cu renume în lume, căruia să nu-i fie cunoscut numele lui Marinescu. Aici, la dv. există o serie întreagă de elevi excepționali, pentru că Marinescu a fost un profesor excelent. El a format o generație de elevi, care, la rîndul lor, au pregătît altele, încît astăzi există o a treia generație. Această țară, cu toate că nu este o țară mare, a încheiat profesorul Hoff, dispune de o școală de neurologie, fără de care neurologia internațională nici nu poate fi concepută.

Rep.

U.N.E.S.C.O.

A 66-a SESIUNE A CONSILIULUI EXECUTIV

Cea de-a 66-a sesiune a Consiliului Executiv s-a desfășurat între 25 septembrie și 29 octombrie la Paris. Această sesiune a fost precedată, timp de o săptămână, de adunarea restrinsă a unei comisii speciale, în care țara noastră este de asemenea reprezentată. Comisia specială a examinat unele probleme în legătură cu relația dintre diferitele organe UNESCO și cu metodele lor de lucru. În legătură cu cea dintâi dintre aceste probleme, țara noastră a reprezentat punctul de vedere al menținerii principiilor înscrise în Actul constitutiv al Organizației, potrivit cărora organele de execuție, Secretariatul și directorul general urmează să rămână sub controlul și îndrumarea organelor deliberative, Conferințele generale și sesiunile Consiliului Executiv. Acest punct de vedere s-a impus în rezoluțiile Comisiei speciale, care a avizat și asupra altor măsuri, menite a simplifica și a ușura sarcinile Conferințelor generale.

Sesiunea a 66-a a Consiliului Executiv a avut o însemnătate deosebită, deoarece era cea dintâi care avea să se pronunțe asupra proiectului de program și buget care urmează a fi supus Conferinței generale în octombrie-noiembrie 1964. Ante-proiectul pregătit de directorul general și de colaboratorii săi a fost discutat în toate punctele lui și a prilejuit rezoluții, de care Secretariatul va ține seama în operația de reelaborare, menită să conducă la forma definitivă a proiectului, așa cum va fi supus Consiliului Executiv, în luna mai, și Conferinței generale, în octombrie 1964.

Directorul general al Organizației, dl. René Mah eu, a definit, încă din timpul ultimei Conferințe generale, noul spirit al activității la UNESCO, ca pe acel al unei *expansiuni accelerate*. Numeroasele și însemnatele probleme, impuse actualmente atenției Organizației, printre care ajutorul ce se cuvine a fi dat dezvoltării educației, științei și culturii în țările în curs de decolonizare ca și în genere, în toate celelalte țări slab dezvoltate, impun, fără îndoială, ritmul unei extinderi și al unei înmulțiri a activităților. Același principiu trebuia să justifice și creșterea plafonului bugetar, care, după sporirea lui la Conferința generală din 1962, prilejuia o nouă cerere de sporire, cu 20%, adică o augmentare a contribuției financiare a statelor membre. Această prevedere a proiectului a stîrnit, cum era de așteptat, opoziția unui număr destul de însemnat dintre membrii Consiliului Executiv, printre care și pe a reprezentanților României, care a adus precizarea că, fiind de acord cu amplificarea activităților, cerea eliberarea fondurilor necesare prin operațiile de revizuire a părților din buget afectate cheltuielilor administrative, de călătorii, publicații, ajutoare acordate organizațiilor neguvernamentale etc. Printr-un buget mai bine echilibrat, printr-o politică financiară de economii, UNESCO ar putea răspunde tuturor scopurilor sale în expansiune, fără noi sacrificii, apăsătoare, impuse statelor membre. Totuși, față de cererile statelor africane, care cereau chiar un plafon mai ridicat decît cel al directorului general, rezoluția adoptată în cele din urmă s-a oprit la suma de 46.800.000 dolari (față de 39.000.000 dolari, plafonul exercițiului 1962—1963). Conferința generală din 1964 va avea să se pronunțe asupra acestei cifre. Viitorul va arăta dacă UNESCO trebuie să-și îmbogățească activi-

tatea prin îngreunarea sarcinilor materiale ale statelor sau, cum este mai firesc și mai just, printr-o mai bine chibzuită politică gestionară.

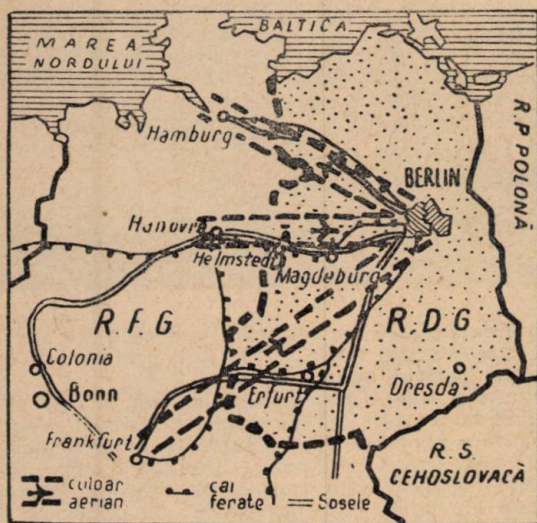
Întinse și interesante discuții au fost purtate și în legătură cu organizarea programului. Vechiul program prevedea o prioritate acordată activităților educaționale. Noul ante-proiect preconiza prioritatea activităților științifice și tehnice, în considerarea nevoilor celor mai urgente ale țărilor slab dezvoltate; un principiu, fără îndoială, îndreptățit, dacă aplicarea lui nu duce la sacrificarea activităților educaționale și culturale, care nu trebuie în nici un caz pierdute din vedere. Găsirea mijloacelor menite să asigure acest echilibru al programului a dus la adoptarea unor alte rezoluții, care vor intra în structura proiectului definitiv. Față de constatarea relativă la o anumită dispersare a activităților în programele trecute, s-a cerut concentrarea acestor activități în domenii mai puțin numeroase, dar de o importanță fundamentală: o altă idee care s-a bucurat de o aprobare generală, cu rezerva că nu trebuie jertfite activitățile rezultate din condițiile locale și temporale ale statelor membre, cînd acele activități posedă o valoare înaltă și evidentă. O rezoluție importantă s-a adoptat în legătură cu combaterea rasismului, cu dezarmarea și cu decolonizarea, în consecințele lor culturale.

O importanță la fel de mare au avut rezoluțiile în legătură cu campania de alfabetizare mondială și cu aceea relativă la consecințele culturale ale Tratatului de la Moscova și ale dezarmării în perspectivă. În această din urmă privință, Consiliul Executiv fusese sesizat de două proiecte de rezoluție, unul al țărilor socialiste reprezentate în Consiliu, celălalt al Statelor Unite ale Americii și al Regatului Unit. La cererea Consiliului, cele două rezoluții au putut fi unificate și rezoluția, în noua ei formă, semnată de reprezentanții a nouă state, s-a bucurat de votul unanim al adunării (cu excepția Franței). În sfîrșit, o însemnătate de primul ordin are și rezoluția în legătură cu educarea tineretului în spiritul păcii, al comprehensiunii dintre popoare și al respectului mutual. După cum se știe, problema tineretului este una din acele care au preocupat mai intens delegațiile romîne la ONU și UNESCO, de cînd Președintele Consiliului de Stat al R. P. Romîne, tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej, a ridicat această problemă la Organizația Națiunilor Unite și a cerut măsuri generale în vederea soluționării ei. Problema tineretului trece, cu drept cuvînt, drept o problemă strîns legată de politica internațională a guvernului român, care în mai multe rînduri a propus rezoluții, adoptate în adunările internaționale. Aceeași problemă a dobîndit o nouă concretizare la Consiliul Executiv UNESCO, printr-o hotărîre care va deveni temelia Conferinței mondiale convocate la Grenoble, în lunile de vară ale anului 1964, și a stagiului pregătitor de studii, care va avea loc la București, probabil în aprilie 1964.

Cele cîteva ecouri înregistrate, în acest articol, din lunga și complexa activitate a ultimei sesiuni a Consiliului Executiv UNESCO, arată importanța problemelor dezbătute în această împrejurare. Ele mai pun în lumină faptul că, deși contradicțiile nu sînt încă eliminate și forțele opuse progresului social sînt încă active, politica de pace, de înțelegere reciprocă și de prietenie între popoare continuă a înregistra succese, contribuind la reducerea treptată a influenței forțelor opuse acestei linii de acțiune, — *linia viitorului*. Este ceea ce ne încurajează a stărui pe această cale, prin care țara noastră își îndeplinește înaltele ei îndatoriri internaționale.

Acad. Tudor VIANU

membru în Consiliul Executiv U.N.E.S.C.O.

DOCUMENTAR

Căile de acces în Berlinul occidental sînt de patru tipuri: trei culoare aeriene care leagă orașul de Hamburg, Hanovra și Frankfurt; cîteva șosele, dintre care cea principală trece prin Helmstedt și Marienborn; căi ferate și canale navigabile

CĂILE DE ACCES ÎN BERLINUL OCCIDENTAL

Problema comunicațiilor Berlinului occidental cu alte state se pune, și revine adesea în actualitate, — așa cum s-a întimplat recent — datorită prezenței unor trupe de ocupație în acest oraș. Drepturile inițiale de prezență pe teritoriul Berlinului occidental a unor unități militare americane, engleze și franceze au decurs din actul capitulării Germaniei.

Statutul cvadripartit al Berlinului a luat naștere în urma faptului că fosta capitală a Germaniei fusese desemnată ca sediu al Consiliului de control, creat pentru administrarea Germaniei în timpul ocupației. În Protocolul de la Londra, din 1944 — încheiat între U.R.S.S., Statele Unite și Anglia, la care a aderat mai târziu și Franța — se prevede în mod explicit că regiunea Berlinului va fi „ocupată în comun” de către forțele armate ale acestor puteri și că o Comandatură interaliată, acționînd sub conducerea generală a Consiliului de control, va fi creată pentru „administrarea comună” a orașului.

În declarația din 5 iunie 1945, privitoare la organismele de control din Germania, se arată, printre altele: „...Administrația regiunii „Marelui Berlin” va fi condusă de către o Autoritate interaliată de guvernămînt, care va funcționa sub conducerea generală a Consiliului de Control și care va fi compusă din patru Comandanți superiori, dintre care fiecare va asigura pe rînd funcția de comandant-sef. Ei vor fi asistați de către un Stat-Major tehnic care va supraveghea și controla activitățile organismelor locale germane”.

În acordurile cvadripartite cu privire la Germania se specifică provizoriul ope-

rației de ocupare a Germaniei și nu se face nici un fel de excepție cu privire la Berlin. Din această cauză, ocuparea Berlinului de către cele patru puteri și administrarea cvadripartită a Berlinului au fost legate indisolubil de obiectivele ocupării întregii Germanii, așa cum au fost definite în Acordurile de la Potsdam. Obiectivele urmăreau să asigure demilitarizarea, denazificarea, decartelizarea și dezarmarea completă a Germaniei.

În practică, Berlinul a făcut întotdeauna parte integrantă din zona sovietică — în perioada existenței acesteia — chiar și după intrarea în oraș a trupelor puterilor occidentale. Lipsa unor dispoziții speciale — în acordurile internaționale încheiate între cele patru mari puteri — privind „drepturile de acces” în Berlin se explică prin interpretarea exclusiv militară și tehnică pe care puterile interesate au dat-o chestiunii utilizării căilor de tranzit în vederea asigurării aprovizionării garnizoanelor occidentale din Berlin. Această problemă tehnică a aprovizionării — al cărei caracter temporar reiese și din lipsa amintită a unor reglementări speciale în acordurile încheiate între guvernele celor patru puteri — a fost reglementată inițial doar între cele patru comandamente militare aliate, prin adoptarea deciziilor din 29 iunie și 30 noiembrie 1945, care autorizau puterile de ocupație occidentale să utilizeze căile de tranzit.

Rezultă cu claritate că posibilitățile puterilor occidentale de a tranzita persoane și mărfuri aveau aceleași baze ca și participarea lor la admi-

nistrarea în comun a Germaniei și Berlinului. Din acest motiv, angajamentele inițiale ale Uniunii Sovietice față de puterile occidentale, în privința accesului spre Berlinul occidental, puteau să ființeze atîta timp cît ființau și angajamentele puterilor occidentale față de Uniunea Sovietică, privitoare la administrarea comună a Germaniei și a Berlinului. În urma acțiunilor întreprinse de puterile occidentale pentru scindarea Germaniei, a fost însă lichidată administrarea comună, hotărîtă în actele internaționale amintite.

În practică, chestiunea comunicațiilor Berlinului occidental cu Germania occidentală s-a pus, și a devenit acută, începînd din mai 1948, adică din momentul în care puterile occidentale au introdus în Berlinul de vest moneda pusă în circulație în acea perioadă în Germania occidentală; această acțiune a pus capăt unității administrative a orașului Berlin și a anunțat începerea procesului scindării lui.

Crearea artificială a „problemei Berlinului” prin încercările occidentale de scindare a orașului, au determinat în mai 1948 o înăsprire a atmosferei internaționale. Pînă la sfîrșit a triumfat însă spiritul rațiunii, iar tratativele de la Moscova din august 1948 s-au încheiat printr-o convenție stabilită între U.R.S.S., S.U.A., Anglia și Franța în care, printre altele, se spune: „a) vor fi ridicate restricțiile introduse în ultimul timp asupra liniilor de comunicații, circulației și comerțului dintre Berlin și zonele occidentale, precum și restricțiile privind transporturile din și în spre zona de ocupație sovietică a Germaniei; b) marca germană a zonei de ocupație sovietică va fi singura valută recunoscută pentru Berlin iar marca „B” va fi scoasă din circulație la Berlin”. Reglementarea definitivă a conflictului nu a intervenit însă decît abia în iunie 1949, la conferința de la Paris a miniștrilor Afacerilor Externe a celor patru puteri. Conferința a început la 23 mai, după ce puterile interesate hotărîseră să pună capăt simultan restricțiilor impuse de ambele părți traficului cu Berlinul. La 20 iunie conferința a luat sfîrșit și s-au dat publicității o serie de hotărîri conform cărora, „în sprijinul intenției miniștrilor de externe”, autoritățile de ocupație din Berlin urmau să țină consfătuiri pe bază cvadripartită „pentru restabilirea unității politice și economice a Germaniei”. Eforturile depuse în vederea unificării celor două state germane nu au dus însă la nici un rezultat. În septembrie 1949 a fost înființată R. F. Germană.

După ce, la 7 octombrie 1949, a luat naștere R. D. Germană, situarea Berlinului occidental pe teritoriul acestui stat a făcut ca problemele legate de transportul persoanelor și mărfurilor între acest oraș și alte state să se pună într-un fel deosebit. Berlinul de vest se află situat pe teritoriul R. D. Germane, la o distanță de 200 km de frontierele Germaniei occidentale. Toate comunicațiile și transporturile de persoane și mărfuri între Berlinul occidental și alte state au loc, deci, pe teritoriul R. D. Germane, indiferent dacă sînt efectuate pe uscat, pe apă sau pe calea aerului. Posibilitățile de tranzit acordate puterilor occidentale se referă la transportul trupelor și al încărcăturilor militare pentru garnizoanele lor din Berlinul occidental. Reprezentanții

autorităților sovietice controlează documentele și transporturile cu caracter militar efectuate din și spre Berlinul occidental. Transporturile care nu au caracter militar sînt, de asemenea, strict controlate și reglementate. În virtutea acordurilor încheiate între U.R.S.S. și R. D. Germană, în 1955, guvernului R. D. Germane i s-a transferat dreptul de a reglementa toate problemele privind tranzitarea prin teritoriul țării sale a persoanelor civile și a transporturilor nemilitare efectuate în direcția Berlinului occidental și dinspre acest oraș către alte state.

Potrivit datelor oficiale publicate, autoritățile R. D. Germane controlează, în momentul de față, aproximativ 95 la sută din totalul transporturilor de pasageri și de mărfuri cu destinația Berlinului de vest. Din punctul de vedere al normelor de drept internațional unanim recunoscute, tranzitarea unui teritoriu nu se poate face în lipsa consimțămîntului statului respectiv. Doctrina de drept internațional și practica relațiilor internaționale atestă că posibilitățile de tranzitare de care pot beneficia unele state, în relațiile lor cu altele, sînt fie urmarea unui acord încheiat între părțile interesate, fie ale uzului. În oricare din aceste două situații, suveranitatea statului care permite tranzitarea teritoriului nu poate fi pusă în discuție. Aceste norme de drept internațional se referă, deopotrivă, la transporturile militare care se mai efectuează pe teritoriul R. D. Germane de către cele trei puteri occidentale care au garnizoane în vestul Berlinului. Faptul că R. D. Germană nu este încă recunoscută de state occidentale nu este generator de consecințe în privința existenței acestui stat și a exercitării drepturilor sale, întrucît suveranitatea unui stat există independent de nerecunoașterea sa de către unele țări terțe puteri.

Ansamblul actelor de drept internațional existente — înțelegerile dintre cele patru mari puteri, precum și acordul dintre U.R.S.S. și R. D. Germană — reglementează efectuarea controlului asupra căilor terestre de acces spre Berlinul occidental în modurile amintite, în funcție de apartenența și calitatea transporturilor. În ce privește comunicațiile aeriene, efectuate de-a lungul celor trei culcuare aeriene existente între Germania occidentală și Berlinul de vest, ele nu sînt supuse controalelor efective; în privința lor există însă unele reglementări tehnice.

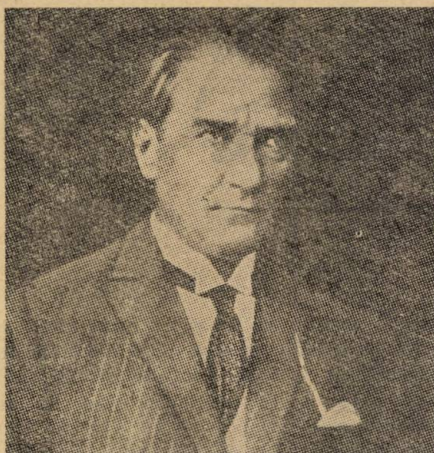
Folosirea căilor terestre și a culcuarelor de acces în direcția Berlinului occidental a fost din nou, recent, generatoare de neînțelegeri între puterile interesate din cauza nerespectării regulilor de circulație de către unități militare occidentale.

Necesitatea respectării cu scrupulozitate a normelor privitoare la reglementarea transporturilor de persoane și mărfuri, cu caracter militar sau nemilitar, în direcția Berlinului occidental, este evidentă pentru oricine. Opinia publică internațională și-a exprimat în numeroase rânduri dorința ca, și în tratarea acestei probleme, să se dea dovadă de chibzuință, să se acționeze cu calm și răbdare, căutîndu-se soluții reciproc avantajoase, să nu se întreprindă acțiuni ireversibile care ar putea avea efecte negative asupra relațiilor internaționale, asupra păcii și securității statelor.

Eugen PHOEBUS

PE URMELE ISTORIEI

25 DE ANI DE LA MOARTEA LUI ATATÜRK

La 10 noiembrie 1938 a încetat din viață Mustafa Kemal Atatürk, întemeietorul Republicii Turce. Dată fiind importanța personalității sale, U.N.E.S.C.O. a înscris în agenda pe acest an comemorarea unui sfert de veac de la moartea eminentului om de stat turc.

Reprezentant al burgheziei naționale, Atatürk („părintele turcilor”) a organizat și condus mișcarea de eliberare națională, cunoscută sub numele de „revoluția kemalistă”, împotriva colonialismului și a cercurilor feudalo-clericale și compradore, mișcare care s-a încheiat prin dobîndirea independenței de stat a Turciei.

După izgonirea armatelor intervenționiste, care urmăreau dezmembrarea țării, și după înlăturarea ultimului sultan, Abdul Hamid, Puterile Antantei au fost nevoite să recunoască, prin Tratatul de la Lausanne din 24 iulie 1923, integritatea teritorială a Turciei, iar la 29 octombrie același an a fost proclamată Republica Turcă. În războiul de independență, generalul Mustafa Kemal s-a remarcat drept un comandant încercat, cu spirit de sacrificiu, apropiat de colaboratorii săi.

Pe ruinele imperiului otoman a început construirea noului stat turc, republică burghezo-națională independentă al cărei președinte a devenit Atatürk.

La 3 martie 1924, a fost abolită instituția reacționară a califatului, punîndu-se capăt, în acest fel, ultimelor rămășițe ale administrației teocratice.

Numele lui Atatürk este legat de reformele introduse în perioada 1923—1938 care, deși nu au satisfăcut principalele revendicări ale maselor, erau destinate lichidării instituțiilor reacționare și concepțiilor obscurantiste din viața socială și de stat a Turciei, înlăturării capitolului străin din economia turcă, în vederea consolidării poziției burgheziei naționale.

Astfel au fost desființate judecătoriile religioase (sariate) și școlile clericale (medrese), a fost introdus alfabetul latin, în locul celui arab, precum și calendarul internațional, iar după despărțirea bisericii de stat, Turcia a devenit în mod oficial un stat laic. Prin introducerea dreptului civil, s-a reglementat situația juridică a familiei. Locul femeii în viața socială a fost îmbunătățit prin acordarea dreptului de vot.

Înțelegînd că reala independență națională poate fi întărită numai prin independența economică, Atatürk a ho-

tărit, în ciuda opoziției cercurilor monopoliste, desființarea regimului capitu-lațiilor. În acea perioadă, în Turcia, alături de încurajarea inițiativei particulare, au fost construite întreprinderi industriale din fondurile statului și au fost răscumpărate o serie de fabrici de la proprietarii străini. Politica etatismului a atenuat într-o oarecare măsură dependența economică față de monopolurile imperialiste și a permis Turciei să pună bazele unei industrii naționale.

În ce privește politica externă, principiul de bază enunțat de Atatürk a fost rezumat în chemarea: „Pace în țară, pace în lume”. Urmînd acest principiu, Mustafa Kemal a promovat o politică de neutralitate și de relații de prietenie cu toate țările, în special cu cele vecine. O asemenea politică corespundea intereselor naționale ale Turciei. Atatürk s-a pronunțat împotriva războaielor de cîmpire, considerînd că atentatul la suveranitatea și existența popoarelor este o crimă.

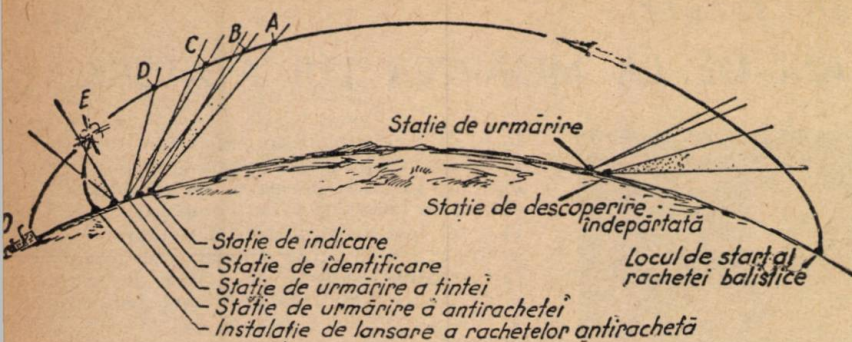
Primul act de politică externă al Marii Adunări Naționale Turce, constituită încă înainte de proclamarea Republicii, în perioada războiului de eliberare, a fost mesajul lui Kemal Atatürk din 26 aprilie 1920 adresat lui V. I. Lenin, prin care ruga să se acorde ajutor Turciei în lupta pentru cucerirea independenței, propunînd totodată stabilirea de relații diplomatice cu Rusia Sovietică. În anul 1921 a fost încheiat tratatul sovieto-turc „Cu privire la prietenie și frăție”, care — pentru prima dată în istoria Turciei — a pus bazele unor relații de colaborare și bună vecinătate pe principiul respectării depline a egalității în drepturi. În condițiile deosebit de grele ale războiului pentru independență, acest tratat a pus capăt izolării internaționale a tinerei republici turce în formare.

În perioada în care la conducerea Turciei se afla Kemal Atatürk, relațiile dintre România și Turcia au cunoscut o continuă dezvoltare. După proclamarea Republicii Turce s-au intensificat schimbările economice, favorizate și de apropierea geografică, s-au dezvoltat relațiile politice și diplomatice. Au fost încheiate acorduri și convenții — dintre care unele mai sînt în vigoare și în prezent — care au contribuit la stabilirea și dezvoltarea unor bune relații între cele două țări.

Recent s-au împlinit 30 de ani de la semnarea „tratatului de prietenie, neagresiune și conciliațiune”, tratat care proclamă în mod solemn, în primul său articol, că între România și Turcia și popoarele lor „există și va exista pace și prietenie sinceră și perpetuă”.

Cu prilejul ratificării, ambele părți au subliniat că acest articol va rămîne pe veci în vigoare, întrucît nu are sens ca proclamarea unei prietenii sincere și perpetue să fie prelungită din cinci în cinci ani, așa cum cer celelalte prevederi ale tratatului.

Proclamarea prieteniei între cele două țări este actuală și corespunde intereselor celor două popoare. În ciuda deosebirii de sistem social-politic, relațiile dintre țările noastre — între care nu există probleme litigioase — pot să se dezvolte pe drumul prieteniei și colaborării.

RACHETA

Stiți cit timp îi trebuie unei rachete balistice ca să parcurgă în zbor o distanță de 1000 km? Doar 9 minute! Dar 10 000 km? Aproximativ 33 de minute! În aceste condiții, sînt oare posibile interceptarea și distrugerea rachetei?

Înainte de a încerca să schițăm un răspuns la această întrebare, ni se pare firesc să lămurim actualitatea problemei.

DISPUTA AVIAȚIEI CU ARTILERIA ANTIAERIANĂ

Spre sfîrșitul celui de-al doilea război mondial și în anii care au urmat, aviația s-a dezvoltat într-un ritm neobișnuit, în primul rînd datorită înlocuirii motoarelor cu piston prin motoare cu reacție. Au apărut tipuri noi, perfecționate, de avioane, cu forme uneori bizare: unele constituind simple aripi zburătoare, altele — săgeți cu virful prelungit, iar altele — discuri rotitoare. S-a dezvoltat o aviație nouă — aviația fără aerodrom — alcătuită din aparate de zbor care pot decola și ateriza vertical, ca niște libelule, și care, aidoma acestor insecte, pot rămîne suspendate în aer, la „punct fix”. Totodată au crescut — pînă la valori nebănuite de mari — viteza, înălțimea și distanța de zbor a avioanelor moderne. Zborul cu viteze supersonice este astăzi ceva obișnuit. Și tot normal se consideră și zborul intercontinental, la înălțimi care depășesc 10 000 de metri.

Acest important avînt a furnizat aviației zilelor noastre argumente de favoare în disputa cu artileria antiaeriană, dispută începută în anii războiului. Purtătorul de pe vremuri al unor bombe de tip exploziv obișnuit s-a transformat într-un mijloc potențial de transport al celor mai puternice încărcături de luptă concepute vreodată: bombe nucleare și termonucleare. Iar aceste încărcături extrem de periculoase, care sînt în stare să distrugă orașe întregi, dintr-o singură lovitură, pot fi lansate și conduse de la distanță, fără ca avionul purtător să intre în raionul apărut de bateriile de artilerie antiaeriană.

În aceste împrejurări, atenția specialiștilor militari s-a îndreptat spre o nouă categorie de armament, a cărei penetrație timidă în arsenalul mijloacelor de luptă fusese semnalată încă în ultimii ani ai războiului: rachetele. Dintr-o

dată, poziția de avantaj a aviației de bombardament a fost pusă sub semnul întrebării. Rachetele antiaeriene sînt proiectile suple, cu mare rază de acțiune, care se pot ridica într-un timp extrem de scurt la înălțimea de întîmpinare și — lucru esențial — care execută cu multă docilitate comenzi ce le sînt date de la posturile de dirijare sau de propriile lor instalații de comandă (sistem de autodirijare). Prevăzute cu încărcături de luptă nucleare și cu focuri fără contact, rachetele antiaeriene pot realiza un puternic efect de distrugere la țintă.

Așadar, replica dată de rachete aviației de luptă a provocat o întorsătură a procesului, în favoarea apărării antiaeriene. Iată însă că în dispută a intervenit un element nou: racheta balistică (sistem de autodirijare). Ea a preluat o parte din misiunile aviației strategice, putînd zbura cu viteză uluitoare spre obiective situate la mii de kilometri depărtare de locul lansării. Sarcinile apărării antiaeriene s-au agravat. Rezolvarea?

RACHETA BALISTICĂ — O ȚINTĂ DIFICILĂ

Este incomparabil mai greu de combătut o rachetă balistică decît un avion; și iată de ce.

În primul rînd, racheta balistică are dimensiuni mai mici, constituind astfel o țintă greu de lovit (avem în vedere, de fapt, numai componenta de luptă a rachetei, adică partea frontală a corpului său, acea parte care rămîne pe traiectorie, după ce s-au desprins pe rînd treptele golite de combustibil).

În al doilea rînd, racheta dispune de o viteză fantastică, apropiindu-se de obiectiv cu atît mai repede cu cît vine de la o distanță mai mare; astfel, bătăii de 2000 km îi corespunde o viteză de 4000 m/s, iar bătăilor de 5000 km și 10 000 km, respectiv 5900 m/s și 7300 m/s.

În al treilea rînd, racheta balistică zboară la înălțimi enorme, care depind, de asemenea, de distanța de zbor ce se urmărește a fi atinsă; rachetele cu rază medie de acțiune, de exemplu: cele cu bătaia la 2000 km, ating în timpul zborului înălțimea maximă de 460 km, pe cînd rachetele cu acțiune îndepărtată, de pildă 10 000 km, realizează o altitudine maximă de 1300 km.

În al patrulea rînd, componenta de luptă a rachetei balistice — capul rachetei — are o organizare extrem de simplă și este foarte rezistentă, pentru a proteja încărcătura: pe de o parte, împotriva efectelor dăunătoare ale radiațiilor cosmice și solare; iar pe de altă parte, împotriva încălzirii excesive la intrarea în atmosferă (în sectorul de coborîre a traiectoriei).

Iată deci ce argumente serioase au adus, în sprijinul mijloacelor de atac din aer, rachetele balistice. Există vreo cale de combatere sigură a acestor mijloace? La această întrebare au fost formulate următoarele răspunsuri edificatoare: în Uniunea Sovietică „a fost rezolvată cu succes și problema distrugerii rachetelor în zbor” (mareșalul Rodion Malinovski, în cuvîntarea la cel de-al XXII-lea Congres al P.C.U.S., 26 octombrie 1961) și «Antiracheta „Niké-Zeus” este satisfăcătoare într-o anumită măsură; însă prezintă serioase neajunsuri. Nu putem în prezent să recomandăm lansarea ei în producție; dar pe de altă parte, nu cunoaștem acum o rezolvare mai bună a acestei probleme» (Robert MacNamara, în discursul rostit la televiziune, la 11 martie 1962). Dealtminteri, la parada de 7 Noiembrie 1963 a participat, pentru prima dată, o subunitate de interceptare fără piloți, cu acțiune îndepărtată.

Este interesant, deci, de știut: cum anume se poate rezolva, în principiu, problema distrugerii rachetelor în zbor.

APĂRARE „BARAJ” ȘI APĂRARE „DUEL”

Unii specialiști sprijină ideea combaterii rachetelor balistice prin extinderea procedurii cunoscut din antiaeriană sub denumirea de „foc de baraj”. Bineînțeles, barajul este conceput acum ca o perdea de interdicere, dezvoltată la o înălțime foarte mare, și care ar urma, eventual, să înconjoare globul, ca orbitele sputnicilor. Se prevăd diverse posibilități de realizare a barajului, ca de pildă: formarea de aglomerări de particule solide, ejectarea de gaze ionizate pe direcția de atac, utilizarea plamei sau a unor radiații puternic penetrante, concentrate — de asemenea — pe anumite puncte.

ANTIRACHETĂ

Cercetările efectuate în această direcție nu au depășit cadrul teoretic.

Cu totul alta este situația în ceea ce privește așa-numita apărare antirachetă „prin duelare”, adică prin folosirea unor mijloace active de combatere a rachetelor balistice. Această concepție se sprijină astăzi, practic, pe o serie de realizări tehnice importante. Despre ele este vorba în cele ce urmează.

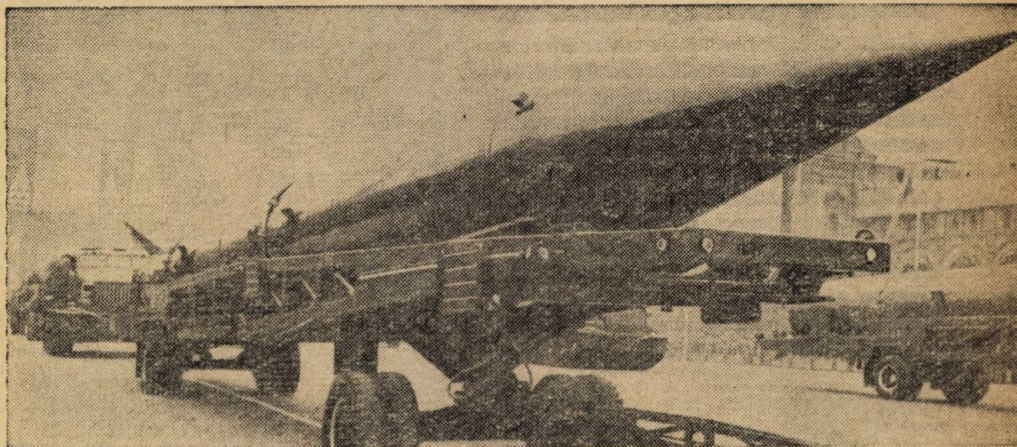
RACHETA ÎMPOTRIVA RACHETEI

O rachetă poate fi combătută numai de o altă rachetă. Acestei păreri nu i se cunoaște replică la ora actuală. Toți cei în măsură să aprecieze faptul sînt de acord că racheta balistică poate avea un adversar pe măsura sa numai într-o rachetă special construită. Într-adevăr, deocamdată nu se cunoaște un alt mijloc mai rapid, mai suplu, mai manevrier și mai puternic în lupta contra rachetelor decît rachetele antiaeriene specializate. Asemenea rachete pot ieși repede în întâmpinarea adversarului, lovindu-l puternic, la o depărtare destul de mare de obiectivul apărut. Acest lucru este important pentru protecția raionului apărut împotriva efectelor exploziei nucleare duble mai întîi — a antirachetei, iar după aceea — a rachetei balistice. Din acest punct de vedere se consideră convenabilă înălțimea de 80—110 km.

Dar racheta antirachetă reprezintă doar un element al sistemului de apărare antirachetă. Cum este și firesc, pentru distrugerea rachetelor în zbor sînt necesare, pe lîngă mijloace active de luptă, și mijloace perfecționate de descoperire și urmărire, precum și instalații moderne de calcul-dirijare. Toate acestea sînt reclamate de timpul scurt în care trebuie luate măsurile de luptă, la ivirea pericolului aerian.

DESCOPERIREA ÎNDEPĂRTATĂ A RACHETELOR

Prima condiție ce se pune sistemului de apărare antirachetă este aceea de a asigura posibilitatea de descoperire a rachetelor balistice cît mai de timpuriu,

Rachete balistice în Piața Roșie, la 7 Noiembrie 1963.

dacă este cu puțință, chiar în momentul startului. De aici importanța ce se acordă creării de sateliți, care pot înregistra momentul și locul lansării unei rachete mari, după radiațiile infraroșii emise în timpul funcționării motoarelor.

O mare însemnătate se acordă posturilor mari de descoperire. Acestea reprezintă centre puternice de observare-inștiințare, echipate cu numeroase instalații tehnice, printre care: stații de radiolocație de descoperire îndepărtată, stații de radiolocație de identificare și urmărire, instalații electronice de calcul și versolinii speciale de transmisie. Potrivit presei de specialitate, puterea necesară pentru alimentarea cu energie electrică a instalațiilor de la un singur post este atît de mare, încît ar putea asigura, pe deplin, un oraș cu 30 000 de locuitori!

În materialele care descriu stațiile de radiolocație de descoperire îndepărtată se arată că aceste stații au distanța de acțiune foarte mare, de aproximativ 4 800 km. Pentru aceasta, au fost acceptate scheme de construcție complicate și instalații voluminoase și grele. De pildă, fiecare stație cîntărește 13 350 de tone, iar antena stației are 120 m lungime și 40 m înălțime. La fiecare post există 3—4 asemenea stații.

Stațiile de urmărire, destinate determinării direcției și vitezei de zbor ale țintei descoperite, sînt construcții mai mici și mai ușoare; pe un soclu înalt este așezată o antenă cu reflectorul

circular, avînd diametrul de 26 m; greutatea totală a stației nu depășește 90 t.

La prima vedere, sistemul descris pare să corespundă întru totul scopului. Dar lucrurile nu stau chiar așa. După cum recunosc înșiși specialiștii americani, o dată cu realizarea în Uniunea Sovietică a rachetelor globale, întregul sistem de înștiințare timpurie și-a pierdut definitiv importanța. Rachetele balistice globale pot da puternice lovituri nucleare oricăror obiective de pe glob, sosind în raioanele respective indiferent de direcție. În afară de aceasta, întregul complex tehnic al sistemului menționat este extrem de vulnerabil. De pildă, un post din sistemul general de cercetare poate fi scos din funcțiune în timpul cel mai scurt, și nu prin lovituri date cu rachete cu acțiune îndepărtată, ci cu rachete cu rază medie de acțiune sau chiar cu avioane de bombardament. De altfel, nici celelalte posturi nu sînt mai puțin expuse atacului din aer, astfel încît se consideră că rolul lor s-ar reduce la semnalarea primelor rachete; dintre acestea, unele ar putea avea ca misiune de luptă tocmai lovirea sistemului de înștiințare. La acestea mai trebuie adăugate limitările tehnice ale sistemului și, îndeosebi, incapacitatea sa practică de a înștiința asupra pericolului aerian mai devreme de 15 minute, precum și tolerarea unor sectoare neacoperite complet, prin care se pot strecura, neobservate, unele rachete.

Să presupunem că s-a reușit, totuși, a se observa apropierea de teritoriul apărut a unui grup de obiecte necunoscute, printre care se bănuiește prezența rachetelor balistice. Este oare aceasta îndeajuns pentru a se considera rezolvată problema apărării antirachetă?

IDENTIFICAREA ȘI INDICAREA ȚINTEI

Facem acum cunoștință cu un alt aspect interesant al temei pusă în discuție.

Rachetele balistice intercontinentale nu se oferă tirului rachetiștilor ca niște ținte facile. Dimpotrivă, ele pot efectua diverse manevre — în special la reîntrarea în straturile dense de aer — fie în scopul micșorării gradului de încălzire aerodinamică, fie în scop de evaziune, pentru a zădărnici apărarea antirachetă. În ambele situații, cu o tehnică perfecționată de radiolocație, de calcul și de dirijare, precum și cu rachete antirachetă manevrabile, se poate rezolva însă fără dificultăți problema lovirii rachetelor în zbor.

Mult mai complicat este însă cazul în care mijloacele de atac din aer vin însoțite de alte numeroase obiecte — ținte false — sau când întreprind contraacțiune radio (bruii) pentru a înșela apărarea. Cel de-al doilea caz impune, de asemenea, deosebirea bruiiului fals de bruiiul natural, provocat de apariția — în timpul de căutare al radiolocaatoarelor — a unor meteoriți, de exemplu. Practica arată că astfel de împrejurări, de „alarmă simplă”, pot fi evitate, în condițiile tehnicii actuale, ținându-se seama de faptul că meteoriții au o comportare mult diferită de aceea a rachetelor balistice: pătrund în atmosferă cu viteză foarte mare, pentru ca — după aproximativ o secundă — să se mistuie, lăsând în urmă o trenă ionizată, care se mișcă foarte încet.

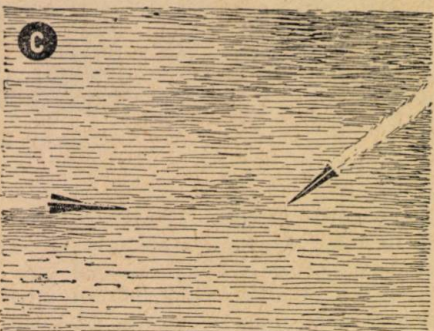
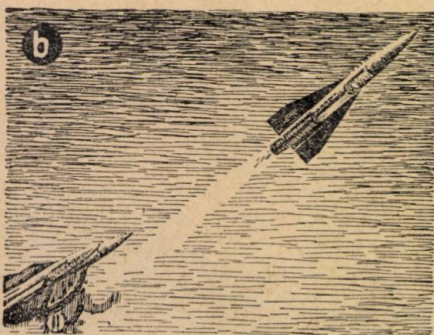
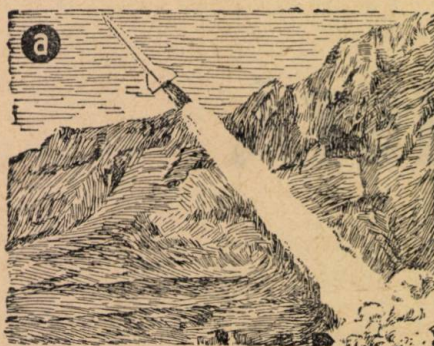
Așa cum am arătat, pentru a îngreua apărarea se pot iniția unele măsuri de mascare a componentei de luptă a rachetei balistice, cum sînt:

- anturarea ei cu un mare număr de schije (ținte false), rezultate din explozia programată a corpului ultimei trepte după oprirea motorului și, se înțelege, după separarea componentei de luptă;

- aruncarea din rachetă, pe sectorul pasiv al traiectoriei (cînd s-a obținut viteza maximă de zbor) a unui mare număr de obiecte de diferite forme și dimensiuni, unele mai grele, altele mai ușoare;

- desfacerea componentei de luptă în mai multe subproiectile sau subrachete, dintre care numai una poartă încărcătura de luptă nucleară principală, celelalte avînd încărcături (tot nucleare) mai reduse de pildă — de numai... 1 000 t. echivalent teritic;

- lansarea, o dată cu racheta reală, pe aceeași traiectorie și pe traiectorii în-

vecinate, a unor corpuri cu forma și dimensiunile asemănătoare:

- lansarea, înaintea rachetei reale, a unor simulatoare — de exemplu, inele de sîrmă — care dau pe ecrane semnale asemănătoare celor provenite de la rachetă.

Prin aceste mijloace se urmărește „saturarea” sistemului de apărare antirachetă și posibilitatea sîrcurării prin rețeaua stațiilor de descoperire și identificare a rachetelor reale. În același timp, pot fi inițiate măsuri pentru perturbarea lucrului acestor stații și chiar pentru derutarea antirachetei, prin bruii radioactive, realizat cu ajutorul unor emițătoare instalate fie pe avioane, fie chiar pe rachetă.

Fără a intra în amănunte, menționăm că s-au obținut realizări importante și pe linia identificării și indicării precise a țintelor: radiolocaatoare speciale și mașini de calcul specializate pot deosebi și grupa țintele după formă, masă, dimensiuni și alte caracteristici, eliminînd astfel din sistem un mare număr de ținte false și dirijînd antirachetele spre obiectele identificate ca ținte reale. Au fost introduse, astfel, în sistemul de apărare antirachetă diferite stații de radiolocație, așa cum se arată în desenul alăturat. Să urmărim pe această schiță modul lor de acțiune:

Pe porțiunea AB a traiectoriei rachetei balistice, care se îndreaptă spre obiectivul O, acționează stația de indicare, cu rolul principal de a repartiza țintele spre distrugere diferitelor baterii de rachete. Pentru această misiune se pot acorda stației 20 de secunde. În următoarele 30 de secunde, se face identificarea (recunoașterea) țintelor repartizate și se transmite la baterii ordinul de luptă; în acest timp racheta a ajuns în punctul C. Acum începe însoțirea precisă a rachetei-țintă; se trece la urmărirea ei automată; i se stabilesc cu multă exactitate viteza, direcția și înălțimea de zbor; se calculează momentul de start al antirachetei; — timp total pentru aceste activități: 30 s. Comanda de start se dă cînd racheta balistică a ajuns în punctul D. Pînă la lovirea ei va mai trece un timp (20 s), necesar antirachetei să iasă în întîmpinarea țintei. În acest timp, racheta balistică a parcurs distanța DE.

Misiunea antirachetei se va considera îndeplinită și în cazul cînd lovitura nu a fost dată în plin, dacă prin efectele ei a fost neutralizată încărcătura de luptă a rachetei balistice sau dacă a explodat prematur la mare distanță de obiectiv.

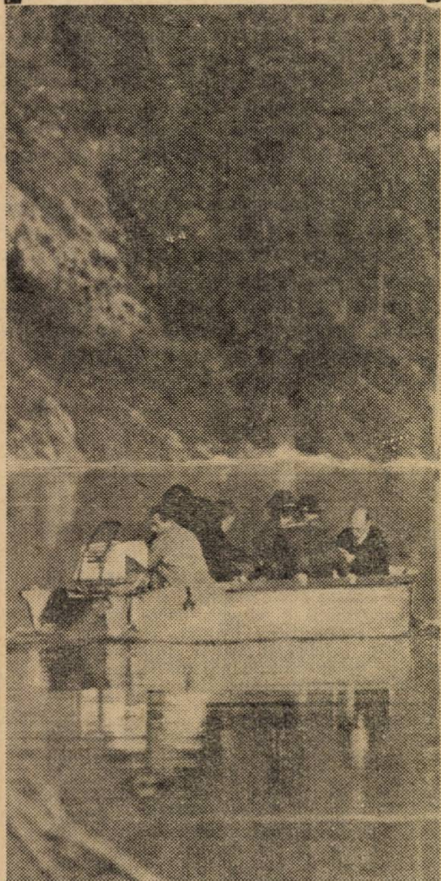
RACHETA ANTIRACHETĂ PE RAMPA DE LANSARE

Sînt oportune, aici, cîteva amănunte în legătură cu înfățișarea și organizarea în ansamblu a rachetei antirachetă. Publicațiile de specialitate descriu în felul următor racheta antirachetă: racheta are două trepte și un accelerator de start (partea inferioară). În scopul menținerii ei gata pregătită (alimentată, verificată) în orice moment, racheta are numai motoare cu combustibil solid. Ea este dirijată de la sol, prin comenzi radio; și tot prin radio i se transmite și ordinul de declanșare a exploziei încărcăturii de luptă (de tip nuclear). Lansarea rachetei ar urma să se facă din adăposturi îngropate, betonate, adînci de aproximativ 12 m.

Acestea sînt cîteva scurte considerații asupra unui capitol dintre cele mai importante ale tehnicii militare contemporane: racheta antirachetă.

Locotenent colonel
D. ST. ANDREESCU

"MISTERUL" LACULUI TOPLITZ

Va fi oare dezlegată „taină” lacului Toplitz?

Iată întrebarea ce revine cu insistență în relatările celor peste o sută de ziaristi, austrieci și străini, aflați în aceste zile în pitoreasca stațiune alpină Bad-Aussee, la numai 13 km. de „misteriosul” lac de munte, cu faimoasa sa „comoară”, în jurul căreia circulă, de aproape douăzeci de ani, cele mai fantastice zvonuri. Ei au sosit în această regiune a Alpilor Austriei, de o neasemuită frumusețe sălbatică, aproape concomitent cu reprezen-

tanții autorităților. Pentru a se asigura liniștea necesară operațiilor de cercetare a lacului, drumurile spre Toplitzsee au fost închise.

Pe luciul apelor au apărut bărci și plute și — o dată cu ele — echipele de specialiști experimentați ai firmei vieneze de cercetări subacvatice „Lestin & Co”. În adâncime, care pe alocuri trece de 100 de metri, au fost coborâte sonde acustice, aparatură de înaltă tehnicitate, asemănătoare radarului, pentru depistarea obiectelor metalice, precum și camere de televiziune subacvatice; cițiva scafandri stăteau gata de a intra în acțiune.

SOARTA LUI ALFRED EGNER

Primele rezultate nu s-au lăsat mult așteptate. Pe locul depistat cu ajutorul sondelor acustice, camera de televiziune a „descoperit”, la o adâncime de 57 m, o coardă incilcită de perlon. În timp ce camera de televiziune continua să se scufunde, pe ecran au apărut două conținere de aer comprimat, din cele folosite de scafandri; apoi, la o adâncime de 67 de m, cadavruul unui tânăr acoperit cu un strat subțire de ml. Întrucât stătea cu fața în sus, a putut fi repede identificat: era scafandruul sportiv Alfred Egner din München, a cărui recentă dispariție, în împrejurări destul de dubioase, a determinat, în ultimă instanță, începerea neîntârziată a lucrărilor pentru elucidarea „misterului” lacului Toplitz. Cadavruul a fost scos la suprafață, iar la autopsia efectuată s-a constatat că moartea tânărului de 19 ani a survenit prin inec. Dar în ce împrejurări? Această întrebare continuă să rămână fără răspuns.

Alfred Egner sosise la Toplitzsee în primele zile ale lui octombrie, însoțit de trei compatrioți ai săi: bavarezul Georg Freiburger, reprezentant al unor firme de produse farmaceutice, dr. Karl Heinz Schmidt, oftalmolog din Bonn, și sora acestuia, Ilona Haussmann. Deși declarațiile lor, după dispariția tânărului scafandru, au fost foarte contradictorii, e evident că, și în acest caz, a fost vorba de o echipă de căutători ai „comorii” scufundate de naziști în apele lacului alpin, se pare, în noaptea dintre 28 și 29 aprilie 1945.

ÎNTR-O NOAPTE DE APRILIE

...Era în ultimele zile ale celui de al doilea război mondial. Prăbușirea Reichului hitlerist devenise iminentă. Un grup de căpetenii naziste — printre care o serie de conducători ai S.S.-ului, ai „Direcției generale a Siguranței Reichului” și ai organelor sale, Gestapo-ul, Serviciul de siguranță (S.D.) etc. ca Eichmann, Kaltenbrunner, Skorzeny, Gehlen, colaboratori dintre cei mai apropiați ai lui Himmler — au hotărât „ca, împreună cu rămășițele trupelor ce le-au rămas credincioase, să se retragă în așa-numita „fortăreață alpină”, regiunea sălbatică și greu accesibilă a Alpilor Austriei, pentru a rezista acolo, dacă nu prin luptă, măcar ascunzându-se prin văgăuniile munților. Deși timpul ce le mai rămăsese la dispoziție era măsurat, el s-a dovedit totuși suficient pentru a le permite să încerce în camioane, la repezeală, rămășițele tezaurului nazist, provenit din jaful organizat în anii regimu-

lui hitlerist și ai războiului, precum și o parte însemnată a arhivelor R.S.H.A. și S.S.-ului — ascunse cu grijă în containere ermetic închise, ambalate în lăzi speciale. În momentul cind s-a văzut că sirul de camioane nu și mai poate continua drumul spre creierii munților, s-a hotărât să se găsească, pe loc, o ascunzătoare pentru lăzile cu pricina. Cea mai sigură era aceea oferită de apele întunecate ale lacului Toplitz, care se întinde pe o lungime de circa 1,5 km, avind pe alocuri lățimea de 400 m, — lac greu accesibil celor neinițiați, din cauza malurilor sale stincoase și abrupte.

Căpeteniile naziste cunoșteau bine lacul. În ultimii ani ai războiului, pe malurile lui se afla o stațiune experimentală de rachete subacvatice, — care căuta „arma-minune” cu care Hitler spera să câștige războiul. (Pe alocuri, pereții lacului mai păstrează urmele exploziilor provocate în cursul experiențelor.) Se zice că harta albiei lacului și a împrejurimilor sale, întocmită cu acel prilej, a servit pentru găsierea celor mai bune ascunzători — camuflete apoi și împrejmuite cu diferite „capcane” subacvatice, între care nu puține — explozive.

Deși operația din acea noapte de aprilie s-a desfășurat în mare taină, (martorii oculari inoportuni — prizonierii de război și deținuții din lagăre, utilizați pentru efectuarea ei — au fost suprimați, conform obiceiului) s-au găsit totuși oameni de prin împrejurimi care au văzut cele întâmplate. În parte ei, în parte naziștii care au participat la scufundare și au scăpat apoi din „fortăreața alpină”, găsiindu-și ascunzișuri în alte părți ale lumii, constituie sursa zvonurilor care au început, chiar de atunci, să circule, ademenind din cind în cind, spre Toplitzsee, diferiți căutători ai „comorii”.

Unii dintre aceștia au fost atrași de valorile materiale care se aflau în lăzile de pe fundul lacului. (Conform unei versiuni, din cele circa 60 de lăzi scufundate, 22 ar fi pline cu bare de aur, bijuterii și pietre prețioase). Pentru alții, „magnetul” îl constituie lăzile cu conținerele ermetice, în care, după cite se spune, s-ar afla, printre alte documente, două categorii de hirtii de o valoare deosebită: una — fotocopii făcute pe microfilme (după originalele distruse) ale cartotecilor în care figurau toate persoanele ce au jucat vreodată un rol în viața politică a Reichului hitlerist, inclusiv cele ce formau întreaga rețea de agenți ai serviciilor secrete hitleriste din Germania și de peste hotare; a doua: listele persoanelor și ale firmelor pe numele cărora au fost depuse, în ajunul înfringerii Germaniei fasciste, valori imense (în devize, aur, bijuterii etc.) evaluate la circa 5 miliarde dolari, la băncile dintr-o serie de țări neutre, ca Elveția, Suedia și Spania, precum și listele acestor bănci (citeva zeci), cifrurile conturilor și ale sefurilor de depozit.

Se spune că cel puțin zece oameni din numeroasele grupuri de căutători ai „comorii”, veniți în cursul anilor, fie pe ascuns, fie doar camuflați în turiști, cercetători ai naturii, geologi etc. — și-au găsit moartea în apele lacului. Alții au suferit „accidente” în cursul escaladării pereților stincoși din împrejurimi. (De altfel, sonda acustică, aceea care l-a descoperit pe Egner, a mai semnalat existența unui cadavru pe fundul lacului). „Accidente” și disparițiile în împrejurări dubioase au fost explimate nu numai prin capcanele subacvatice, ci și prin lupta ascunsă, dar înversunată, dintre diferitele cercuri de foști

naziști care trăiesc în diverse colțuri ale lumii și care rivalizează în găsirea deosebit de prețiosului conținut al lăzilor și containerelor.

Despre cercetările întreprinse de căutătorii „comorii”, opinia publică n-a aflat nimic. Nu se știe dacă vreuna din expediții a reușit să găsească și să scoată ceva din fundul lacului. „Misterul” a continuat să planeze asupra undelor lui.

CERCETĂRILE REVISTEI „STERN“

În vara anului 1959, un grup de ziariști de la revista „Stern” din Hamburg, probabil pentru a obține material în vederea unor reportaje senzaționale, a început cercetări, pe cont propriu, asupra lacului Toplitz. După scurtă vreme ei au reușit să scoată din fundul lacului 15 lăzi numerotate. 13 din ele au avut un conținut bizar: vrafuri de lire sterline falsificate, rămășițe ale faimoasei „arme de hirtie” a lui Hitler. Ele fuseseră confecționate în lagărele de concentrare, sub directă supraveghere a S.S.-ului, în cadrul faimoasei „acțiuni Bernhard”, cea mai mare acțiune de falsificare de bani cunoscută în istorie. Scopul acestei acțiuni era dublu: pe de o parte, să slăbească economia Angliei; pe de alta, să furnizeze naziștilor fondurile necesare continuării războiului. Din datele existente reiese că naziștii reușiseră să pună în circulație, prin diverși agenți ai lor din străinătate, bancnote false în valoare de 350 000 000 lire sterline.

Celelalte două lăzi găsite de echipa revistei „Stern” conțineau documente. Ce anume, opinia publică n-a aflat. Ele au fost expediate de la fața locului și... li s-a pierdut urma.

De remarcat însă că, îndată după descoperirea acestor două lăzi, în urma unei telegrame primite din partea conducerii revistei, cercetarea lacului de către ziariștii de la „Stern” a încetat. Ce

s-a întâmplat, înainte de a fi fost expediată această telegramă, nu se știe...

Cercetările echipei de la revista hamburgheză confirmaseră, așa dar, că lăzile din fundul lacului Toplitz nu sînt o legendă, că zvonurile despre „comoară” nu sînt atît de fantastice precum se străduiau unii să afirme. Și, cum era firesc, căutătorii au reapărut la fața locului.

Agitația în jurul „misterului” lacului Toplitz a reînceput cu mai multă intensitate în cursul verii, cînd s-a aflat că — în Elveția — se pregătește o lege care obligă toate băncile, societățile de asigurare, instituțiile financiare de orice fel și persoanele particulare — care au luat în păstrare, pînă în 1945, obiecte de valoare de la străini, între timp dispăruți, — să anunțe autoritățile de resort pînă la 29 februarie 1964. Această lege, intrată de altfel în vigoare de la 1 septembrie a.c., e pusă în legătură cu faptul că, în curînd, expiră termenul de 20 de ani, după care valorile depuse în băncile elvețiene de către intermediarii căpeteniilor naziste pot deveni proprietatea statului elvețian, dacă nu se prezintă titularii. În acest context, nu e greu de înțeles de ce conținuturile din Toplitzsee, respectiv cifrurile și celelalte indicații, acționează ca un magnet cu o mare putere de atracție.

După părerea unor ziare occidentale, „expediția” — căreia i-a căzut victimă în octombrie Alfred Egner — a fost atrasă tocmai de acest magnet. S-a ajuns la această ipoteză mai cu seamă în urma cercetării datelor biografice ale unuia din membrii ei: dr. Georg Freiberger. Ca reprezentant al unor firme de produse farmaceutice, acesta a fost, în timpul războiului, agent al serviciului de informații hitlerist, condus de faimosul amiral Canaris. El a acționat în Elveția, unde a și fost prins în flagrant delict de spionaj și condamnat. E posibil oare ca, în timpul activității sale în Elveția, Freiberger să fi cunoscut mai multe amă-

nunte cu privire la depozitarea valorilor în conturile și sefurile băncilor elvețiene? Deocamdată nu se știe nimic. Freiberger și dr. Karl-Heinz Schmidt sînt, în prezent, cercetați de poliția bavareză, în legătură cu moartea lui Egner.

ULTIMELE DESCOPERIRI

Între timp, cercetările întreprinse sub auspiciile autorităților austriece continuă. Scopul declarat al lucrărilor este acela de a elucida, în sfîrșit, secretul lacului Toplitz și de a pune capăt „misterului” ce planează asupra lui, precum și expedițiilor inoportune ale diferitelor persoane mai mult sau mai puțin dubioase.

Cei peste o sută de ziariști aflați în apropierea lacului așteaptă cu nerăbdare rezultatele cercetărilor. Din cele ce li s-au comunicat de către reprezentanții autorităților care se ocupă nemijlocit cu conducerea lucrărilor, ei au aflat că pe fundul lacului au fost reperate o serie de obiecte, dintre care numai puține au fost identificate: între acestea, se află două camioane, precum și niște schelete metalice care par a fi părți constitutive ale dispozitivelor de lansare a rachetelor subacvatice experimentate odinioară în lac. Pînă acum au fost scoase la suprafață scheletele rampelor de lansare a rachetelor și alte lăzi cu bancnote false. S-au mai aflat și o serie de amănunte în legătură cu audierile unor martori ai acțiunii din noaptea de 28—29 aprilie 1945; dar declarațiile lor sînt contradictorii.

După părerea unor reprezentanți ai presei, aflați la Bad-Aussee, toate acestea n-au contribuit, pînă acum, la elucidarea misterului ce planează în jurul acestei chestiuni. Dar cercetările continuă. Iar dacă „comoară” se află într-adevăr în fundul lacului, ea va fi, în cele din urmă, găsită.

A. STANCIU

DOSAR

● CÎND BELAUNDE TERRY s-a trezit, la puțin timp după instalarea sa, principalele străzi din Lima erau pline de manifestanți care se îndreptau spre Plaja de Armas, cerînd aprobarea reformei agrare. Mulți dintre ei purtau pancarte cu lozinci, și mai toți aveau pe umăr sape și tirnăcoape, pe care le-au depus în fața porții principale.

Ideea acestui dar s-a născut în urma inițiativei luate de comitetul districtual al acțiunii populare din Miraflores, de a-l face cadou noului președinte un tractor din banii strînsi de la populație. Ziarul „Expreso” a delegat un muncitor să înmîneze comisiei respective o sapă și un tirnăcop, motivînd că nu are bani. Primind cadoul, Belaunde Terry a rostit un discurs foarte moderat, în care și-a retras toate promisiunile în legătură cu satisfacerea nevoilor social-economice ale poporului peruvian.

● DIN SAREA DE LA GUATEMALA, reiese că Africa deține 96% din producția mondială de diamante industriale, 69% din producția de cobalt, 63% din aur, 48% din antimoniu, 34% din cromiți, 37% din minele de mangan, 32% din fosforiți, 24% din cupru, 19% din azbest, fără a mai vorbi de uraniu, nichel, cărbune și alte minerale. Nigeria furnizează 85% din producția mondială de columbit, iar Ghana ocupă locul al doilea între țările producătoare de minereu de mangan.

În plus, Africa are bogate rezerve de lemn, deținînd 27% din suprafața împă-

durită a globului. Potențialul hidroenergetic al Africii reprezintă cel puțin 40% din resursele mondiale. Se consideră că rezervele de țiței ale Saharei nu sînt mai mici decît ale Peninsulei Arabice, iar rezervele ei de cărbune sînt evaluate la 4,5 miliarde de tone.

În raportul O.N.U. cu privire la resursele mondiale de minereu de fier, se arată că rezervele potențiale de fier ale Africii sînt suficiente pentru 2 000 de ani. Aceste rezerve sînt cele mai mari din lume, atît în cifre absolute cît și raportate la populație. Cu toate acestea, în 1956, Africa nu dădea decît 1 la sută din producția mondială de oțel brut și 1 la sută din producția mondială de fontă! În pofida evidenței, în numeroase cercuri occidentale se susține, adesea, că Africa nu ar avea mijloace pentru a se industrializa și, de aceea, ea va trebui să depindă și pe viitor de exportul de minerale și produse agricole! În lucrarea sa „Britain's Purpose in Africa” specialistul Kenneth Bradley afirmă că economia Africii va trebui să se bazeze întotdeauna pe agricultură țărănească.

● ÎN GUATEMALA, femeia poate fi „atribuită” la divorț unei persoane pe care o stabilește judecătorul. Drepturile de familie revin numai tatălui. Constituția țării prevede că dreptul de cetățenie se acordă bărbatului la vîrsta de 18 ani, iar femeii numai dacă... știe să

scrie și să citească. (În țară, 71,9 la sută din populație este analfabetă!).

● PRESA CIANKAIȘTĂ anunță că în Taiwan există peste 2 milioane de șomeri, adică aproape a cincea parte din numărul locuitorilor insulei. Peste 60 la sută din totalul țăranilor sînt înfomețați. În orașul Taipei există peste 100 000 de cerșetori, adică aproximativ 10 la sută din populația orașului.

Insula este împinșită de o rețea de organizații ale poliției: „Poliția pentru menținerea ordinii”, „Poliția securității naționale”, „Poliția pentru problemele afacerilor externe”, „Poliția militară”, „Poliția centrală de investigații”, „Poliția pentru probleme speciale”, precum și numeroase organe ale poliției provinciale. Cian Kai-și a încredințat conducerea poliției secrete fiului său mai mare, generalul Tian Tin-go, poreclit „de fier”.

Albert Axelbank, corespondentul săptămînalului „Harper's Magazine” din New York, povestește o vizită pe care a făcut-o unui cunoscut taiwanez, membru al adunării provinciale: „Cînd m-a dus la el acasă — spune autorul — acesta a deschis radioul la maximum, pentru ca poliția să nu poată asculta sau înregistra convorbirea noastră. În fiecare seară, acest taiwanez doarme cu două valize gata pregătite: într-una sînt împachetate lucrurile pentru cazul în care, la apariția poliției, ar reuși să fugă, iar în cealaltă — lucrurile care i-ar fi necesare în închisoare...”

MOSCOVA

„ADIERI PARIZIENE“

Delegația Partidului Socialist condusă de secretarul general Guy Mollet, care a făcut o vizită la Moscova, s-a înapoiat zilele acestea la Paris. Coborînd din avion, Guy Mollet a considerat necesar să spună următoarele ziariştilor care l-au asaltat: „În lupta pentru pace este nevoie de eforturi comune. La Moscova noi am găsit în acest domeniu o remarcabilă bunăvoință și nu ne-a fost greu să împărtășim în această problemă năzuințele spre acțiuni comune ale tuturor oamenilor de bună-credință, comuniști, socialiști, democrați și chiar ale unora care sînt departe de noi, dar năzuiesc și ei spre pace“.

După ce au prezentat o dare de seamă asupra călătoriei în cadrul unei ședințe plenare a comitetului de conducere al partidului, membrii delegației: Guy Mollet, Gazier, Jaquet, Pineau, Quillot au organizat o conferință de presă pentru ziariștii francezi și străini. Conferința a durat peste două ore și nu ne vom opri asupra a tot ce s-a spus la ea. În încheiere, Guy Mollet a declarat pe bună dreptate: „Noi nu ne-am întors comuniști din această călătorie, iar Hrușciov nu va deveni, firește, niciodată socialist“. Este adevărat. Dar conferința de presă a confirmat posibilitățile existente pentru unirea tuturor forțelor iubitoare de pace împotriva primejdiei de război, despre care s-a vorbit în Comunicatul comun de la Moscova al P.C.U.S. și Partidului Socialist Francez.

Hrușciov dorește sincer să înlăture primejdia războiului atomic care planează asupra lumii. El vrea pace — a declarat Guy Mollet ziariştilor. Întrucît împărtășim această preocupare a U.R.S.S., am înscris în Comunicatul comun că, recunoscînd existența între cele două părți a unor serioase divergențe în domeniul ideologiei, părțile au subliniat totuși marea importanță a unirii forțelor clasei muncitoare, a oamenilor muncii, a forțelor democratice și iubitoare de pace în lupta pentru pace, împotriva războaielor agresive, împotriva primejdiei unui nou război mondial.

Aceasta este o constatare optimistă, a continuat secretarul general al Partidului Socialist, deși într-o serie de probleme internaționale concrete și îndeosebi în problema germană, pozițiile noastre se deosebesc substanțial.

După ce a relevat divergențele în problemele teoretice care s-au conturat în discutarea problemelor democrației, dictaturii proletarietului, partidului clasei muncitoare, Guy Mollet s-a referit la înviațiile despre viața din Uniunea Sovietică, pe care le-a obținut delegația.

Amintindu-ne de vizita pe care am făcut-o în U.R.S.S. în 1957, a spus secretarul general al Partidului Socialist, nu am putut să nu remarcăm creșterea nivelului vieții materiale. Oamenii se îmbracă mai bine, au fost construite multe case de locuit. Trebuie să fii orb pentru a nu vedea progresul realizat, care a transformat Rusia țaristă, înapoiată, într-o mare țară modernă. Ne-am reîntors optimiști...

...A plouat apoi cu întrebări. Ați consemnat în comunicat primejdia de război. Dar cine, după părerea dv., amenință în Europa? — acesta a fost conținutul unei întrebări primite de prezidiul conferinței de presă.

Conducătorii P.C.U.S. au vorbit despre primejdia militarismului german, a răspuns Pineau. Știm că în ultimul război milioane de oameni din Uniunea Sovietică au pierit, ni s-a arătat ce distrugeri au fost la Minsk. Și acum, după 18 ani, toate acestea sînt vii în amintirea poporului sovietic. Noi ne deosebim de ei în aprecierea situației actuale. Dar îi putem înțelege bine.

În orice caz putem spune ce amenință pacea atît timp cit există arma atomică.

Au fost discutate oare la Moscova problemele relațiilor dintre partidele comuniste și socialist din Franța? — întreabă ziariștii curioși.

La microfon se află din nou Guy Mollet. — Nu, această problemă nu a fost discutată și interlocutorii noștri nu au abordat-o. Hrușciov a spus direct: „Aceasta este o chestiune internă a dv. și nu ne amestecăm în ea“. Relațiile noastre cu P.C. Francez au fost stabilite înainte de această vizită și nu s-au schimbat cu nimic după vizită. Știți că încă înainte de vizită noi am fost de acord să desfășurăm, împreună cu organizațiile comuniste și cu alte organizații, o campanie împotriva forțelor ato-

mice de șoc și pentru aderarea Franței la Tratatul de la Moscova. Ne preocupă lupta pentru pace și cei care sînt animați de aceeași grijă pot să aprecieze, împreună cu noi, în mod pozitiv rezultatele întîlnirii noastre de la Moscova.

G. RATIAN
corespondență din Paris

11 noiembrie

The New York Times.

„ALIAȚII SÎNT DIVIZAȚI ÎN PRIVINȚA BAZEI POLARIS“

Proasta reputație pe care o are Spania în rîndul mai multor membri ai alianței atlantice a ținut în loc eforturile S.U.A. de a găsi o bază pentru trei submarine cu rachete „Polaris“, repartizate în primăvara trecută OTAN-ului.

Repartizarea acestor submarine în Mediterana s-a făcut după ce rachetele balistice cu rază medie de acțiune și cu baza pe sol au fost retrase din Grecia și Turcia, cu explicația că sînt învechite.

Dar, din motive politice și militare, submarinele cu rachete, recent repartizate, nu au avut la dispoziție nici o bază. De aceea, cele trei submarine care patrulează în Mediterana au fost obligate să folosească baza de la Holy Loch, din Scoția.

S.U.A. negociază cu Spania, pentru a obține uriasa bază de la Rota, în golful

Comentînd criza de spațiu în școlile și universitățile franceze, revista **Aux Ecoutes** înregistrează răspunsul dat de un magistrat indignatului polițist: N-ați auzit niciodată de acei filozofi greci care țineau prelegeri sub portice?

Cadiz, construită de Statele Unite. Acordul pentru submarine urmează a fi realizat ca anexă la acordul global referitor la vase de suprafață, care a fost reinnoit în septembrie.

Potrivit unei știri, acordul privitor la baza „Polaris” este aproape realizat, dacă nu a și fost. În cadrul unor manevre de verificare, submarinele „Polaris” au și navigat, fără zărvă, în portul Rota.

La Neapole a fost înființat un mic cartier general, condus de un căpitan din flota americană, care raportează direct amiralului Charles D. Griffin, comandantul forțelor navale ale S.U.A. din Europa, pentru administrație, și generalului Lyman L. Lemnitzer, comandantul aliat suprem din Europa, pentru operațiuni.

Dar când condițiile vor fi dezvăluite, s-ar putea ca ele să se dovedească o capodoperă de eufemism juridic. Guvernul spaniol nu a fost dispus să accepte folosirea bazei de către vase N.A.T.O. Atitudinea spaniolilor se explică prin nemulțumirea că nu au fost acceptați ca membri ai acestei organizații.

În același timp, anumiți membri ai N.A.T.O. nu numai că au refuzat să aprobe folosirea bazei spaniole pentru vase repartizate alianței, ci unii dintre ei — adversari occidentali ai Spaniei, în frunte cu Norvegia și Danemarca — chiar au atacat propunerea de a se folosi portul Rota ca bază a N.A.T.O., în cursul unei ședințe furtunoase a Consiliului atlantic, la Paris. Opozanții au susținut că dictatura fascistă din Spania a făcut ca această țară să fie inacceptabilă chiar pentru o asociere indirectă cu N.A.T.O.

S.U.A. au afirmat că, indiferent de atitudinile naționale particulare, Spaniei trebuie să i se acorde credit, deoarece și-a pus la dispoziție teritoriul pentru bombardierele strategice ale S.U.A., care fac parte din forța de descurajare, menită să apere întregul Occident.

Se crede că, la actualele tratative pentru baza de submarine „Polaris”, S.U.A. vor elabora acordul pe următoarele linii :

— submarinele, deși doar repartizate N.A.T.O., rămân sub comanda S.U.A. în timp de pace, la fel cu Flota a 6-a care operează în Mediterana.

— comandantul suprem al forțelor N.A.T.O. din Europa, generalul Lemnitzer, este de asemenea comandantul tuturor forțelor americane din Europa. Vasele cu rachete „Polaris” din Mediterana sunt repartizate generalului Lemnitzer pentru operațiuni.

În aceste condiții, atât guvernul spaniol cât și adversarii lui din Consiliul N.A.T.O. sînt forțați să accepte un acord de bază care, în mod tehnic, implică numai S.U.A. și Spania

În caz de război, submarinele „Polaris” urmează să fie repartizate forțelor Alianței atlantice, exact în modul în care Flota a 6-a urmează să acționeze sub comandamentul N.A.T.O.

JACK RAYMOND
correspondență din Neapole

CANADIAN TRIBUNE

TORONTO

TIMPUL NU AȘTEAPTĂ

La 11 noiembrie, primul ministru al Guyanei Britanice, CHEDDI JAGAN l-a informat pe primul ministru al Marii Britanii că respinge planul ministerului coloniilor pentru reglementarea situației din țara sa. Reproducem mai jos extrase dintr-un interviu acordat recent de Cheddi Jagan ziarului Canadian Tribune :

Cauza principală a dezordinilor care au avut loc în Guyana Britanică rezidă în faptul că țara se apropie de independență. Opoziția din Guyana Britanică se află într-o stare de totală derută. Înfrîntă în trei alegeri — în 1953, 1957 și 1961 — ea nu are nici un fel de șansă să iasă învingătoare în cadrul unor alegeri libere și cinstitute ce vor avea loc în viitor.

Scopul acestor dezordini este de a amîna, pe un termen nelimitat, obținerea independenței țării.

Într-adevăr, în țară au avut loc dezordini rasiste. Una din principalele lor cauze constă în faptul că s-a scăpat din mînă controlul evenimentelor. Comisarul britanic nu a folosit în mod efectiv și hotărît forțele polițienești. Într-o anumită măsură, i s-a dat opoziției — care era în căutarea unei soluții — posibilitatea de a recurge la crime. Reprezentanții opoziției i-au atacat pe trecători, au jefuit magazinele; omorîrea acestor acțiuni a devenit imposibilă. Indienii au înțeles că poliția nu-i va apăra de malthatările pline de cruzime care-i așteptau, și atunci și-au luat singuri măsurile de apărare. Drept rezultat, situația a luat forma unui conflict rasial.

În fond însă conflictul nu este rasial. Se poate spune, mai degrabă, că este vorba de o luptă de clasă.

La sate, fermierii și țărani se ridică împotriva proprietarilor de plantații. În industria de zahăr — cea mai puternică din țară — muncitorii, fie ei indieni sau negri, au militat întotdeauna împotriva fabricanților ce locuiau peste hotare.

În momentul de față, este necesar în primul rînd să se rezolve cit mai grabnic problema șomajului. În anul 1957, cînd am venit la putere, un reprezentant al Organizației Internaționale a Muncii făcea cunoscut că în țara noastră șomajul reprezenta 80 la sută din întreaga forță de muncă. În afară de aceasta, încă 9 la sută din muncitori și funcționari erau șomeri parțiali. Ținîndu-se

seama de procentul ridicat al creșterii populației, care reprezintă 2,5 la sută anual, trebuie să recunoaștem că în fața noastră stă o problemă extrem de grea.

O dată cu obținerea independenței, guvernul meu va avea un larg cîmp de acțiune. El va avea dreptul să participe la tratative libere și va putea să rezolve mult mai repede problemele care-i stau în față. Aceasta ne va asigura un sprijin și mai mare din partea alegătorilor; iată de ce opoziția consideră că trebuie să facă tot ce-i stă în putință pentru a pune piedici încercărilor noastre de a obține independența.

Partidul popular progresist se orientează spre socialism și luptă pentru transformări radicale în economie, pentru o agricultură multilaterală, pentru o dezvoltare armonioasă a agriculturii și industriei. Noi dorim acest lucru nu numai în vorbe; noi avem intenția de a înfăptui o reformă generală, pentru ca țara să poată pași înainte.

Anul trecut am prezentat spre discuția adunării legislative bugetul, elaborat cu sprijinul recomandărilor domnului Nicolas Calder, cunoscut economist și profesor la Universitatea din Cambridge. Este tocmai ceea ce președintele Kennedy ceruse ca o condiție pentru acordarea de ajutor: sînt prevăzute reforme în ce privește finanțele, reforma impozitelor, reforma valutară. Noi am înfăptuit acest lucru, și totuși propunerile lui Calder, introduse în buget, au constituit punctul de plecare al grevelor și dezordinilor. Opoziția, ca și anumiți oameni din străinătate, în special americani, s-au folosit de ele pentru a încerca să răstoarne guvernul.

După alegerile din 1961 am plecat în Canada și Statele Unite, unde am cerut nu numai ajutor, ci și lărgirea comerțului. Noi dorim să obținem împrumuturi cu procente moderate, ale căror condiții de amortizare să ne dea o posibilitate de răgaz. Dorim stabilirea unui moratoriu pentru plata împrumuturilor, dacă este posibil — pe 5 sau 10 ani.

Deși ajutorul ne-a fost promis, printre altele și de către guvernul american, în prezent reprezentanții oficiali afirmă că Guyana Britanică nu va primi ajutor. Am vorbit despre faptul că Guyana Britanică e interesată în dezvoltarea unei agriculturi multilaterale și am întrebat dacă Statele Unite sau Canada sînt de acord să cumpere produse agricole din țara noastră. Drept răspuns, mi s-a spus că nu mi se pot da garanții nici în privința achiziționării producției noastre actuale, nici în privința achiziționării producției pe care sîntem capabili să o dăm.

Aceasta e o problemă principală nu numai pentru Guyana Britanică, ci și pentru întreaga Americă Latină. Țările latino-americane au o economie unilaterială și depind de una sau două culturi agricole sau de unul sau două mineuri.

Avem nevoie de piețe de desfacere pentru mărfurile pe care le producem în prezent. Avem nevoie de prețuri stabile și de piețe de desfacere pentru noile produse a căror elaborare trebuie să ne-o însușim, deoarece piețele de desfacere tradiționale se modifică esențial.

Cauciucul sintetic ocupă treptat locul celui natural. Fibrele sintetice iau locul bumbacului. Țările slab dezvoltate au nevoie de piețe de desfacere suplimentare, de prețuri garantate, de împrumu-